

BAYERISCHE AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

PHILOSOPHISCH-HISTORISCHE KLASSE

SITZUNGSBERICHTE · JAHRGANG 1971, HEFT 4

GERHARD ROHLFS

Italogriechische Sprichwörter

in linguistischer Konfrontation mit
neugriechischen Dialekten

Vorgetragen am 5. Februar 1971

MÜNCHEN 1971

VERLAG DER BAYERISCHEN AKADEMIE DER WISSENSCHAFTEN

In Kommission bei der C. H. Beck'schen Verlagsbuchhandlung München

ISBN 3 7696 1438 0

Druck der C. H. Beck'schen Buchdruckerei Nördlingen
Printed in Germany

INHALTSVERZEICHNIS

Bibliographische (und andere) Abkürzungen	5
Phonetische Transkription	9
Einleitung	11
Texte	15
Indices (Wortregister)	162
Griechisch	162
Griechisch (in phonetischer Transkription)	167
Italienisch	175
Lateinisch	176
Verschiedene Sprachen	176
Wörterverzeichnis zum italienischen Basistext	177
Nachtrag zu Anmerkung 581 (<i>grikos=graecus</i>)	186

BIBLIOGRAPHISCHE ABKÜRZUNGEN

- Andriotis ..... N. P. Andriotis, Ἐτυμολογικὸν λεξικὸν τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς. Saloniki 1967.
- BZ ..... Byzantinische Zeitschrift.
- Anagnastopulos .... G. P. Anagnastopulos, Zakonische Grammatik. Berlin-Athen 1926.
- Deffner ..... M. Deffner, Λεξικὸν τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου. Athen 1923.
- Dieterich ..... K. Dieterich, Sprache und Volksüberlieferungen der südlichen Sporaden. Wien 1908.
- DTC ..... G. Rohlfs, Dizionario dei dialetti delle Tre Calabrie. Milano-Halle 1932-1939.
- Frisk ..... Hjalmar Frisk, Griechisches etymologisches Wörterbuch. Heidelberg 1954 ff.
- Hadjoannou ..... K. Hadjoannou, Ἡ ἐλληνικότης τῆς Κύπρου βάσει τῶν γλωσσικῶν κριτηρίων. In: Kypriaká Grámmata, 1956, S. 35-52.
- Hadjoannou II .... K. Hadjoannou, Περὶ τῶν ἐν τῇ μεσαιωνικῇ καὶ νεωτέρᾳ Κυπριακῇ ξενῶν γλωσσικῶν στοιχείων (Athen 1936).
- HG ..... G. Rohlfs, Historische Grammatik der unteritalienischen Gräzität. (In: Sitzungsber. der Bayer. Akad. der Wiss., Phil. Hist. Klasse). München 1950.
- HLA ..... Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς τῆς τε κοινῆς ὁμιλουμένης καὶ τῶν ιδιωμάτων. Athen 1933 ff.
- Kahane ..... Henry and Renée Kahane, Greek in Southern Italy (In: Romance Philology, vol. 20, S. 404-438): gibt viele Verbesserungen und Ergänzungen zum LGr.
- Kostakis ..... Th. P. Kostakis, Σύντομὴ γραμματικὴ τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου. Athen 1951.
- LGr ..... G. Rohlfs, Lexicon Graecanicum Italiae Inferioris. Etymologisches Wörterbuch der unteritalienischen Gräzität. Tübingen 1964.
- Morosi ..... G. M. Morosi, Studi sui dialetti greci della Terra d'Otranto. Lecce 1870.
- NB ..... G. Rohlfs, Neue Beiträge zur Kenntnis der unteritalienischen Gräzität. (In: Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, Phil. Hist. Klasse), München 1962.
- Pangalos ..... G. E. Pangalos, Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος τῆς Κρήτης. 5 Bände. Athen 1956-1968.

- Pernot ..... H. Pernot, Introduction à l'étude du tsakonien. Paris 1934.
- Rohlf's ..... s. DTC, HG, LGr, NB, VDS, VTC, Scavi ling.
- Sakellarios ..... A. Sakellarios, Τὰ Κυπριακά. Band II. Athen 1891.¹
- Scavi ling. .... G. Rohlf's, Scavi linguistici nella Magna Grecia. Roma 1933.
- Thumb ..... Albert Thumb, Handbuch der neugriechischen Volkssprache. Straßburg 1910.
- TNC ..... Testi neogreci di Calabria, a cura di G. Rossi Taibbi e di Girolamo Caracausi. Palermo (Istituto Siciliano di Studi Bizantini e Neoellenici), 1959.
- VDS ..... G. Rohlf's, Vocabolario dei dialetti salentini. (In: Abhandl. der Bayer. Akad. der Wissenschaften, Phil. Histor. Klasse, Band 41, 48, 53). München 1956 – 1961. – Umfaßt zugleich die griechischen Mundarten der Terra d'Otranto.
- VTC ..... G. Rohlf's, Vocabolario supplementare dei dialetti delle Tre Calabrie. [In: Abhandl. der Bayer. Akad. der Wissenschaften, Phil. Hist. Klasse, Band 64 und 66). München 1966–1967. – Supplement zu DTC: umfaßt zugleich die griechischen Mundarten der Zone von Bova.

---

¹ Das in Band II der 'Κυπριακά' enthaltene sehr vollständige Wörterbuch läßt leider in der traditionellen und offiziellen Orthographie der neugriechischen Gemeinsprache gewisse typische phonetische Merkmale der zypri-schen Sprache nicht erkennen; s. Anm. 14.

ANDERE ABKÜRZUNGEN

- agr. . . altgriechisch.
alb. . . albanisch.
apul. . . Dialekte von Apulien (Prov. Bari, Foggia).
bov. . . griechische Dialekte der Zone von Bova in der Provinz Reggio im südlichsten Kalabrien.
dial. . . in dialektischer Form oder Verbreitung.
dor. . . dorischer Dialekt (altgriechisch).
gr. . . . griechisch.
italogr. italogriechisch der beiden griechischen Zonen in Italien (s. bov. und otr.).
kal. . . . kalabresisch.
kret. . . moderner Dialekt von Kreta.
lakon. altlakonisch.
lat. . . . lateinisch.
mgr. . . mittelgriechisch der byzantinischen Zeit.
ngr. . . neugriechisch.
otr. . . griechische Dialekte der Terra d'Otranto (heute Salento genannt) im Süden von Lecce zwischen Otranto und Gallipoli.
salent. italienische Dialekte des Salento (Terra d'Otranto).
siz. . . . moderner sizilischer Dialekt.
slav. . . slawisch (jugoslawisch).
türk. . . türkisch.
zak. . . Sprache der Zakonen in der Landschaft Kynuria (Peloponnes).
zypr. . Dialekt von Zypern.

PHONETISCHE TRANSKRIPTION

- è, ò: offene Laute (franz. *père, mort*).
- č: *c* in ital. *cento*.
- đ: frikatives *d* (ngr. *πάδι*, engl. *father*).
- đ: kakuminales *d*, als *đđ* in süditalienischen Mundarten, z. B. *stadda* = *stalla*, in Sardinien *puđđa* 'Huhn'.
- dś stimmhaftes *z* in ital. *zona*, ngr. *τζίρος*.
- θ: ngr. *θύρα*, engl. *three*.
- g: *g* in ital. *gallo*, franz. *wagon*, deutsch *geben*.
- ğ: *g* in ital. *gente*, engl. *judge*.
- gj: mediopalataler Verschlußreibelaute, ähnlich dem Anlaut von ital. *ghianda, ghiotto*.
- γ: frikatives *g* (ngr. *γάλα*, span. *lago*).
- ħ: χ in griech. *χάνω*, deutsch *machen*.
- j: deutsch *ja*, ital. *maiale*.²
- kj: griech. κ in *κaiδάκι*, ähnlich dem Anlaut von ital. *chiave, chiuso*.
- ks: griech. *ξένος*, franz. *taxi*.
- l: palatales *l* (ital. *figlia*).
- ñ: palatales *n* (ital. *bagno*).³
- ś: stimmhaftes *s* wie in franz. *maison*, ngr. *μαζί*.
- š: ital. *scena*, franz. *chemin*.
- ts: ital. *zoffo*, griech. *κατσίκι*.
- tš: ziemlich identisch mit č (ital. *merce*).⁴
- w: konsonantisches *u* (ital. *lingua*, in Italien *guènno* = *ἐμβαίνω*).
- ž: *j* in franz. *journal*.

Mit *kh, ph* und *th* werden die aspirierten Laute des Zakonischen bezeichnet.⁵

² Nach einem stimmlosen Laut (*fjakku, kjúfu, pjanno*) nähert sich das *j* oft einem χ, z. B. zak. *kjúfu* = *kχúfu*.

³ Nur schwach palatal gefärbt ist der Nasal in den zakonischen Verbalformen *èñi* 'è' und *òñi* 'non è'. – Nicht besonders gekennzeichnet ist das velare *n* in der Stellung vor velaren *g* und *k*. In Wörtern wie *púnga* und *mankèi* ist also *n* stets mit dem Wert von ital. *vengo* und *banco* zu verstehen.

⁴ Wir verwenden dieses Zeichen (im Interesse einer etymologischen Verdeutlichung) in der Transkription des Lakonischen, wo *tš* aus altem τρ oder δρ hervorgegangen ist, z. B. *tšu* = τρώγω, *tšua* = δρῦς, *tšaku* = τράχω: nach dem von Deffner und Kostakis angewendeten Transkriptionssystem.

⁵ Die aspirierten Laute sind typisch für das Zakonische (s. Anm. 16). In Zypern (wie in den Mundarten des Dodekanes) ist es der zweite Laut einer Geminata, der im 'dialetto rustico' aspiriert wird: *káttha* 'gatta', *áppharos* 'cavallo'.

Doppelte Buchstaben in unserer Transkription bezeichnen wirkliche Geminaten: *kòssifo* = *kòs-sifo*, *úmme* = *úm-me*, *árrusto* = *ár-rusto*.

Wörter, die keinen Accent haben, tragen den Ton auf der vorletzten Silbe.

EINLEITUNG

Sinn und wissenschaftliche Aufgabe dieser Sammlung von Sprichwörtern ist eine vergleichende Darstellung der im äußersten Süditalien fortlebenden griechischen Dialekte, bevor dieses Griechentum der drohenden und ständig zunehmenden völligen Italianisierung verfällt.⁶ Die hier präsentierte Textsammlung soll in erster Linie einer linguistischen Dokumentation dienen, die den sehr originellen Charakter der beiden italogriechischen Dialekte illustrieren und festhalten soll: in einem systematischen Vergleich mit anderen neugriechischen Dialekten gewisser typischer Randzonen.⁷

Als textliche Grundlage einer solchen Konfrontation sind 500 Sprichwörter so ausgewählt worden, daß eine maximale Erfassung der lautlichen, grammatischen und lexikalischen Verhältnisse gewährleistet ist. Für unser besonderes Vorhaben eignen sich die sprichwörtlichen Redensarten, weil sie die elementarsten Aspekte des menschlichen Lebens und der ländlichen Kultur berühren, andererseits in ihrer prägnanten und populären Stilform

---

⁶ In Kalabrien ist die griechische Sprachzone, die im 13. Jahrhundert noch das ganze südliche Kalabrien (bis hinauf nach Catanzaro und Sant' Eufemia) umfaßte und jenseits der Meerenge den ganzen nordöstlichen Teil von Sizilien (bis etwa zur Linie Taormina-Milazzo) einbegriff, im Laufe der letzten 100 Jahre so weit zurückgewichen, daß heute nur noch in den drei innersten Dörfern der Gebirgszone die griechische Sprache wirklich lebendig geblieben ist. – Erst in den letzten Jahren hat man gewisse Kräfte mobilisiert, die sich die Aufgabe setzen 'per la difesa delle lingue e culture minacciate' die letzten Reste dieses sehr originellen und historisch interessanten Griechentums zu erhalten. – In der Terra d'Otranto (südl. Apulien = Salento) ist die griechische Sprache auf breiterer Bevölkerungsbasis noch ziemlich fest verwurzelt, wenn auch hier in einzelnen Gemeinden (Soletto, Zollino, Martano) in der jungen Generation der Untergang der alten Sprache nunmehr rapide Fortschritte macht.

⁷ Es ist bekannt, daß in jedem Sprachgebiet die 'zone marginali' oft einen älteren Sprachzustand bewahren, z. B. in Italien die alpinlombardischen Dialekte, im französischen Sprachraum die Gascogne, die Mundarten der Suisse romande und das wallonische Französisch.

von einem Volk zum anderen und von einer Sprache zur anderen sich leicht übertragen lassen.⁸

Der Begriff 'Sprichwörter' (proverbi, *παροιμια*) ist in dieser Abhandlung im weitesten Sinne des Wortes zu verstehen. Er umfaßt 'detti di varia forma e origine: massime, sentenze, modi di dire, locuzioni popolari che esprimono un pensiero o un avvertimento'. Dazu gehören auch die bäuerlichen Wetterregeln, die seit alten Zeiten einen festen Bestandteil volkstümlicher Redensarten bilden. Schließlich wurden in unsere Sammlung zur linguistischen Ergänzung einige Phrasen und Redensarten aus dem täglichen Leben eingegliedert (z. B. 193, 361, 453, 458, 492), um gewisse lexikalische und grammatische Lücken zu ergänzen.

Als Grundlage unserer Sammlung dienen Sprichwörter und Redensarten, wie sie mehr oder weniger im ganzen südlichen Italien in Umlauf sind.⁹ Ein beträchtlicher Teil dieser Sprichwörter ist auch bei der italogriechischen Bevölkerung in Umlauf. Alle unsere Texte wurden auf Grund der italienischen Basisform in möglichst wörtlicher Übersetzung in die Sprachform der beiden italogriechischen Dialekte übertragen. Was von unseren Sprichwörtern aus Italien bereits in griechischer Form in älteren Publikationen gesammelt war, wurde neu kontrolliert, zumal von Ort zu Ort bemerkenswerte lautliche Abweichungen bestehen.¹⁰

Um einen brauchbaren Vergleich mit der Situation anderer neugriechischer Dialekte zu ermöglichen, wurde der standardisierte italienische Basistext in die neugriechische Gemeinsprache (*δημοτική*) übertragen. Auf dieser Grundlage wurden, wieder

⁸ Einen ersten Versuch, die italogriechischen Dialekte mit den Sprachverhältnissen in Griechenland zu vergleichen, habe ich auf Grund von 90 Sprichwörtern in 'Neue Beiträge zur Kenntnis der unteritalienischen Gräzität' (1962) unternommen (s. S. 5).

⁹ Siehe dazu G. Pitré, *Proverbi siciliani messi a raffronto con quelli dei dialetti d'Italia* (Palermo 1879-1881); Ettore Gliozzi, *Raccolta di proverbi calabresi confrontati con i corrispondenti proverbi toscani* (Bologna 1967); Alfredo Giovine, *Biblia barese: Proverbi popolari dialettali baresi* (Bari 1962).

¹⁰ Man findet sie gesammelt in der Abhandlung von Morosi S. 77-78 (s. die Bibliographie) und aus vielfachen Quellen zusammengefaßt in den 'Testi neogreci di Calabria', ed. Rossi Taibbi e Girolamo Caracausi (s. Bibliographie), S. 9, 276, 295, 369, 421.

durch möglichst wörtliche Übersetzung, die hier in Vergleich gestellten dialektalen Texte gewonnen. Unsere geographische Auswahl (Kreta, Mani, Zypern und das archaische Zakonisch) ist von dem Gedanken geleitet, Sprachtypen zu konfrontieren, die durch ihre peripherische oder isolierte Situation (*zone marginali*) sich dem ausgleichenden Einfluß der griechischen Gemeinsprache entzogen haben und noch heute in einer älteren und originellen Sprachphase verharren.

Unsere proverbialen Texte sind also in einer rein linguistischen Funktion zu verstehen. Da sie von einer Sprache in eine andere Sprache oder einen Dialekt durch direkte und wörtliche Übersetzung gewonnen sind, entziehen sie sich jeder ethnographischen oder folklorischen Auswertung: unsere Sprichwörter haben in Griechenland (wie auch in Zypern) oft eine andere Form, verwenden andere Bilder, oder sie sind ganz und gar unbekannt.¹¹

Die Aufzeichnung unserer Texte erfolgte in mehrfacher lokaler Enquête, jeweils in den genau lokalisierten Ortschaften: in Griechenland (1960, 1969, 1970, 1971), Zypern (1970, 1971), in Süditalien (1960, 1969, 1970).

Unsere Texte werden in gemeineuropäischer Schrift gegeben, ergänzt durch Verwendung von besonderen diakritischen Zeichen. Das ist einmal dadurch bedingt, daß die italogriechischen Dialekte, seitdem man sich mit ihnen beschäftigt, nur in europäischer Schrift aufgezeichnet worden sind, nachdem die griechischen Minoritäten in Italien die griechische Schrift seit Jahrhunderten nicht mehr kennen. Andererseits schien es mir richtig, im Interesse einer leichteren Konfrontation auch die in Vergleich gestellten Texte aus Griechenland und Zypern in der gleichen Graphie zu geben, da die traditionelle griechische Orthographie in der antiquierten Form eines längst überwundenen Sprachzustandes für eine klare phonetische Transkription sehr ungeeignet ist und oft zu untragbaren Mißverständnissen führt.

---

¹¹ An guten Sammlungen von griechischen Sprichwörtern nennen wir Joannis Th. Kolitsaras, *Παροιμια του ελληνικού λαου*, 3 Bände (Athen 1964–1965); für Zypern N. G. Kyriazis, *Κυπριακά παροιμια* (Larnaki 1940).

In der Sammlung der neugriechischen Vergleichstexte ist mir für Zypern der Gymnasialdirektor K. P. Hadjioannou in Famagusta (ein bekannter Spezialist der zyprischen Philologie) von wertvoller Hilfe gewesen. Die Aufzeichnung der zakonischen Sprachform wurde mir durch die Redaktoren des von der Griechischen Akademie der Wissenschaften betreuten Historischen griechischen Wörterbuchs Th. P. Kostakis und An. Karanastasis wesentlich erleichtert. Für die Aufzeichnung der Texte aus der Mani hat mir D. B. Bagiakakos (zur Zeit Direktor des historischen Wörterbuchs in Athen) nützliche Hilfe geleistet. Ihnen sei an dieser Stelle für ihre liebenswürdige Unterstützung dieser Arbeit mein wärmster Dank ausgesprochen.

TEXTE

1. Griechische Gemeinsprache (δημοτική).
- 2-3. Italogriechische Dialekte in Kalabrien und Apulien (Salento). Charakteristische Merkmale der beiden Idiome sind die Erhaltung der alten Doppelkonsonanten (*grámma, árrusto*), der Verlust des auslautenden -s, der Wandel von ll zu kakuminales dd (*váddo*), die Fortführung des Infinitivs. Beiden Dialektgruppen ist gemeinsam *griko* als Bezeichnung für das lokale Griechisch, z. B. otr. *milúme grika*, bov. (nur in Rochudi und Chorio di Rochudi) *platèome grika* 'parliamo greco'; s. dazu Anm. 581.
2. Griechische Minorität in Kalabrien (Aspromonte), heute reduziert auf die Ortschaften Rochudi (*Rihúdi*), Chorio (χωρίον) di Rochudi und Gallicianò (τὸ Γαλλικιανόν), während in dem einstigen Hauptort Bova (griechisch *Vúa*) die griechische Sprache nur noch von wenigen Personen der älteren Generation gesprochen wird. – Als besonderes Merkmal nennen wir die Bewahrung der adjektivischen Flexion mit gleicher Endung für Maskulinum und Femininum, z. B. *mía èγα stèrifo* 'eine unfruchtbare Ziege', *mía jinèka ètimo* 'eine schwangere Frau', *elèa prásino* 'grüne Olive'. Viele lexikalische Archaismen, die der alten dorisch-sizilischen Koiné entstammen, z. T. mit Erhaltung des dorischen α = η: *πακτά* = *πηκτή*, *νασίδα* = *νησίδα*, *ἄσαμος* = *ἄσημος*; s. Scavi linguistici S. 148ff. – Als Partikeln der Bejahung gelten *manè* (μὰ ναί) und *udè* oder *dè* (οὐδέν). – Unsere Texte wurden teils in Bova (a), teils in Rochudi oder Chorio di Rochudi (b), teils in Gallicianò (c) aufgezeichnet.
3. Griechische Sprachzone im südlichen Apulien (Salento), zwischen den Städten Lecce (griech. *Luppiu* = Λουππίους), Ot-ranto (*Derentò* = Ὑδρεντόν) und Gallipoli (Καλλίπολις) gelegen, umfassen die Ortschaften Calimera, Castrignano dei Greci, Corigliano, Martano, Martignano, Soleto, Sternatía und Zolino. – Als phonetisches Merkmal ist beachtenswert (als einziger neugriechischer Dialekt!) die Bewahrung der alten Gruppen *mp*, *nk* und *nt*, z. B. *ampèli* = ngr. *ambèli*, *ankònno* = ngr.

(dial.) *angòno, pènte* = ngr. *pènde*. Daraus resultiert der Unterschied¹² von otr. *ti kkarðía, to ttòpo, èrkotte, ti ěĭlía, to spítittu, kalò ĉĉerò, de' kkánni, dakkánnno* gegenüber bov. *tin gardía, ton dòpo, èrkonde, tin ĝilía, to spítindu, kalòn gjerò, den gánni, ðangánnno*, in Übereinstimmung mit der allgemeinen neugriechischen Situation. Über morphologische und lexikalische Archaismen, s. Neue Beiträge 111 ff. – Als Partikeln der Bejahung gelten *úmme* (οὐν μεν) und *dèngje* oder *dèggje* (οὐδὲν γε), beide in Griechenland völlig unbekannt. – Unsere Texte wurden aufgezeichnet in folgenden Ortschaften: Calimera (a), Sternatía (b), Martano (c), Zollino (d) und Corigliano (e).

4. Dialekt des südlichen Kreta. Unsere Texte wurden aufgezeichnet in Paleochóra (a) und Chóra Sfakión (b). – Es gibt über die sprachlichen Verhältnisse in Kreta 'aucun travail d'ensemble, aucune étude systématique'; s. A. Mirambel, Bull. de la Soc. de Ling. de Paris 52, 1956, fasc. 2, p. 43.¹³
5. Dialekt der südlichen Mani. Unsere Texte wurden aufgezeichnet in Kitta. Siehe dazu A. Mirambel, Étude descriptive du parler maniote méridional (Paris 1929).
6. Dialekt von Zypern. Unsere Texte wurden aufgezeichnet in Famagusta = Ἀμμόχωστος (a) und in der Bergzone von Kakopetriá (b). – Wichtige Grundlagen sind das Wörterbuch von Sakellarios (1891) und die neueren Arbeiten von Kyriakos Hadjioannou (s. die Bibliographie).¹⁴

¹² In der otrant. Gräzität erfolgt die konsonantische Assimilation auf der alten stimmlosen Grundlage: *tin kardía* > *ti kkarðía*. – Über die historische Bedeutung dieses archaischen Phänomens für die chronologische Beurteilung dieser griechischen Sprachgruppe, s. unsere 'Neue Beiträge' S. 97 ff.

¹³ Das anspruchsvolle fünfbandige Werk von G. E. Pangalos (s. Bibliographie) ist in Sammlung, Beschreibung und Deutung methodisch völlig antiquiert. Der lexikalische Teil ist sehr unvollständig und läßt die differenzierten lokalen Verhältnisse der kretischen Mundarten kaum erkennen; s. dazu St. Caratzas, in Kratylos 3, 1958, S. 46 ff. Sehr kritisch und reserviert ist auch das Urteil von S. G. Kapsomenos, in BZ 58, 1958, S. 132 ff.

¹⁴ Als charakteristische Merkmale des zyprischen Dialektes nennen wir die Erhaltung des auslautenden *n* (*tirín* = τυρί, *krasin* = κρασί), den merkwürdigen Wandel des Hiatus-*i* zu *kj* oder *k*, z. B. *pedkjá* = παιδιά, *ðkiòs* = θεός, *phkjòs* = πιάς = ποιάς, *psárka* = ψάρια, *ĉerkaĭ* = κυριακή, und die Erhaltung der alten Doppelkonsonanten: *állos*, *ammátin*, *sakkúlla*, *ávissos*.

7. Sprache der Zakonen.^{14a} Ein aus dem Altlakonischen entwickeltes Idiom, das, unabhängig von der griechischen Gemeinsprache geradezu als eine zweite neugriechische Sprache betrachtet werden darf¹⁵. Bemerkenswert in vielen Fällen ist die Erhaltung des alten dorischen $\alpha = \eta$: *máti* 'Mutter', *a matsía* = ἡ μητρυιά, *a maíia* = ἡ μηλέα, *máti* = μήλον 'Apfel', *a vrondá* = ἡ βροντή, *amèra* = ἡμέρα, *kráma* = κλήμα, *sámere* = ngr. σήμερα, *tan dšuraká* = ngr. τὴν κυριακὴν. Im Auslaut ist -s verloren gegangen: *θεò*, *ἀθροπο*, *túko* = λύκος, *kaκò* = κακός. Ein typisches Gepräge geben dem phonetischen Lautstand die aspirierten Konsonanten.¹⁶ In intervokalischer Stellung sind *l* und *d* verstummt: *ái* = ἐλάδιον, *thása* = θάλασσα, *òa* = ὄλα, *ío* = ὕδωρ, *ka* = καλή (καλά).¹⁷ Sehr eigenartig ist die mit dem Hilfsverbum 'sein' + Partizipium erfolgende Um-

^{14a} Die Herkunft des Namens ist wenig klar. Die von Amantos und Hatidakis vertretene Deutung aus οἱ ἔξω Λάκωνες > *i ètsu* (*L*)*ákones* (BZ 27, S. 324) läßt sich historisch begründen, bleibt aber in lautlicher Hinsicht sehr konstruiert und wenig plausibel. Es ist bekannt, daß ein Volk nicht selten seinen Namen von den fremden Nachbarn erhält; vgl. die *Walachen*, griech. βλάχοι 'Rumänen' (aus german. Grundlage). – Man wird daher eine Beziehung zu südslav. *zakon* 'Gesetz', 'Brauch', 'Sitte' ernstlich prüfen müssen, zumal das Gebiet der Zakonen jenseits des Parnon-Gebirges einst von slavischen Niederlassungen umgeben war; vgl. die Ortsnamen slavischer Herkunft *Vrèstena*, *Varvitsa*, *Aráchova*, *Vèrvèna*, *Másklina*, s. A. Thumb, Indog. Forsch. 4, 1894, S. 208. – Man beachte dazu, daß das Ethnikon οἱ Τσακωνίτες = Τσακόνιοι (Kostakis 29) genau zu südslav. *zakonit* 'legale', 'legittimo' stimmt.

¹⁵ Die Unterschiede zwischen dem Zakonischen und der neugriechischen Gemeinsprache sind größer und tiefer verwurzelt als die Unterschiede zwischen dem Spanischen und dem Portugiesischen. Sie lassen sich vergleichen mit dem Verhältnis der sardischen Sprache zur italienischen Gemeinsprache. – Statt 'τσακωνικὴ διάλεκτος' sollte man eher von einer 'γλώσσα τσακωνικὴ' sprechen.

¹⁶ Die aspirierten Laute *kh*, *ph*, *th* beruhen auf älteren Geminaten primärer oder sekundärer Herkunft: *lákho* = λάκκος, *ophur* = ὄππος, *aphalè* = ὀμφαλός, *phúre* = σπόρος, *thúma* = στόμα, *khára* = ἐσχάρα, *khúle* = σκῶλος. – Zu dem phonetischen Phänomen, das auch in den Dialekten des Dodekanes und in Zypern (vgl. Sprichwort 2, 3, 13, 52, 116, 192 u. s. w.) sich darbietet, s. H. Seiler in Glotta 36, 1958, S. 213 ff.

¹⁷ Das alte *l* ist noch erhalten in dem abgelegenen Bergdorf Kastanitsa, z. B. *lalú* = αἰ (λαλῶ), *alái* = αἰ (λάδι).

schreibung der Verbalformen, z. B. *èmi èhu* 'sono avendo' = 'io ho', *èsi thèu* (*thèlu*) 'sei volendo' = 'tu vuoi', *èmi vrèhu* 'è pio-vendo' = 'piove', *èma pažtu* 'ero venendo' (*παριών*) = 'io venivo' an Stelle des alten organischen Präsens und Imperfekts (s. Kostakis 94ff.). Ungemein zahlreich sind die lexikalischen Relikte der altgriechischen Sprache: *adí* (*aiθi*) 'Bruder' = altlak. ἀδελφῆρ, *álite* 'Mehl' (*ἄλητον*), *ánde* 'Brot' (*ἄρτος*), *atsè* 'gross' (*ἄδρός*), *io* 'Wasser' (*ὕδωρ*), *káti* 'Holz' (*κᾶλον*), *kráka* 'Schlüssel' = dor. κλαῖξ, *kúe* 'Hund' (*κύων*), *kuváne* 'schwarz' = altlak. κουανός, *khára* 'Feuer' (*ἔσχάρα*), *piá* 'Fuss' (*πούς*), *piu* 'machen' (*ποιῶ*), *psilè* 'Auge' = altlak. ὀπτίλος, *tšúa* 'Eiche' (*δρῦς*), *váne* 'Lamm' (*βαρνός* = ἄρνός), *èrša* 'Wolle' (*τὰ ἔρια*), *lekò* 'weiss' (*λευκός*). *vòtše* 'Weintraube' (*βότρυς*), *vu* 'Rind' (*βοῦς*), *χòna* 'Schnee' (*χιών*).¹⁸ – Unsere Texte stammen aus Leonidi oder Mélana (a) mit gelegentlichen Varianten aus Kastanitsa (b). – Wichtigste Grundlagen sind das Wörterbuch von Deffner (1923), sowie die Grammatiken von Anagnostopoulos (1926) und Kostakis (1951); s. die Bibliographie.¹⁹

Bezüglich der den Texten beigegebenen Anmerkungen war eine gewisse Beschränkung unvermeidlich. – Was in den italo-griechischen Sprichwörtern nicht leicht verständlich ist, wurde grundsätzlich erklärt. Auch für die zakonischen Texte habe ich mich bemüht, die eigenartigsten Sprachformen auf ihre gemeingriechische Grundlage zurückzuführen. Im übrigen mußte eine reduzierte Auswahl getroffen werden, zumal vieles sich meiner linguistischen Kompetenz entzieht.

¹⁸ Über das Fortleben altlakonisch-dorischer Elemente, s. Kostakis 60 und Hatzidakis in der 'Einleitung in die neugriechische Grammatik' (Leipzig 1892), S. 8ff.

¹⁹ Die Abhängigkeit der zakonischen Sprache vom Altlakonischen dorischer Färbung ist lange mit großer Vehemenz und einer seltenen linguistischen Verständnislosigkeit von Hugo Pernot bezweifelt und bekämpft worden. Erst in seinem letzten Buch 'Introduction à l'étude du tsakonien' (Paris 1934) hat dieser Gelehrte seinen Irrtum korrigiert: 'l'origine laconienne du tsakonien ne fait pas de doute' (S. 138).

**1. Abito non fa il monaco e chierica (cappello)
non fa il prete**

1. Τὸ ράσο (φόρεμα) δὲν κάνει τὸν καλόγερο καὶ τὸ καλυμμάκι τὸν παπᾶ.
2. fōrema²⁰ den gánni mōnako ċe kjírika den gánni prevítero²¹(b).
3. ta rúħa e' kkánnune to mmòneko ċe i kírika e' kkánni to ppatèra (b).
4. ta rúħa den gáni to galòjero ċe to kalimáçi to bapá (a).
6. to ráson 'en gámni ton galòiron ċe to kalimáfkin tom bapán(a).
7. to ráso o' bída ton gaòjere tse to kapiláfki to bapá (a).

2. A cavallo donato non si guarda in bocca

1. Τὸ χαρισμένο ἄλογο δὲν κυττοῦν στὸ στόμα.
2. ἄλογο dommèno den ganuníme sto stōma (c).
3. ampári²² domèno ndè kanunume s' o llemò (b).
4. to ħarísmèno bejíri den dirune sto stōma (a).
6. to ħħarísmènon áppħaron²³ 'en dom baratirún is to stōman (a).
7. to ħaristè áγο úñi ksikáðu 'ndèni thur òndu²⁴ (a).

3. A cavallo magro Dio manda le mosche

1. Στ' ἄχαμνὸ ἄλογο στέλνει ὁ Θεὸς τὲς μῦγες.
2. tu áλογο kòttu²⁵ o θιὸ tu stèfði te mmíje (b).
3. s' ampári lettò o teò t' arídši tes míe (b).
4. is to adínato bejíri^{25a} bèbi o θεὸς tsi míjes (a).
6. is ton kserančanòn áppħaron pèmbi o θεὸς tes mújes (a).
7. tho aħamnè áγο eñ' apolíu o θεὸ tu múse (a).

²⁰ Man sagt auch *foresía* = φορεσία; s. dazu Kahane 411.

²¹ Altes πρεσβύτερος, unter Einfluß von lat. *praebiter*, findet sich nur in Italien (LGr 423).

²² Otr. *ampári* entspricht dem kret. ἀππάριον, zypr. ἀππάριν < ἱππάριον.

²³ Beruht auf *ἵππαρος.

²⁴ Aus στοὺς ὀδόντους.

²⁵ Vgl. bov. *krèa kòtto* 'carne magra', kal. *kòttu* 'secco', 'maturo', rum. *coft*, sard. *kottu* 'reif' < lat. *coctus*.

^{25a} Aus türk. *beygir* 'Pferd'.

4. A chi ha cervello non manca cappello

1. Σ' αὐτὸν ποὺ 'χει μυαλὸ δὲν λείπει τὸ καπέλο.
2. ečino pu èxi mialò èxi to kappèdđi (c).
3. čínu pu èxi mialá em mankei ašáti²⁶ (b).
4. s' aftòn pu èxi nu de lípi to kapèlo (a).
6. tútu pu' ši mjalòn 'en du lípi to kappèllon (a).
7. òpere eñ' èħu emalè ' o' lípu o skúfo (a).

5. Acqua di aprile ingrassa il bue, ammazza il porco
e la pecora ride

1. Νερὸ τοῦ ἀπρίλι παχαίνει τὸ βόδι, σκοτώνει τὸ γουρούνι καὶ ἡ προβατῖνα γελάει.
2. nerò tu apriddíu paχèni to vúdi, spádsi to kúni²⁷, če i provatina jelái (a); v. TNC 375.
3. nerò ablríu lipariádsi to vidi, sfádsi to rèkko²⁸, če i pratína jelá (d); v. Morosi 79.
5. to nerò tu aprili paχíñi to vòdi, skotoñi to γυρούνι če i provatína jelá.
6. ta nerá t' aprílli: pašeniski o vus, psófá o šíros če i kuðèlla jelá (b).
7. ío tu apžíli em' baχènda to vu, èñi skotúnda to χûre²⁹, ts' a prováta èñi jeúa.

6. Acqua di giugno rovina il mondo

1. Τοῦ Ἰουνίου τὸ νερό χαλάει τὸν κόσμο.
2. nerò tu protojuníu³⁰ katalái ton gośmo (b); v. TNC 375.

²⁶ Aus σιαδίδιον.

²⁷ Mit ngr. γουρούνι aus einem Schallstamm (Lockruf), ähnlich wie franz. *cochon*, span. *gorrino*.

²⁸ Vgl. port. (dial.) *reco* 'Schwein', sicherlich aus einem Lockruf. – Das griechische Wort nur in Apulien (LGr 437).

²⁹ Ist das alte χοῖρος.

³⁰ Die Neubenennung von Juni und Juli als πρωτοιούνιος (πρωτοιούλης) und δευτεροούνιος (δευτεροιούλης) ist bedingt durch die phonetische Kollision. Ähnlich in nordspanischen Mundarten *xunu primeiru* und *xunu postreiru* oder *xunu* und *xunetu* 'petit juin'; ebenso franz. *juin* und *juillet* aus

3. nerò tu tèru katalídsi ton kòsmo (b).
4. tu protoyúli³⁰ to nerò halá ton gòsmo (a).
5. tu protojúnu³⁰ ta nerá halún ton gòsmo (a).
7. tu serikjí to ío e' haù to gòsmo (a).

7. Acqua passata non macina piú

1. Nerò τρεχάμενο δὲν ἀλέθει πιά.
2. nerò passemmèno den alèthi plè (b).
3. nerò javommèno³¹ 'en alèti plèo (b).
4. nerò trehúmeno den alèthi bljò (a).
6. neròn drehámenon e' llèthi pkjòn (a).
7. ío³² ph' e' tsáfhunda^{32a} on' alèsunda pjá (a).

8. Ad ogni madre i figlioli paiono belli

1. Κάθε μάνας τὰ παιδιά της φαίνονται ὠραῖα.
2. ja kátha mána ta pedía-ti ddíγy máña³³ (b).
3. ja pam mána ta pedía fènotte òrria³⁴.
4. κάθε μάνας ta kopèla-tis fènonde pjò kalá.
6. κάθε μάνας ta pedkjá-tis fènunde òmorfa.
7. κάθε máti³⁵ ta kambsía-si 'ni fenúmena pjò ká.

9. Ad ogni pentola il suo coperchio

1. Κάθε τσουκάλι ἔχει τὸ καπάκι-του.
2. pása tsúkka èxi to šèpama to dikòndu (a).
3. pássi tsukkáli èxi to timpáni-tu.

altfrz. *juignet* 'kleiner Juni', d. h. 'Sohn (Nachkomme) des Juni'. – Dem bov. *protojúni* entspricht *storójúni* als Name des Juli; vgl. in Zypern *defterojúnis*, in Rhodos *defteròlis*, Kreta *defterúlis* 'Juli'.

³¹ Gehört zum Verbum *diavènno, javènno* < διαβαίνω.

³² Ist das alte ὕδωρ.

^{32a} Gehört zum Verbum τράχω = τρέχω.

³³ Ist lat. *magnus* (LGr 308).

³⁴ Otr. *òrrio* < ὄριος mit Dehnung des *r*, bewirkt durch den Hiatusvokal, vgl. otr. *astèrria* 'stelle', *viddía* 'buoi', *cerássia* 'cilliege'.

³⁵ Ist das alte dorische μάτηρ.

4. κάθε tsikáli èši to púma-tu³⁶ (a).
6. κάθε tsukkálin èši to kappácín-du (a).
7. κάθε lupái³⁷ eñ' èhuda to bètsumá-si³⁸ (a).

10. Ad ogni santo la sua candela

1. Κάθε άγιος και τὸ κερι-του.
2. κάθε ájo to dikòndu čerí (b).
3. is pássin ajo to cerí-ssu (b).
4. κάθε ájos če to čerí.
6. κάθε áis če to čerín-du (a).
7. κάθε áje eñ' èhu to tserí-si (a).

11. Ad ogni uccello il suo nido è bello

1. Για κάθε πουλι ή φωλιά του είναι καλή.
2. ja κάθε puđđí i folèatu ène máñi (c).
3. is pássi puđđí i foddèa-tu ène òrria (b).
4. ja κάθε pulí i fołá-tu íne kalí (b).
6. ja κάθε pullí i fołá-tu en galí (b).
7. ja κάθε pułí a fołá-si èñi ká (a).

12. A fiume cheto non andar a pescare

1. Στο ήρεμο ποτάμι μὴν πᾶς νὰ ψαρέψης.
2. 's tom botamò kárho mi páise na piskèspise (b).
3. is fjumo gličí mi ppái na piskèttsi (b).
4. ston ísihom botamò mi báis na psarèpsis (a).
6. ston sjanòm botamòn mem³⁹ bas na psarèpsis (a).
7. tho siyalè potamò min èndšere⁴⁰ na psarèpsere (a).

³⁶ Altgr. πῶμα; als Reliktwort in Kalabrien (Gerace) *pòma* 'chiudenda del forno' (VTC 256).

³⁷ Ist das agr. λοπάδιον, dim. von λοπάς 'Schüssel'.

³⁸ Gehört zum agr. Verbum ἀπέχω 'bedecken' (Deffner 83).

³⁹ Zypr. μὲν = μὴ in Analogie nach δὲν 'nicht'.

⁴⁰ Der Imperativ *èndše* gehört zum Verbum *èngu* 'gehen' (Deffner 124).

13. A gatta vecchia topo tenero

1. Στόν παλιό γάτο μικρό ποντίκι.
2. stin gátta vèkkja pondíci tènneru (b).
3. stim múša vèkkja pondikò triferò (b).
4. sto jèro káti mikròs podikòs (a).
6. stom balòn gátthon mitsís pondikòs (a).
7. tho jèru kátsule mitsí pogjikò (a).

14. A goccia a goccia se ne va la botte.

1. Σταγόνα σταγόνα άδειάζει τὸ βαρέλι.
2. ittša ittša asperènnete^{40a} to vútti (b).
3. ránta ránta arčerònnete i vútti (b).
4. stalá stalá adjaši to varèli (a).
6. stakšá stakšá ftsiorònni to varèllin (a).
7. tšáúa tšáúa⁴¹ èñi suskúmene to vajèñi⁴² (a).

15. A goccia a goccia si scava la pietra.

1. Σταγόνα σταγόνα βαθαίνει ἡ πέτρα.
2. stíttsa stíttsa skavèite to liθári (b).
3. ránta ránta⁴³ tripiádsete 'o litári (b).
4. stalá stalá tripái to háráci (a).
6. stakšá stakšá tripá ti rròttsa⁴⁴ (b).
7. tšáúa tšáua èñi vaθènu o pètše⁴⁵ (a).

16. Albero che non frutta, il fuoco l'aspetta

1. Δέντρο που δὲν καρποφορεῖ ἡ φωτιά τὸ περιμένει.
2. árburo pu e' ffèrri, to lúci⁴⁶ t' amèni (b).

^{40a} Gehört zu bov. *èspéro* (*èttsero*); ebenso otr. *arčerònnno* zu otr. *erčero* (*èfčero*) 'vuoto'. Beide aus εὐκαιρος.

⁴¹ Aus älterem *èhjai(i)a* = ngr. σταλοῦλα (Deffner 206).

⁴² Aus mgr. βαγοίνιον slawischer Herkunft (HLA, III, 408).

⁴³ Gehört zum Verbum ραντίζω 'bespritzen' (LGr 435).

⁴⁴ Ist das ital. *roccia*.

⁴⁵ Aus altgr. πέτρος.

⁴⁶ Aus lat. *lux* mit der doppelten Bedeutung von agr. φῶς 'Licht' und

3. árburo pu 'en fruttèi, i lumèra⁴⁷ tom mèni (b).
4. to dendrò pu den gáni karpò i fotjá to perimèní (a).
6. dendròn pu 'en garpoforá i foðkjá to karterá (a).
7. to dendrikò ph' om bínda⁴⁸ karpò a khára⁴⁹ ñeñ' adehúmena⁵⁰ (a).

17. Al fortunato gli piove nel palmento

1. Στοῦ καλομοίρου τὸ ληνὸ βρέχει.
2. tu kalomíru vrèxi sto lanò (b), v. TNC 385.
3. tu fortunátu ivrèxi 's 'o parmènto (b).
4. stu kalomíri to patitíri vrèsi (a).
6. stu kalòtiĥu ti vvúrna vrèsi (a).
7. thu kaòtiĥu tho linè èñi vrèĥu (a).

18. Alla Candelora se nevicata o piove l'inverno è fuori

1. Στῆς Παπαντῆς σὰν χιονίζει ἢ βρέχει ὁ χειμῶνας ἔχει περάσει.
2. stin gandilòra a' χchoníe o vrèxi o χimòna ène sto máli⁵¹ (b).
3. tis akkandilòra o χonídsi o vrèxi o šimòna è' pparamèno.
4. tsi Papadís san šonísi i vrèsi o šimònas èsi perási.
6. tis Irapandís áma ššonísi i vrèsi o šimònas eperásen.
7. tha Papadí tsan èñi χonísu i èñi vrèĥu to χimonikò eperátse.

19. Alla luce di candela non bisogna guardare nè le donne nè la tela

1. Στὸ φῶς τοῦ κεριοῦ μὴν κυττᾶς οὔτε τὲς γυναῖκες οὔτε τὸ σεντόνι.
2. sto lústro ti llumèra den èχise na kanuníse⁵² δὲ τὲ ggjinèke δὲ to stári (c).

'Feuer', womit sich auch das abweichende Geschlecht (fem. > neutr.) erklärt (LGr 301).

⁴⁷ Aus franz. *lumière* durch normannische Einflüsse.

⁴⁸ Gehört zum Verbum *φίω* = agr. ποιῶ 'machen' (Definer 292).

⁴⁹ Aus agr. ἐσχάρα 'Herd'.

⁵⁰ Zum Verbum ἀντέχω 'entgegenhalten'.

⁵¹ Vgl. bov. *páo sto máli* 'vado fuori' < *δμάλιον 'luogo piano' (VTC 179).

⁵² Beruht auf *κανονῶ im Sinne von 'betrachten', in Griechenland nur spärlich bezeugt; s. LGr 209.

3. s 'o llústro tu čerfu en' e' nna kanunísome ndè jinèke ndè to panní (b).
4. sto fòs tu čerjú mi sodirás tsi jinèkes ute to sedòni (a).
6. is to fòs tu čerkú mem baratirás mite tes jenèčes mite to sendònin (a).
7. me to tserí mi ksikásere⁵³ ute tu ġunètse ute to sendòni (a).

20. Alla madia e al lavatoio si conosce la donna.

1. Στὴ σκάφη καὶ στὸ πλύσιμο γνωρίζεται ἡ γυναῖκα.
2. stim mástra če sto plíma annorídsete i jineka (a); v. TNC 380.
3. stim mátttra če sto plíni annorídsete i jinèka (d).
4. sti skáfí če sto plíma gnoríssete ti jinèka (b).

21. Alle nozze e alla fossa si conoscono gli amici

1. Στὴν παντρεῖά καὶ στὴ τάφη γνωρίζεις τοὺς φίλους σου.
2. stim brandía če sti ffòssa aġronídsondo i fili (b).
3. s' armási če s' i ffòssa annorídsošte i kumpaṇṇi (b).
4. sti batriá če sti tafí maθènis tus filu-su (a).
6. stim bandrián č' is to θafkjòn⁵⁴ matthènnis tus filu-su.

22. Alle prime acque ti bagni

1. Στὰ πρωτοβρόχια μουσκεύεσαι.
2. sta protiná nerá esú palènise (b).
3. sa protiná nerá isú igrènese (b).
4. sta protovròša ġrènese (a).
6. is ta protovròša muššèfkis (a).
7. tho bròte vrèho èsi vrehúmene (a).

23. A luglio togliti il panciotto e getta i panni dal letto

1. Στὸν ἀλωνάρι βγάλε τὸ γελέκο σου καὶ τὰ ροῦχα ἀπ' τὸ κρεβάτι.
2. sto storojúni⁵⁵ guále ton ġilèkko če ríse ta rúħa ando krevátti (b).

⁵³ Zakon. ξεικάζω aus agr. ἐξεικάζω 'angleichen' (Deffner 255).

⁵⁴ Setzt ein θαρῖον voraus (vgl. ngr. θαφή) aus Kreuzung von ταφή mit θάπτω (Andriotis 120).

⁵⁵ Siehe Anm. 30.

3. to mína tu alonári⁵⁶ ággalo to kkorpetto če ambèja ta rúħa atto krátti (b).
4. sto defteroyúli vyále to ġelèko-su če ta rúħa ap to stròma (a).
6. to defterojùnin efkar to jelíkki-ssu če ta rúħa pu to krevátin (a).

24. Ama il tuo amico col vizio suo

1. Ἀγάπα τὸ φίλο σου με τὸ ἐλάττωμά-του.
2. gápie to ffilo ton dikòssu me to vítsjo ton dikòndu (b).
3. agápiso to kkompañúna dikòssu me ton víttsjo dikòttu (b).
4. agápa to ffilo-su me ta elatòmatá-du (a).
6. agápa to ffilo-ssu me to vítšon-du (a).
7. agapínere to θfle-di me ta kamúmatá-si (a).

25. Amare chi non t'ama è tempo perso

1. Τὸ ν'ἀγαπᾷς αὐτὸν ποὺ δὲν σ'ἀγαπᾷ, εἶναι καιρὸς χαμένος.
2. agapí ečino pu de ss' agapái ène kjerò ħamèno (b).
3. agapísi čino pu 'e ss' agapá ène čerò ħamèno (b).
4. to n'agapás aftòn pu de s'agapá ine kòpos ħamènos (a).
6. to n'agapás činom bu 'e ss' agapá en' ġeròs ħamènos (a).

26. Amore e tosse non si possono nascondere

1. Ἔρωτας καὶ βήχας δὲν κρύβονται.
2. agápi če rákkato 'en sònnondo kríspi (b).
3. agápi če tòssi e' ssòdsi krivísi (b).
4. o èrotas če o víħas de ħònunde (a).
6. èrotas če víħħas en grífkunde (a).
7. agákji tse díħa ũñi krufúmena (a).

27. A Natale neve e fame

1. Στὰ Χριστούγεννα χιόνι καὶ πείνα.
2. sta ħristòjenna χòni če pína (b); v. TNC 381.
3. tu kristú χòni če pína (b).

⁵⁶ Ist áλωνάρης 'Monat des Dreschens' (HLA I, 488).

4. sto hristòjeno šòni če pína (a).
6. sto h̄hristujènnon don ġeròn šòni če pína (a).
7. tha h̄ristújena χòna⁵⁷ tse kjína (a).

28. Anche le budella nel ventre hanno che dire

1. Ἀκόμα καὶ τ'άντερα στὴν κοιλιά ἔχουνε κάτι τι νὰ ποῦνε.
2. čòla t'ándera stin ġilía èħusi ti ípi (a); v. TNC 370.
3. púru ta èntera si' ččilía èħune ti pi (b).
4. akòma če t'ándera sti ġilía èħune káti na púne (a).
6. akòma če t'ándera mes' stin ġilán èħun káti na pun (a).
7. akòni tse t'ándera tha fúkha⁵⁸ iñ' èħunda kátsi n' alíoi⁵⁹ (a).

29. A pecora morta non cresce lana

1. Τοῦ ψωφισμένου πρόβατου τὸ μαλλὶ δὲ μεγαλώνει.
2. tu provátu peðammènu òen ggènni mađđí (c).
3. tis pratína apetammèni 'en attsèni plèo to mađđí (b).
4. to psofismèno ośò⁶⁰ malá ðe gáni (a).
6. i psofismèni kuèlla e' ðđđá mállin (a).
7. thu psòid̄u prúatu ta èrža⁶¹ úñi atšerènda⁶² (a).

30. Arcobaleno la mattina, entra in casa; arcobaleno la sera va al lavoro

1. Οὐράνιο τόξο τὸ πρωτὶ τράβα στὸ σπίτι, οὐράνιο τόξο τὸ βράδυ τράβα στὴ δουλειά.
2. liri⁶³ ti ppurrí mbíka sti mmoní, liri ti vvradía mbíka stin dulía (a); v. TNC 374.

⁵⁷ Ist das alte fem. χιών.

⁵⁸ Aus agr. φύσκη, ngr. φούσκα 'Blase'.

⁵⁹ Zum Verbum áoũ, in Kastanitsa λαλοũ, ngr. λαλῶ.

⁶⁰ Altes ζῶων ist in Kreta zur Bedeutung 'Schaf' spezialisiert; vgl. ital. *pecora* 'Schaf' (*pecus*).

⁶¹ Ist altes τὰ ἔρια 'Wolle'.

⁶² Ist altes ἀδρύνω 'groß werden' (ἀδρός).

⁶³ In Kalabrien zeigt *liri* (λίριον) noch eine gewisse Verbindung mit dem alten ἕρις, während in Griechenland die Namen des Regenbogens volkstymologisch umgestaltet worden sind: 'Gürtel der Alten' (λουρί), 'Gürtel der heiligen Helena' (Zypern), 'Gottesbogen'; s. Dieterich 216 und Anm. 65 a.

3. arco tis santa Marína to pornò èmba sto spíti, arco atto vráí èmba sto polemísi⁶⁴ (d).
4. tsi gras to lurí to próí áme sto spíti, tsi gras to lurí to vráði áme sti dulá (b).
6. èstise próí to sónári⁶⁵ lámne sto spíti, èstise ðíli to sónári lámne sti ddulá (b).
7. ta gría to sunázi^{65a} ta síndaña èndse than dsèla, ta gría to sunázi t'aryá⁶⁶ èndse tha ðulía (b).

31. A Sant Andrea il buon massaiò (contadino) aveva seminato

1. Στ' ἁγίου Ἀντρέα εἶχε ὁ καλὸς γεωργὸς σπαρμένα.
2. ston ájon Andría o kalò massáro íto spíronda (b).
3. tin imèra tu ájon Andrèa o kalò massári íche spíronta (b).
4. st' ajíu Adrèa o kalòs jeorgòs èsi apospíri (a).
6. st' ái Andrèa ísen o kalòs respèris⁶⁷ spermèna (a).

32. A santo vecchio non accendere candela

1. Ἐνὸς παλιοῦ ἁγίου κερὶ μὴν ἀνάβης.
2. tu áju tu vèkkju mi áspise čería (b).
3. is ájo vèkkjo min anáttsi čerí (b).
4. enús palú ajlu čerí min anávis (a).
6. nu palú afu čerín men áftis (a).
7. thom balè ton áje tserí miñ anáfere (a).

⁶⁴ Substantivierter Infinitiv vom Verbum πολεμίζω, das in Apulien 'arbeiten' (δουλεύω) bedeutet; vgl. Rhodos πολεμῶ 'sich bemühen' (Dieterich 221), Kreta πολεμῶ 'sich betätigen' (Pangalos III, 300).

⁶⁵ Reduziert aus τὸ ζωνάριον τῆς ἁγίας Ἐλένης (Sakellarios II, 553).

^{65a} Vgl. Kreta *tsis grás to lurí* 'arcobaleno', wörtlich 'cintura della vecchia', pelop. *tis kaloyriás to sunári*, Zante ζουνάρι τῆς Παναγίας 'cintura della Madonna'. Ist wohl die christliche Umdeutung eines alten Mythos, der mit der 'mater magna' (Kybele) verknüpft war. – In Leonidi nennt man den Regenbogen *kamára tu theú* 'arco di Dio'.

⁶⁶ Aus ἀργά 'spät'; vgl. Kreta ἀργά = τὸ βράδυ.

⁶⁷ Aus türk. *rençper* 'Feldarbeiter'.

33. Attacca l'asino dove vuole il padrone

1. δέσε τὸν γάϊδαρο ἐκεῖ πού θέλει ὁ νοικοκύρης.
2. δέσε ton γάδαρο pu θέλι o patrúni (b).
3. δέσε to ččúčo ičí pu tèli o patrúna (b).
4. δέσε to γάϊδαρο ečí pu θέλι o nikočírís (a).
6. δίσε to γγάρον čaħamè⁶⁸ pu θέλι o nikočírís (a).

34. A tuo padre vuoi imparare a far figli?

1. Τὸν πατέρα σου θέλεις νά μάθης νά κάμνει παιδιά?
2. esú tu čúru-su⁶⁹ θέlise na maθθéise na kámi pedía (b)?
3. tu čúri-su tèli na máti na kámi pedía (b)?
4. to goñò-śú θέlis na orminèpsis na káni kopèla (a)?
6. ton čúri-ssu θέlis na tom máθís na kámni pedkjá (a)?

35. Beato chi ama il nonno in casa sua.

1. Μακάριος πού ἀγαπάει τὸν παπποῦ στὸ σπίτι του.
2. kalòmiro tí ggaráí tom bappú sto spítin-du (b); v. TNC 373.
3. makarò tis agará to ppáppo so spítit-ttu (b).
4. kalorísíkos pu agará to bapú sto spítit-tu (b).
7. kaòtiħo ph' eñ' agará tom bapú than dśea-si (a).

36. Beato chi ha un occhio nel paese dei ciechi

1. Καλόμοιρος αὐτὸς πού ἔχει ἓνα μάτι σ' τῶν τυφλῶν τῆ χώρα.
2. kalòmiro pis èxi èna lúkkjo sto ppajísi to stravò (b).
3. makaròttu tis èxi nan ammáti so páisi tos čekáo (b).
4. kalòmiris in' aftòs pu èsi èna máti 's tos stravò ti hòra (a).
6. kalòtiħos tútos pu 'ši ènan ammátin is ton stravòn ti hħòran (a).
7. kaòtiħo èteni ph' eñ' èħu èna psilè⁷⁰ tu stravú tha hòra (a).

⁶⁸ Ist ἐκεῖ (zypr. κεῖα) + χαμαί.

⁶⁹ Zu κύριος 'Vater' s. Dieterich 183 und LGr 284.

⁷⁰ Entspricht dem altlak. ὀπίλιος 'Auge'.

37. Bello di fuori e brutto di dentro

1. Ὅμορφος ἀπ' ἔξω καὶ ἄσχημος ἀπὸ μέσα.
2. maño òšotte, áħaro òssutte⁷¹ (b).
3. òrrio apú 'ttumbrò ċe ášimo apú ċèssu (b).
4. òmorfos ap' èkso ċe áskjimos apò mèsa (a).
6. òmorfos p' òkso ċi áššimos 'pu mèsa (a).
7. kalè ap' òtsu tse apò tássu ástsimò (a).

38. Bestemmia come un turco

1. Καταριέται σὰν ἕνας Τουῦρκος.
2. flastimáí fóla⁷² ènan dúrko (c).
3. jestimá san 'na túrko (b).
4. katarjète san èna túrko (a).
6. katarkjète san ènas túrkos (a).
7. èñi kataraskúmene òpur o túrko (a).

39. Bisogna prendere il giorno per la testa e non per il culo

1. Πρέπει νὰ πιάνωμε τὴ μέρα ἀπ' τὴν κεφαλή καὶ ὄχι ἀπ' τὸν κῶλο.
2. èħome na pjáome tin imèra an din ġefalí ċe ðen an don gòlo (b).
3. ingídší na pjái tin imèra a' tti ċċofáli ċe 'en a' tto kkòlo (b).
4. prèpi na pjánome tin imèra apò tin ġefalí ċe òši apò to pisinò (a).
6. prèpi na pkjánnumen tin imèran pu tin ġefalín ċi òi pu ton gòlon (a).

40. Bocca larga, mano stretta

1. Μεγάλο στόμα, χέρι κοντό.
2. stòma meǵálo, ċèri kúnduro (b).
3. lemò⁷³ largo, ċèra sfittí (b).

⁷¹ Beruht auf *ἔσω-νθε, mit *o* von ἔξω; s. HG § 233.

⁷² Scheint auf ὕφ' ἔλα zu beruhen. In Roghudi gilt in gleicher Bedeutung *òla*, z. B. *porpatí òla stom borèa* 'egli cammina come il vento', *ċumáte òla ton oqđío* 'dorme come il ghiro'.

⁷³ Ist λαμῶς, das in Apulien an die Stelle von στόμα getreten ist.

4. meγáli búka, šèra kodí (a).
6. mjálon stòman, šèrin gondòn (a).
7. açè thúma⁷⁴, kodá χèra (a).

41. Bocca morta non parla più

1. Στόμα πεθαμένο δὲν μιλάει πιά.
2. stòma peθammèno dem blatègi⁷⁵ plè (c).
3. lemò apetammèno 'em milí plèo (b).
4. stòma peθamèno dem milí blò (a).
6. stòmam beθammènon e' ssindihánni⁷⁶ pkjòn (a).
7. thúma penatè o' ñúnda⁷⁷ plèa (a).

42. Bocca piena, cervello vuoto

1. Στόμα γεμάτο, μυαλό ἄδειο.
2. stòma jomáto, ammjalo èspero⁷⁸ (b).
3. lemò gomáo, mjalá èřera (b).
5. stòma jomáto, mjalò áidjo.
6. stòma jemáto, nus òfkjeros (b).

43. Caca più un buc che cento rondini.

1. Χέζει ἓνα βόδι πιότερα ἀπὸ ἑκατὸ χελιδόνια.
2. χèdsí plè ènam búdi ka čento randinèřđe (b).
3. χèdsí plèo nam víti piri akatò rindinèřđe (b).
4. šèsí èna vúi pjòtero pará ekatò šilidòña (a).
6. šèsí ènas vus parapáno 'pu ekatò ššilòña (a).
7. èna vu e' χèndu plètere apò ekatò šelidòña (a).

⁷⁴ Läßt ein altlak. στοῦμα oder στῶμα erkennen; vgl. bei Hesych τοῦμα, wo sicher Λάκωνες zu ergänzen ist.

⁷⁵ Beruht auf πλατεύω; vgl. agr. πλατειάζω 'nach dorischer Art mit sehr offenen Vokalen reden'. Typisches Wort der bruttischen Gräzität.

⁷⁶ Aus συντυχάνω 'sich begegnen', 'sich unterhalten', 'conversare'.

⁷⁷ Gehört zum Verbum νιοῦ (ñú) = ὀμιλῶ

⁷⁸ Aus εὐκαιρος über eine Stufe *ēřeros* > *ēpseros*.

44. Campi con rovi, terreni forti

1. Χωράφια με βάτα, χωράφια δυνατά.
2. ἡοράφια με ἡαλίπα⁷⁹, ἡοράφια τραγανά (a); v. TNC 386.
3. ἡοράφια με βάτου, ἡομάτα varèa (b).
4. ἡοράφια με βάτους, ἡοράφια varικά (b).
6. ἡοράφκια με βραμύς, ἡοράφκια πασά (b).

45. Campo solatio è sempre fruttifero

1. Τὸ ἡλιακὸ χωράφι κάμνει πάντα καρπὸ.
2. ἡοράφι andίλο èνε βιάτα⁸⁰ fruttívilo (a); v. TNC 386.
3. κοράφι mantañáto⁸¹ èνε pánta kalò (b).
4. to ilakò ἡοράφι κάνει pánda karpò (a).
6. tu nítu to ἡοράφιν κάμνει pánda karpòn (a).
7. a prosilaká húra e' bíá òle tho dserè⁸² karpò (a).

46. Cane che abbaia (molto) morde poco

1. Σκυλι πὸν γαυγίζει δὲν δαγκάνει.
2. to šidđí pu aliθtái⁸³ ποḡđí dangánni líγο (b).
3. šidđo pu ποḡđín alittái alíon dakkánni (b).
4. skjílos pu γανjísi δε' dagáni (a).
6. ššíllōs pu lássi⁸⁴ 'en akkánni (a).
7. kúe⁸⁵ ph' en' guísu on' gatsínu (a).

47. Cani e villani lasciano la porta aperta

1. Σκυλιὰ καὶ γεωργοὶ ἀφήνουν ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα.
2. šidđi če tamárri afinnusi tim bōrta anistí (a).

⁷⁹ Beruht auf χαλεπός im Sinne von 'dornige Pflanze', 'plante désagréable'.

⁸⁰ Entlehnt aus den ital. Mundarten: kalabr. *viātu* 'subito'.

⁸¹ Abgeleitet von salent. *mantañu* 'luogo riparato dai venti ed esposto al sole' (VDS 316).

⁸² Ist στὸν καιρόν.

⁸³ Ist das alte ὕλακτῶ > ἄλυκτῶ (Hesych); vgl. (Corfu, Leukas) *alixtò*.

⁸⁴ Beruht auf dem alten ὕλάσσει (Hadjioannou 47).

⁸⁵ Aus κύων.

3. šíđđi če kafúni afínnone anittí ti ppòrta (b).
4. skjíli če jeorgjí paretún anihíti ti bòrta (a).
6. šsílli če rešpèries afínnun annihtín tim bòrtan (a).
7. kúni tse ševγoláte afínde anitsè tom bòre⁸⁶ (a).

48. Capelli e denti non dicono niente

1. Μαλλιά και δόντια δὲν λένε τίποτα.
2. mađđía če ðòndia ðen lèγy típote (b).
3. mađđía če ðòntia 'e llèone típoti (b).
4. malá č' adòdja ðem milúne típota (a).
6. malá če ðòngja e' llalún típote (a).
7. tsíγe tse ðndu uñ' aúnde⁸⁷ tsípta (a).

49. Capra senza corna e gallo scodato poco valgono

1. Γίδα χωρίς κέρατα και κόκορας κουτσοῦρις δὲν ἀξίζουν.
2. èγa γúđđo⁸⁸ če alèstora kurčokúdi híridsusi líγo (a).
3. íttsa⁸⁹ šgúđđa če gađđo šgudđo híridsune alío (a).
5. šúta⁹⁰ jída če kúros kuluvòs ðen aksísi típota.
6. èja kafkára če petinòs kúnduros 'en èhun aksía (b).

50. Casa fatta vigna sfatta

1. Σπίτι γενομένο ἀμπέλι καταλυμένο.
2. spíti jenamèno fitía katalimèni (b).

⁸⁶ Aus πῶρος.

⁸⁷ Zum Verbum ἀοῦ, in Kastanitsa λαλοῦ = λαλῶ.

⁸⁸ Italogr. γúđđo und šgúđđo ist nicht zu trennen von agr. κόλος 'ohne Hörner' (Herodot, Theokrit), ein 'altertümliches Wort' (Frisk I, 902), wie man auch aus der femininlosen Form des Adjektivums in Kalabrien erkennen kann, genau wie agr. ἀῖξ κόλος (LGr 253).

⁸⁹ Lokalwort der apulischen Gräzität, eng verwandt mit den dortigen jáltso, in den salentinischen Mundarten chidázzu, chèttsu 'Ziegenbock'. Nicht zu trennen von ngr. κατσίκα 'Ziege', alban. kac = kats und keç = keč 'Zicklein'. Gemeinsame Grundlage ist ein alter Lockruf, vgl. im Epirus kets-kets 'Lockruf für Ziegen', serbokr. jac = jats 'Lockruf für den Ziegenbock'; s. LGr 226.

⁹⁰ Ein balkanisches Hirtenwort: alb. šut, rum. ciut, serbokr. šut 'ohne Hörner'; s. Anm. 352.

3. spíti jenomèno ampèli katalimèno (b).
4. spíti θtismèno ambèli hālaśmèno (a).
6. spítin gamomènon ambèlin gatalimènon (a).
7. tsèa⁹¹ nathá⁹² ámbele paramelithè (a).

51. Cattivo l' occhio che non fa lacrime

1. Κακὸ τὸ μάτι ποὺ δὲν κάνει δάκρυα.
2. áħaro o lúkkjo tí den gánni dáklia (a).
3. ammaí kakò pu e' kkánni dámmia⁹³ (a).
5. kakò to máti pu de dakrísi.
6. áššimo ammáti pu en drèši (b).
7. kakò o epsilè ph' òni píu dakža (a).

52. Cavalli e donne pigliati nel tuo paese

1. Ἄλογα καὶ γυναῖκες παῖρνε τα στὴ χώρα σου.
2. áloga če gjinèke pjáta sto ppaísi-su (b).
3. ampária če jinèke pjátte atto ppaísi-su (b).
4. bejíría če jinèkes páre apú to dòpo-su.
6. apphárus če jenèces èpernè-ta ston dòpo-ssu.
7. ágwa tse gynètses áre-si⁹⁴ tha ĥòran-di.

53. Cento ladri non possono spogliare un uomo undo

1. Ἐκατὸ κλέφτες δὲν μποροῦν νὰ γδύσουν ἕνα γυμνὸ ἄντρα.
2. čento látri e' ssònnu klèspi en' ándran vjinno⁹⁵ (b).
3. akatò látru e' ssòdsone attseputísi⁹⁶ nan ántrepo junno (b).
4. ekatò klèftes de borún na ksedísun èna ándra γditò (a).

⁹¹ In Kastanitsa *tsèla*: nach Deffner 356 aus lat. *cella*. Aus οικέλλα (Kostakis) ist nicht wahrscheinlich.

⁹² Vgl. zak. *ánate* 'unreif'. Zur Herkunft des Wortes (urverwandt mit lat. *natus*?) s. Deffner 243.

⁹³ Offenbar ein Kompromiß (*δάκρυον) aus altem δάκρυμα und δάκρυον (NB 145).

⁹⁴ Zakon. *áre* 'nimm' gehört zum alten Verbum αἴρω 'wegnehmen'.

⁹⁵ Bov. *vjinno* setzt ein älteres *εἰβγυμνός voraus, das durch Metathese auf dem Verbum ἐκγυμνῶ beruht; s. Kapsomenos, BZ 46, 325.

⁹⁶ Infinitiv des Verbums *afsepodínno* (*attse-*) aus ἐξαποδύνω (VDS 868).

6. ekatòn glèftes 'enì ìmbòrun na γάfsun ènan ándran dítsiron⁹⁷
(a).
7. ekatò krèfte uñi ðborúde na jimnúni èna átšopo jimnè (a).

54. Cento mosche ammazzano un cavallo

1. Έκατό μυῖγες σκοτόνουν ένα ἄλογο.
2. čènto míje spádšu¹ ènan álogo (b).
3. akatò míe sfádsone nan ampári (b).
4. ekatò míjes katalún èna bejíri (a).
6. ekatòm mújes skotònnun ènan áppharon (a).
7. ekatò múše iskotíunde èna ágo (a).

55. Chi altra bocca bacia, madre e padre dimentica

1. Ὅποιος ἄλλο στόμα φιλάει, μάνα καὶ πατέρα λησιμονάει.
2. pis⁹⁸ áððo stòma filái, mána če čúri aððísmónái (b); v. TNC
383.
3. tis áððo lemò ifilí, mána če čuri allimoná (b).
4. òrjos álo stòma filí, mána kj' afèdi ksehná (b).
6. òrjos filá állo stòma, ksilhánni mánan če čírín (b).
7. òper' èñi θιύ⁹⁹ áfu thúma, máti tse afèngji èñi lísmónú (a).

56. Chi ascolta alle porte aliene, sente i mali suoi

1. Ὅποιος ἀφουγκράζεται στὲς πόρτες τῶν ἄλλωνῶν, ἀκούει τ' ἀπλυτά
του.
2. pis kúnni ste pòrte ton aððone, kúnni to áħaro to dikòndu (b).
3. tis kúi ampí s'es pòrte tos aððò, ikúi ta kakáttu (b).
4. òrjos afuryásete tsí pòrtes ton alonò, griká ta dikádu kaká (b).
6. òrjos arkoloáte stes pòrtes tu állu, akúi ksitimašes.
7. òper èñi ñfu¹⁰⁰ ksèni pòru, èñi ñiu ts diká-si kaká (b).

⁹⁷ Zypr. *títsiros* 'nackt' gehört zu ngr. τσίτσιδος 'nackt' (Andriotis 386).

⁹⁸ Reduziert aus *πίς* = ποῖος, wohl bedingt durch Einfluß von τίς.

⁹⁹ Aus φιλοῦ = φιλέῖν (Kostakis 55).

¹⁰⁰ Zum Verbum (in traditioneller Orthographie) νοῖου aus agr. νοῶ 'wahrnehmen'.

57. Chi caca nel giardino, caca nella pentola

1. "Οποιος χέζει μεσ' τὸν κῆπο, χέζει μεσ' τὸ τσουκάλι.
2. ti χχέδσί sto čípuri, χέδσί sti ttsúkka (a).
3. tis χέδσί sto ččípo, χέδσί sto tsukkáli (d).
4. òpjos šèši sto pervòli, šèši sto tsikáli (a).
6. òpkjos šèši mes sto pervòlin, šèši mes sto tsukkálin (a).
7. òpje' e' χèndu thon dšípo èñi χèndu tho lupái (a).

58. Chi cerca trova

1. "Οποιος γυρεύει βρίσκει.
2. pi ggjirèi θορί (b).
3. tis gjurèi ivríski (b).
4. òpjos jirèvi vríski (a).
6. òpkjos jirèvkji vríski (a).
7. òpje e' kharáhu eñ' erèhu (a).

59. Chi chiude bene, apre meglio

1. "Οποιος κλειδώνει καλά, καλλίτερα (κάλλιο) άνοίγει.
2. pi kklíji kalá, aníji kággo (b).
3. tis klínni kalá, aní kájo (b).
4. òpjos kli kalá, kalá aníji (a).
6. òpkjos kliðnni kalá, kallíttera anníi (a).
7. òpje e' kliðúhu ká, kalíttera en' añíndu (a).

60. Chi compra per niente, vende caro

1. "Οποιος για τίποτα άγοράζει, πουλάει άκριβά.
2. pi ggorási ja típote pulái kára (b).
3. tis aforádší ja típoti, ipulí kripá (b); v. Morosi 78.
4. òpjos ja práma¹⁰¹ a γοράσί, pulí akrivá (a).
6. òpkjos ja típote vorási, pulí akrivá (a).

¹⁰¹ Das gemeingriechische τίποτε ist in Kreta durch πράμα ersetzt; vgl. franz. *rien* aus lat. *rem*.

61. Chi con vacche ara, molto grano non fa

1. "Όποιος μέ γελάδες ὀργόνει, πολὺ καρπὸ δὲν κάνει.
2. ti mme vuθulíe¹⁰² alánni¹⁰³, poddín garpò den gánni (c); v. TNC 382.
3. tis alatrèi me aleáe, 'e kkánni poddí ssitári (d).
4. ὀρjos me jeládes éevγarísi, δε γάνι polí karpò (b).
6. ὀρjos kámni me katsélles^{103a}, pollí ssitári den gámni (b).
7. ὀjer èni kámu me kúlitse¹⁰⁴, presè¹⁰⁵ karpò òñi píu (a).

62. Chi da amici e da parenti spera, semina all' acqua e spara al vento

1. 'Εκεῖνος ποὺ ἐλπίζει ἀπὸ φίλους καὶ συγγενεῖς, σπέρνει στὸ νερὸ καὶ τουφεκᾷ στὸν ἀέρα.
2. ečino pu sperèi aše fílu če aše parènti, spèrri sto neròne če stom borèa sparèi (b).
3. čino pu sperèi a' ttus amíku če a' ttus parèntu, spèrni s' o nerò če sparèi tu ánemu (b).
4. ὀρjos perimèni apò fílus če sijenís, spèrni sto nerò če pèsi^{105a} balotès ston aèra (a).
6. činos pu orpísi pu fílus če sijjenís, spèrni sto neròn ée pèsi ton aèran.

63. Chi dona vende caro

1. "Όποιος χαρίζει πουλάει ἀκριβά.
2. pi ddònni pulái kára (b).

¹⁰² Entstanden aus βοῦς θήλεια = *bos femina*; vgl. zakon. (in Kastanitsa) *vušilikò* = βοῦς θηλυκός neben dem allgemeinen Wort *kúlika*.

¹⁰³ Aus ἐλαύνω 'Furchen ziehen' (LGr 141).

^{103a} Wird von Hadjioannou II, S. 76 auf ital. *gazzella* 'Gazelle' zurückgeführt. – Wenig wahrscheinlich.

¹⁰⁴ Zu agr. κίλλιξ (als κύλλιξ zu lesen), das von Hesych mit der Bedeutung 'Kuh mit krummem Horn' bezeugt ist; s. Deffner 194.

¹⁰⁵ Beruht auf περισσοδός 'reichlich'.

^{105a} Kret. und zypr. *pèso* 'sparare' aus agr. *παίω* 'schlagen', 'mit einer Waffe treffen'.

3. *číš' pu ħarídśi ipulí kinipá*¹⁰⁶ (c); v. Morosi 78.
4. *òrjos ðúði dśába*¹⁰⁷ pulí akrivá (a).
6. *òrkjos ħaríśi pulí akrivá* (a).
7. *òrje èñi ħaríśu èñi pú akrivá* (a).

64. Chi dorme non piglia pesci

1. "Οποιος κοιμάται δὲν πιάνει ψάρια.
2. *pi écumáte ðem bjánni aspária* (b); v. TNC 381.
3. *tis plònni*¹⁰⁸ e' ppjánni attsária (b); v. Morosi 77.
4. *òrjos kjimáte ðe bjáni psária* (b).
6. *òrkjos címáte em bjánni psárka* (b).
7. *òper èñi kjúfu*¹⁰⁹ ðñi kjánu psária (a).

65. Chi éduca ama

1. "Οποιος ἀνατρέφει ἀγαπάει.
2. *pis sikònni agarái* (b).
3. *tis anastènni agará* (d); v. Mor. 78.
4. *òrjos anatrèfi agará* (a).
6. *òrkjos anajònni*¹¹⁰ agará (a).

66. Chi è geloso, muore cornuto

1. "Οποιος εἶναι ζηλιάρης, πεθαίνει κερατῶς.
2. *Pis ène ġeluso, peðèni me ta çèrata* (b).
3. *Tis ène ġeluso, apètènni me ta çèrata* (b).
4. *òrjos śilèvi, apoðèni kjeratás* (a).
6. *òrkjos èn' asuláris, peðaníski kkerattás* (a).
7. *òrje e' śilèγy e' benákhu tseratá* (a).

¹⁰⁶ In Martano *kinipò* aus κνιπός 'geizig' statt des sonstigen *kriþò* (s. Sprichw. 60) aus ἀκριβός vermischt mit κνιπός (LGr 248).

¹⁰⁷ Aus türk. *bedava* 'gratis'.

¹⁰⁸ Beruht auf πλαγιόνω, vgl. ngr. πλαγιάζω 'vado al letto'.

¹⁰⁹ Gehört zum alten Verbum κύπτω 'baisser le corps' > κύφω.

¹¹⁰ Lies ἀναγυιόνει: gebildet mit γυιός 'Sohn'.

67. Chi fa del bene, riceve del male

1. "Οποιος κάνει καλò, κακò απολαβαίνει.
2. pi kkalòn gánni, áhharo èχι (b).
3. tis kánni kalò, ivríski kakò (b); v. Morosi 77.
4. òrjos káni kalò, kakò pèrni (a).
6. òrkjos kánni kalòn, pèrni kakòn (a).
7. òrje e' bíu kalè, katsè en' aríkh¹¹¹ (a).

68. Chi giuoca col fuoco si brucia le dita

1. "Οποιος παίζει με τή φωτιά καίει τὰ δαχτύλια του.
2. pis pèsi me to lúci èi ta dáθtila (b).
3. tis pèdsi m' i llumèra ièi ta dáttila (b).
4. òrjos pèsi me ti fotjá kávi ta dahtíla-tu (b).
6. òrkjos pèsi me ti fòdkján krúsi¹¹² ta dahtíla-tu (a).
7. òper' em' bèsu me tan ikhára e' dèsu tu ðathíli-si (a).

69. Chi giuoca solo non perde mai

1. "Οποιος παίζει μοναχòς του δè χάνει ποτέ.
2. pi mmanahòssu pèsi e' h́hánni mái (b).
3. tis pèdsi manehòttu e' h́hánni mái (b).
4. òrjos pèsi monahòs-tu ðe h́áni potè-tu (a).
6. òrkjos pèsi manohòs-tu e' h́hánni pottè (a).
7. òrje e' bèsu m̀ona-si, òni h́ánu potè (a).

70. Chi grida molto, dimentica presto

1. "Οποιος φωνάζει πολύ, γρήγορα λησιμονάει (ξεχνάει).
2. pi kkuðdísi¹¹³ poðdí, s̀dimmonái sírma¹¹⁴ (b).
3. tis kánni poððè ffonè, allimoná am práma (b).

¹¹¹ Zakon. *aríkh* (gemauer *azíkh*) ist abhängig vom alten Verbum *αίρω* 'enlever'.

¹¹² Zypr. κρούζω aus agr. κρούω 'stoßen', 'stechen' (Hadjioannou 47).

¹¹³ Setzt ein κολλιζω voraus. In Griechenland unbekannt.

¹¹⁴ Aus σύρμα 'tiramento'. Hat auch in Griechenland adverbiale Funktion angenommen im Sinne von 'direttamente', 'continuamente' (LGr 493).

4. òpjos fonási polí, grígora ksehná (a).
6. òpkjos fonási pollá, glíora ksilhánni (a).
7. òpje e' foñáandu presú, dúrma¹¹⁵ e' aliśmonú (a).

71. Chi ha bocca, vuol mangiare

1. "Οποιος ἔχει στόμα, θέλει νά φάει.
2. pis èxi mússò, θέλι na fái (b).
3. tis èxi lemò, tèli na fái (b); v. Morosi 77.
4. òpjos èši búka, θέλι na fái (a).
6. òpkjos èši stòman, θέλι na fái (a).
7. òpje en' èħu thúma, èñi θèu na tsúni¹¹⁵ (a).

72. Chi ha cascina, non muore di fame

1. "Οποιος ἔχει τυροκομεῖον (μητάτο), δὲν πεθαίνει ἀπ' τὴν πείνα.
2. pis èxi kassári, em peθèni 'še¹¹⁷ pína (b); v. TNC 297.
3. tis èxi kapánda, en apetàni attse pína (b).
4. òpjos èši mitáto, de boθèni apò ti bina (a).
6. òpkjos èši kasarían, em beθanískji pu tim bínam (a).
7. òpje en' èħu katúna, om benáħu ap ta ġína (a).

73. Chi ha detto sì, non può più dire no.

1. "Οποιος εἶπε ναί, δὲν μπορεῖ νά πῆ ὄχι.
2. pis ípe manè¹¹⁸, e' ssònni ípí plèn dè (2).
3. is¹¹⁹ pu ípe úmme, e' ssòdsí pi plèò ndèggje (a).
5. òjos ípe nè, δὲ borí na pi òši.

¹¹⁵ Vgl. pelop. (Achaia) *dúrma* 'sofort': aus türk. *dúrma*.

¹¹⁶ Gehört zum Verbum *tsu* = τρώγω.

¹¹⁷ In Kalabrien *aše* oder *attse*, in Apulien *afse* oder *attse* hat die Funktion von ital. *dì*. Beruht auf altem ἐξ (LGr 148); s. dazu Kahane 413.

¹¹⁸ Man beachte die von der griechischen Gemeinsprache abweichenden Bezeichnungen für 'ja' und 'nein'. In Kalabrien *manè* = μὰ ναί und *udè* oder *dè* = οὐδέν. In Apulien *úmme* = οὖν μὲν und *dèngje* (*ndèggje*) = οὐδέν γε; s. dazu NB 140. – Auch bei den kalabrischen Griechen hört man in Gallicianò (neben *manè*) auch *úmma* (οὖν μὰ), z. B. *esú èrkese meðèmu?* mit der Antwort *ummá èrkome èdla eyò*.

¹¹⁹ Reduziert aus *iso*, *èiso* = ἐκείνος ó (HG § 122).

6. òpkjos pi nè em borí na pi òi (b).
7. òjer epètse nè, om ború na li òxi (a).

74. Chi ha gente ha anche denaro.

1. "Οποιος ἔχει κόσμο ἔχει λεφτά.
2. pis èxi θèmata èxi dinèria¹²⁰ (b).
3. tis èxi jèno èxi turníssia¹²¹ (b).
4. òrjos èši γnostús eši parádes (a).
6. òpkjos èši filus èši paráes (a).

75. Chi ha la diarrea, non deve avere pantaloni stretti

1. "Οποιος ἔχει χέσιμο, στενὸ βρακί δὲν πρέπει νὰ 'χει.
2. pis èxi to tsiðfúni¹²², 'en èxi na èxi kásbe¹²³ stenè (b).
3. tis èxi e' šòrte¹²⁴, 'en enn' áxi tus skártsu sfittú (b).
4. òrjos kratái efçiliòtika, steno patelòni de brèpi n'áši (a).
6. òpkjos èši šèsimon, steno voraçin 'em brèpi n'áši (a).

76. Chi ha la lingua, va sino a Roma

1. "Οποιος ἔχει γλώσσα, πάει στὴ Ρώμη.
2. pis èxi glòssa pái sti Rròmi (b).
3. tis èxi glòssa pái sti Rròmi (b).
4. eçinos pu èxi glòsa pjèni sti Ròmi (b).
7. òper en' èhu γrúsa en' èngu than Athína (b).

77. Chi ha mamma, ha banca a Roma e bottega a Napoli

1. "Οποιος ἔχει μάνα ἔχει τράπεζα στὴν Ἀθήνα καὶ μαγαζί στὴ Θεσσαλονίκη.

¹²⁰ Aus dem normannischen Französisch *denier*.

¹²¹ Aus südital. *turnisi* 'soldi' < altfranz. *tournois*.

¹²² Aus den italienischen Mundarten: in Kalabrien *zilu*, *zillu*, *ziðfúni*, in Apulien *zila*, alles mit ngr. *τσιλά* zu agr. *τίλος* 'flüssiger Kot' (LGr 521).

¹²³ Bov. *kásbe* 'Hosen' über die Zwischenstufen *kásve* und *käuse* aus ital. *calze*, kal. *cauzi* (VTC 62).

¹²⁴ Reduziert aus *tes šòrte* = sal. *le sciorte*, ital. *sciolta*.

2. pis èxi mána, èxi bbánka sto Riji¹²⁵, če putíha sti Rròmi (b).
3. tis èxi ti mmána, èxi to bbanko i' Lluppíu¹²⁶ če putèga si' Rròmi (b).
6. òpkjos èši mánan, èši pángan is tes Aθínes če maħaśín is tin Θessaloníkin (a).

78. Chi ha mangia, e chi non ha guarda

1. "Οποιος έχει τρώει, όποιος δέν έχει κοιτάζει
2. pis èxi tròji, pis den èxi kanunái (b).
3. tis èxi tròi, tis 'en èxi ikanuní (b).
4. òpjos èi tròi, òpjos den èi ksanfji (b).
6. činos p'òši troi,, činos p' òn èši ĥorí (b).
7. òper en' èħu èni tśú, òper on' èħu èni ksiásu (b).

79. Chi ha miele, si lecca le dita

1. "Οποιος έχει μέλι γλύφει τὰ δάχτυλα.
2. pis èxi to mèli, glífi ta dáθtila (b).
3. tis èxi to mèli, allikkèi ta dáttila (b).
4. òpjos èši mèli, γlífi ta daħtíla-du (a).
6. òpkjos èši mèlin, γlífi ta daħtíla-tu (a).
7. òpje en' èħu mèli, èñi γlíħu tu dathíli-si (a).

80. Chi ha soldí va in paradiso.

1. "Οποιος έχει λεφτά, πηγαίνει στον παράδεισο.
2. pis èxi dinèria, pái stom baradíso (b).
3. tis èxi turníssia, pái s' on ajèra (b).
4. òpjos èši parádes, pái stom baradíso (a).
6. òpkjos èši pparáes, pái stom barádison (a).
7. òpje en' èħu paráde, en' èngu¹²⁷ thom barádiso (a).

¹²⁵ In griechischer Entwicklung aus dem alten Πήγιον, heute Reggio.

¹²⁶ Origineller Name der apulischen Griechen für die Stadt Lecce, in direkter Fortsetzung (τοῦς Λουππίους) des alten griechischen Namens: Λουππία (Ptolemaeus), Λουπία (Strabo); s. NB 77.

¹²⁷ Zakon. èngu (Deffner èγκου) 'gehen' aus dem alten ἤγω 'ankommen'; s. Anm. 40.

81. Chi ha solo una camicia, ogni sabato ha brutto giorno

1. "Οποῖος ἔχει ἓνα μόνο πουκάμισο, κάθε Σάββατο ἔχει ἄχαρη ἡμέρα.
2. pis ἔχι μία tsikkinía¹²⁸ manaxí, κάθε sávato ἔχι áhharo imèra (b).
3. tis ἔχι manehá èna máti¹²⁹, pas sámbla¹³⁰ ἔχι kakín imèra (b).
4. òpjos èi èna mòno pokámiso, κάθε saváto¹³¹ èi áhari mèra (b).
7. òper en' èhu monahá èna òngjuma¹³², κάθε sámbla èni èhu áhare amèra (b).

82. Chi ha un' arte vive a questo mondo

1. "Οποῖος ἔχει μιὰ τέχνη ζῆ στὸν κόσμο αὐτόν.
2. pis ἔχι árti, sí kalá ston gośmo (b).
3. tis ἔχι mían ártá, idísi is tútto kkośmo (b); v. Morosi 77.
4. òpjos ksèri μία dèhni, sí ston gośmo tuto (a).
6. òpkjos èsi mían dègnin izí ston gośmon dúton (a).

83. Chi lascia la vecchia per la nuova non sa
quello che trova

1. "Οποῖος ἀφίνει τὴν πρώτη γιὰ τὴν νέα δὲν ξέρει τί βρίσκει.
2. pis afinni tim bèkkja ja tin ġinúrio e' ššèri ećino pu pandènni¹³³ (b).
3. tis afinni ti ppalèa ja ti ččinúrria, en ittserí čino pu vriski (b).
4. òpjos paretá ti bròti jinèka ja ti dèfteri de gatèi¹³⁴ ida¹³⁵ θa vri (b).

¹²⁸ Originelles Wort der kalabrischen Gräzität; vgl. ebendort *to tsikè kini* 'Hemd für Kinder', s. LGr 521.

¹²⁹ Aus agr. ἱμάτιον 'Kleid', das in Kalabrien die ältere Bedeutung 'gonnella' bewahrt hat (LGr 185).

¹³⁰ Vgl. *sámbla* bei den Zakonen und in Kappadozien: alter origineller Name statt des gemeingr. *σάββατον*. Läßt eine Grundlage *σάμβατ* erkennen (LGr 448); siehe dazu Kahane 433.

¹³¹ Beruht aufaltem τῶ Σαββάτω (Andriotis 314).

¹³² Ist ngr. ἔνδυμα.

¹³³ In Griechenland (dial.) ἀπαντένω (LGr 44).

¹³⁴ Kretisch κατέω = κατέχω 'besitzen', 'retenir'.

¹³⁵ In traditioneller Orthographie ἴνα 'was?', Zypern *inda*, Lesbos *tida*. Aus τί εἶναι τὰ (Thumb - 152).

84. Chi la vuol cotta e chi la vuol cruda

1. 'Ο ἕνας τὸ θέλει ψημένο, ὁ ἄλλος τὸ θέλει ὠμό.
2. pis to θέλι κοčemmèno če pis to θέλι omò (b).
3. tis ti ttèli vrammèni če tis ti ttèli amí (b).
4. o ènas to θέλι sjòpsisto če o álos to θέλι omò (a).
6. o ènas θέλι to psimènon či o állos omòn (a).

85. Chi mangia chiocciole, caca corna.

1. "Οποιος τρώει σαλιγγάρια, χέζει κέρατα.
2. pis tròji rapatòrnu, χέσι čèrata (b).
3. tis tròi mangūrikèðqe¹³⁶, χèdsi čètara (b).
4. òpjos tròi kohlús, šèsi čèrata (a).
6. òpkjos tròi karaòlus, šèsi čèrrata (a).
7. òpje en' tšu šalángu èñi χèndu tsèrata (a).

86. Chi mangia con due guance s'affoga

1. "Οποιος τρώει μὲ δύο μασέλες πνίγεται.
2. pi tròji me dío dángje¹³⁷ affukègwete (b).
3. tis tròi me dío gárdse amfukète (b).
4. òpjos tròi me ðjò masèles pníjete (a).
4. òpkjos tròi me ðkjò masèlles pnífete (a).
7. òpje en' tšú me díu masèles em' britúmene (a).

87. Chí mangia non può parlare

1. "Οποιος τρώει δὲν μπορεῖ νά μιλήση.
2. pis tròji ðe ssònni platèspi (b).
3. tis tròi e' ssòdsi milísi (b).
4. òpjos masí ðe borí na milísi (a).
6. òpkjos tròi en imbòri na sindísi (a).
7. òpje en' tšú om' bòru na ñilí (a).

¹³⁶ Aus dem apulischen Dialekt: *giammarúku, murikèðða* (VDS 1092).

¹³⁷ Mit Dissimilation aus kal. *ganga*.

88. Chi mi dà pane, lo chiama padre e madre

1. "Οποιος µου δίνει ψωμί, τὸν λέω πατέρα καὶ μάνα.
2. pi mmu dōnni spomí, ton grašo čuri če mána (b).
3. tis mu di ttsomí, to ffonádšo čuri če mána (b).
4. òrjos mu dúdi psomí, ton elèo patèra če mána (a).
6. òrkjos mu djá psumín, lalò-ton ġírin ġe mánan (a).
7. òrje m'èñi díu ánde¹³⁸, ñ'en' jaú afēġji tse máti (a).

89. Chi nasce bella, nasce maritata

1. "Οποια γεννιέται òμορφη, γεννιέται παντρεμένη.
2. pi nnašèi máñi, nassèi prandemmèni (b).
3. tis jenníete òrria, jenníete armammèni (b).
4. apú^{138a} jeñète òmorfi, jeñète padremèni (a).
6. òrkja jeñète òmorfi, jeñète pandremèni (a).
7. òrja sáti¹³⁹ èñi jenumèna òmorfe, èñi jenumèna pandreftá (a).

90. Chi nasce quadro non può morir tondo

1. "Οποιος γεννιέται τετράγωνος δὲ µπορεῖ νὰ πεθάνη στρογγυλός.
2. pis jènete kwátro de' ssònni peθáni túndo (b).
3. tis jenníete kwátro e' ssòdsí apetàni túndo (b).
4. òrjos jeñète tetράγωνος δε borí n'apotháni strogilòs (a).
6. òrkjos jeñète tessarakándunos 'en imbòri na peθáni strongilòs (a).

91. Chi non dà, non riceve

1. "Οποιος δὲν δίνει τίποτα, τίποτα δὲν παίρνει.
2. pi dden dōnni, ðem biánni (b).
3. tis 'en dí, e' ppjánni (c); v. Morosi 78.
4. òrjos de dúdi práma, práma ðen apolavèni (a).

¹³⁸ Ist das alte ἄρτος mit normale Entwicklung von *rt* > *nd*, vgl. χόρτα > *hōnda*, σπάρτο > *phándi*, σιρόδον > *skúndi*.

^{138a} Kret. *apú* (ἀπού), anderswo ὅπου, entspricht ngr. πού als Ersatz für das Relativpronomen.

¹³⁹ Aus θυγάτηρ.

5. ὀρκjos e' δδjá típote, típote em bèrni (a).
7. ὀρje on' δίu on' aríkhu (a).

92. Chi non ha forno proprio, non lo sazia il pane

1. "Οποιος δέν ἔχει φοῦρνο δικὸ του, δέν χορταίνει ψωμί.
2. pi dden èχι fúrro dikòn-du, den do hortènni to spomí (b); v. TNC 382.
3. tis 'en èχι fúrno dikò-ttu, e' tto kordònni to ttsomí (b).
4. ὀρjos den èi fúrno dikò-du, δè hortèni psomí (b).
7. ὀper on' èhu fúrne dikò-si, òñi hondèkhu ánde (a).

93. Chi non ha testa, abbia gambe

1. "Οποιος δέν ἔχει κεφάλι, νὰ ἔχει πόδια.
2. pis den èχι čofalí, na èχι pòδja (b).
3. tis 'en èχι čofalí, na' χι ánkje (b).
4. ὀρjos den èi kjefalí, n' ái pòδja (b).
7. ὀper on' èhu tsufá, na èχι púe¹⁴⁰ (a).

94. Chi non ha vino, beva nel boccale

1. "Οποιος δέν ἔχει κρασί, ἄς πιῆ ἀπὸ τὴν κανάτα.
2. pi dden èχι krasí, na pi sto šistí¹⁴¹ (b); v. TNC 382.
3. tis 'en èχι krasí, na píni s' o vukkáli (b).
4. ὀρjos den èi krasí, as pji apò ti laína (a).
6. ὀρκjos en èši krasí, as pkji pu tin gorípan (a).
7. ὀρje on' èhu krasí, a' ngji¹⁴² ío ap tan gunía¹⁴³ (a).

95. Chi non può battere il cavallo, batte la sella.

1. "Οποιος δέν μπορεῖ νὰ χτυπήση τὸ ἄλογο, χτυπάει τὸ σαμάρι.
2. tis de ssònni raddísi t' áλογο, raddídísi ti ssèdða (a).

¹⁴⁰ Zak. *púa* aus dem alten ποῦς.

¹⁴¹ Ist Name für den Wasserkrug: ξεστίον, ngr. ξεστί.

¹⁴² Zum Verbum κίνου = πίνω.

¹⁴³ Zak. *kunía* 'ein kegelförmiges irdenes Trinkgefäß' (Deffner 195), aus κωνίδα; vgl. κωνίς 'kleines Wassergefäß' (Hesych).

3. tis e' ssòdsi pelikísi t' ampári, ipeleká ti vvárda (b).
4. òrjos ðe borí na htipísi to álogo, htipá to somári (a).
7. òper om' ború na ðúi to ágo, èñi ðíu to samári (a).

96. Chi non sa fare, non sa comandare

1. "Οποιος ðèn ξέρει νὰ κάνη, ðèn ξέρει νὰ διατάξη.
2. pis e' ššèri kámi, ðe ššèri kumandèspi (b)
3. tis en ittseri kámi, en ittseri pratísi (b).
4. òrjos ðe' gatèi na ipakúi, ðe' gatèi na ðjatási (a).
6. òrkjos 'en išèri na kámni, 'en išèri na ðjatási (a).

97. Chi paga prima, è male servito

1. "Οποιος πλερόνει πρωτήτερα, κακά ζυηρητιέται.
2. pi ppajèi príta¹⁴⁴, en' áħaro servemmèno (b).
3. tis akkutèi protiná (príta), è' ffiakko duláto¹⁴⁵ (b).
4. apú pròto pleròni, kaká filí (a).
6. òrkjos rkjorònni pròta, kaká peripiète (a).
7. òrje e' blerúkhu phurtèse¹⁴⁶, kaká e' kseberdèħu (a).

98. Chi perde e ride è pazzo

1. "Οποιος χάνει καὶ γελά, τοῦτος εἶναι τρελλός.
2. ti hħánni çe jelá ène páçço (a).
3. tis hħánni çe jelá ène anòeto (b).
4. òrjos hħáni çe jelá, aftòs íne palavòs (a).
6. òrkjos hħánni çe jelá, tutos èm bellòs¹⁴⁷ (a).
7. òrje e' hħánu tse e' jçú, èñi trelè (a).

99. Chi piglia la roba d'altrui, non può dire: io sono ricco

1. "Οποιος παίρνει τὰ πράματα τῶν ἄλλων, δὲ μπορεῖ νὰ πῆ: εἶμαι πλούσιος.

¹⁴⁴ Ist Kreuzung von πριν und πρώτα.

¹⁴⁵ Zum Verbum *dulèo* 'servire' < δουλεύω.

¹⁴⁶ Entspricht dem alten εμπροσθεν.

¹⁴⁷ Zu παιλλός 'infantile' (Hesych).

2. čino pu pjánni to rúho to h̄hristianò¹⁴⁸, de sònni pi: ímmom blúso (b).
3. tis piánni to rúho tos kristianò, e' ssòdsí pi: ivò íme prússio (b); v. Morosi 78.
6. òpkjos pèrni ta prámata ton állon, 'en imbòri na lalí: íme plúsios (a).

100. Chi piglia moglie fa bene, chi non la piglia fa meglio

1. "Όποιος παίρνει γυναίκα καλὰ κάνει, ὅποιος δὲν παίρνει καλύτερα.
2. ti ppjánni jinèka kánni kalá, tidden dimbjánnikálo (a); v. TNC 383.
3. tis pjánni jinèka kánni kalá, tis e' ppjánni kánni kájo (d); v. Morosi 78.
5. òjos pèrni jinèka kalá káñi, òjos de bèrni kalíttera.
6. òpkjos pèrni jenèka kámni kalá, òpkjos ðem bèrni kallíttera (b).
7. òjer en' ažíkhu¹⁴⁹ γυνèka ká m' bíu, òjer on' ažíkhu kalíttera (a).

101. Chi piscia in chiaro, ha in tasca il medico

1. "Όποιος κατουράει καθαρό, ἔχει τὸ γιατρὸ στὴ τσέπη.
2. ti kkaturáí kjáro, èxi stin gúmba¹⁵⁰ ton jatrò (a).
3. is pu kuturí kasarò, vastá sti ppúnga to mmessère¹⁵¹ (a).
5. òjos katurá kaðarò káturo, èši to jatrò sti dšèpi.
6. òpkjos katurá kaðarò, èši ton gjatrò mes tim búngan-du (b).
7. òjer èñi kakjurú kaðarò kákjure, en' èhu to jatrè sti dšèpi (a).

¹⁴⁸ Zu Χριστιανὸς 'Mensch' (auch in Griechenland: Kreta, Peloponnes, Epirus usw.) vgl. südital. *kristianu*, sard. *kristianu*, rätorom. (Graubünden) *kraštiaun* 'Mensch', auch in Albanien und Bulgarien; s. LGr 572. In der apulischen Gräzität *mia kristiani* 'una donna'. – Siehe auch Sprichwort 197.

¹⁴⁹ Siehe Anm. 111.

¹⁵⁰ Metathese von *púnga* > *kúmba*; vgl. ngr. πούγγα in Zypern, Dodekanes und Maina aus gotisch *puggs*.

¹⁵¹ Alte Respektanrede für den Arzt: ital. *messère* = franz. *monsieur*.

102. Chi più legge più impazzisce

1. "Οποιος πιότερο διαβάζει, πιότερο τρελλάινεται.
2. pi mmeletái¹⁵² ποδčí, paččijèi sirma (b).
3. tis plò mmeletá, plòn ampaččèi (b); v. Morosi 79.
4. òpjos pjápoli đjavási, pjápoli trošenete (a).
6. òpkjos parapáno đkjavási, parapáno pellanískji (a).

103. Chi prima arriva, prima macina

1. "Οποιος φτάνει πρώτα, πρώτα και άλέθει.
2. pi ppríta arrivèi, príta alèθi (b).
3. tis pròti stádási, pròti alèti (b).
4. òpjos pái pròtos, pròtos kje alèθi (b).
7. òper è' sún¹⁵³u pròte, èñi tse alèsu (a).

104. Chi prima semina, prima raccoglie

1. "Οποιος πρώιμα σπέρνει, πρώιμα θερίζει.
2. pis príta spèrri, príta delèji¹⁵⁴ (b); v. TNC 383.
3. tis pròti ispèrni, pròti sianònni¹⁵⁵ (b).
4. òpjos pròima spèrni, pròima θerísi (b).
6. òpkjos spèrni pròma, pròma će θerísi (b).

105. Chi prova ritorna

1. "Οποιος δοκιμάζει, γυρίζει πίσω.
2. pi pprovèi kondofèrri (b).
3. tis assağğèi ijurídási (b).
4. òpjos dočimási jirísi píso (b).
7. òpje èñi òokjimáhu, èñi jirísu kjísu (a).

¹⁵² Originelles Wort der beiden italogriechischen Dialekte: aus μελετώ 'sich üben', 'studieren'; vgl. judenspan. *meldar* 'hebräische Texte lesen'

¹⁵³ Zu ngr. σώνω 'genügen' > 'ankommen'.

¹⁵⁴ Das Verbum δελέγω (delègo) 'sammeln' nur in der kalabrischen Gräzität. Vielleicht ein Kompromiß aus dem alten συλλέγω und lat. *deligere*.

¹⁵⁵ Vgl. ngr. συνενόω.

106. Chi ride il venerdì, può piangere la domenica

1. "Οποιος γελάει τὴν παρασκευή, κλαίει τὴν κυριακή.
2. pi ggjelái tim barašegni sònni¹⁵⁶ kláspi tin ġuriačí (b).
3. číno pu jelá ti' pparaseggi, isòdsí kláttsi ti ččuriačí (b).
4. òrjos jelá ti baraskjí, klèi ti gjiriačí (b).
7. òper èñi jeù to parási, èñi vu¹⁵⁷ tan dšuraká (a).

107. Chi rompe paga

1. "Οποιος σπάει πλερόνει.
2. pi kklánni, pajèi (b).
3. tis klánni, akkutá¹⁵⁸ (b).
4. òrjos spá, pleròni (b).
7. òrje en' gatsúnu, e' blerúkhu (a).

108. Chi s'aiuta, Dio l'aiuta

1. "Οποιος βοηθάει τὸν ἑαυτὸν του, τὸν βοηθάει ὁ Θεός.
2. pis afudète¹⁵⁹, o ħristò ton afudái (b).
3. tis afidète¹⁶⁰, o ħristò ton afidá (b).
4. òrjos voiθά to apatò-du, ton evoiθά o θεὸς (a).
6. òpkjos voiθί ton eaftòn, ton voiθά-ton o θεὸς (a).
7. òrje en' voiθύ, èteni ñe' voiθύ o θεè (a).

109. Chi semina di domenica, getta grano e raccoglie lenticchia

1. "Οποιος σπέρνει τὴ κυριακὴ, ρίχνει σιτάρι καὶ θερίζει φακὴ.
2. pis spèrri aše čurjačí, vádđi sitári če delèji fačí (b); v. TNC 383.

¹⁵⁶ Die Verben σῶζω und σῶνω haben in Italien das alte δύναιμι ersetzt. Man beachte ihre absolute Konstruktion mit dem Infinitiv.

¹⁵⁷ Zak. *vú* (βοῦ) = κλαῖω gehört zu agr. βοῶ 'schreien'.

¹⁵⁸ Otr. *kutèo* oder *akkutèo* 'bezahlen': offenbar als alter Latinismus aus *quietare* < *quietare* (LGr 272).

¹⁵⁹ Aus (ἀ)φοηδῶ statt (ἀ)βοηθῶ (Pelop. Thess.) mit Vertauschung der so-noren Konsonanz (LGr 88).

¹⁶⁰ In der apul. Gräzität erscheint βοηθῶ in den Formen *avisò*, *afidò* oder *afitò*.

3. tis ispèrni attse čurjačí, ambelí¹⁶¹ sitári če nònni¹⁶² fačí (b).
4. òrjos spèrni ti gjiriačí, ríhni stári kje đerísi fakjí (b).
6. òpkjos spèrni tin čerkačí, rífkji sitári če đerísi fačín (b).
7. òper èñi phíru tan dšuraká, èñi phíru faè¹⁶³ tse èñi seríndu faká.

110. Chi semina in gennaio, molto grano non vede

1. "Οποιος σπέρνει τὸ γενάρι, δὲ βλέπει πολὺ σιτάρι.
2. tis ispèrri ton gjenári, pođđí ssitári e' đđorí (b); v. TNC 384.
3. tis ispèrni ton gjenari, e' ttorí pođđí ssitari (b).
5. òjos spèrñi to jenári, đe lèpi polí stári.
6. òrjos spèrni to jennári, e' ttorí pollí ssitári (b).
7. òjer èñi phíru to jenáži, on' orú¹⁶⁴ presè karpò (a).

111. Chi semina nella vigna, non miete e non vendemmia

1. "Οποιος σπέρνει στ' ἀμπέλι, οὔτε đerízzi oúte tpygázi.
2. pis spèrri sti ffitía¹⁶⁵, đe đđerísi če đen drijísi (b); v. TNC 383.
3. tis ispèrni amè' st' ampèja, e tterídži če en vindimèi (b).
4. òrjos spèrni st' abèli, úđe đerísi úđe trijá (b).
7. òper èñi phíru than ámbele¹⁶⁶, úte èñi seríndu ute èñi tšigú (a).

112. Chi semina spine non vada scalzo

1. "Οποιος σπέρνει ἀγκάθια, ἄς μὴν πάει ζυπόλυτος.
2. pis ispèrri akáđđia, mi pái šipòglito (b).
3. tis ispèrni akáttia, mi ppái me ta pòdia junná (b).
4. arú spèrni agáđja, na mi borpatí ksipòlitos (a).
6. òpkjos spèrni angađkja, as mem báí anipòlitos (a).

¹⁶¹ Otr. *embelò* oder *ambelò* 'werfen' unklarer Herkunft (LGr 144).

¹⁶² Otr. *epònno*, *apònno*, *nònno* 'raccogliere' aus altem *énōw* > *énónw* 'vereinigen'.

¹⁶³ Zak. φαέ 'Getreide' gehört zu ngr. φαγί 'Speise'.

¹⁶⁴ Zak. *orú* aus dem alten *órōw*.

¹⁶⁵ Eigentlich Pflanzung (φυτεία). Hat hier z. T. gr. ἀμπέλι ersetzt; s. dazu Kahane 414.

¹⁶⁶ Ist das alte weibliche ἄμπελος.

113. Chi semina vento, raccoglie tempesta

1. "Οποιος σπέρνει άνεμο, θερίζει άντάρα.
2. pis ispèrri vorèa, delèji stramáðe (b).
3. tis ispèrni άνεμο, nònni traversaría (b).
4. òρjjos spèrni άνεμο, tròi anemosáli (a).
6. òρkjjos spèrni άνεμον, θerísi tramundánan (a).
7. òρje e' phíru άνεμε, èñi masúkhu¹⁶⁷ kakotsería (a).

114. Chi si alza di mattina presto, piscia dove vuole

1. "Οποιος σηκώνεται νωρίς τò πρωί, κατουράει όπου θέλει.
2. pi ggjèrrete ti ppurrí sírma, katurái pu θèli (b).
3. tis askònnete prita s' o pporrà, ikaturí íçi pu θèli (b).
4. òρjjos sikònete proí-proí, katurí ekjá pu θèli (b).
7. òper èñi thènu síndaña, èñi kakjurú òkja èñi θèu (a).

115. Chi si ammoglia fuori paese, la casa sua è taverna

1. "Οποιος παντρεύεται μακριά άπ' τόν τόπο του, τò σπίτι του γίνεται ταβέρνα.
2. pis prandèγwete òshotte tu paisíu, to spítindu ène putíña¹⁶⁸ (b).
3. tis armáðsete t' òttsu hòra, to spítittu ène mía tavèrna (b).
4. òρjjos padrèvete alárgo apò to dòpo-du, to spíti-du jínete tavèrna (a)
6. òρkjjos pandrèfkjete makriá pu ton dòpon-du, to spítin-du jínískjete tavèrna.

116. Chi si corica con cani, con pulci si alza

1. "Οποιος κοιμάται με τούς σκύλους, ξυπνάει με τούς ψύλλους.
2. ti ttraklèni¹⁶⁹ me šidđía, jèrrete me ttsídđu (a).
3. tis plònni me na šidđo, askònnete¹⁷⁰ me ttsidđu (b).
5. òjos čimáte me tus skjílus, ksipná me tus psílus.

¹⁶⁷ Gehört zum Stamm von ngr. μαζεύω.

¹⁶⁸ Aus süditi. *putíka*, *putíña*, *putía* 'bottega'.

¹⁶⁹ Bov. *traklèno* 'mi corico' ist abgeleitet von τρακλός 'geneigt'.

¹⁷⁰ Ist σηκώνεται 'il se lève'.

6. òrjos pphèfti me tus ššillus, sikònnete me tus psillus (b).
7. òjer èñi kasíu me tu kúni, èñi thènu¹⁷¹ me tu psíli (a).

117. Chi si corica con i bambini, si alza pisciato

1. "Οποιος πλαγιάζει με τὰ παιδιά, σημόνεται κατουρημένος.
2. pi mme ta pedía čumáte, jèrrete katurimèno (b); v. TNC 296.
3. tis plònni me ta kečča¹⁷², askònnete katurimmèno (b).
4. òrjos čimáte me ta kopèla, ksipná katurimènos (a).
7. òrje e' gjúfu me ta kambása¹⁷³, e' thènu kakjuritè (a).

118. Chi si mangia l'osso, e chi la carne

1. Ποῖος τρώει τὰ κόκκαλα καὶ ποῖος τὸ κρέας.
2. pi ttròji ta stèa, če pi tto krèa (b).
3. tis tròi to stèo, če tis to krèa (b).
4. pjòs tròi ta kòkala, če pjòs to krèa (b).
7. píer' e' tšú ta kòka, tse píer e' tšú to kríe (a).

119. Chi mangia pepe, si brucia il culo

1. "Οποιος τρώει πιπέρι, καίει τὸν κῶλο του.
2. pi ttròji pípia, o kòlo tu čèi (b).
3. tis tròi pipèri, tu čèi o kòlo (b).
4. òrjos tròi pipèri, čèi to gòlo-tu (a).
6. òpkjos tròi pipèrin, káfki ton gòlon-du (a).
7. òrje èñi tšu pipèži, en' dèsu¹⁷⁴ ton gòle-si (a).

120. Chi si sposa con una vedova, o non vide mai donna o non ha fortuna

1. "Οποιος παντρεύεται με τὴ χήρα, ἢ δὲν εἶδε ποτὲ γυναῖκα ἢ δὲν ἔχει τύχη.

¹⁷¹ Zu ngr. σταίνω (στήνω) 'innalzare'.

¹⁷² Otr. *kèčči* 'piccolo', 'bambino' läßt eine Basis *kwekki erkennen. Vielleicht ein messapisches Reliktwort; s. NB 177.

¹⁷³ Zak. *kambási* 'Kind' gehört zu spätgr. κάμψης ein Verwandtschaftsname auf kleinasiatischen Inschriften (Liddel-Scott).

¹⁷⁴ Zak. *δαίσου* gehört zu agr. *δαίω* 'anzünden', 'mettre le feu' (Deffner 98).

2. ti pprandèγwete me ti χχίρα, o 'en ivre¹⁷⁵ mái jinèka o 'en èχt míra (a); v. TNC 383.
3. tis armádsete me mfa χχίρα, o 'en íde mái jinèka o 'en èχi sòrta.
5. òjos padrèvete me ti šíra, i den orátse¹⁷⁶ potè jinèka i den èχi tíχi.
6. òpkjos armásete širát(i)n, 'en íem pottè jenèka i 'en èši tíχi (a).

121. Chi tesse di notte, non fa camicia

1. "Οποιος ύφαίνει τή νύκτα, δέν κάνει πουκάμισο.
2. ti ffèni me tin nísta, den gánni ttsíkkiniá (a); v. TNC 382.
3. tis fèni niftú¹⁷⁷, e' kkánni máti (d).
4. òpjos fèni me ti níhta, δε γάνι pokámiso (b).
6. òpkjos fanískji níhta, den gámni pukámiso (b).
7. òpere èñi fènu ta ñútha, òñi forú òngjuma (b).

122. Chi ti conosce (sa), ti ruba

1. "Οποιος σέ ξέρει, σέ ληστεύει.
2. pis se gronísi¹⁷⁸, se klèfi (b).
3. tis se ttsèri, se klètti (b).
4. òpjos se katèi, se klèfti (a).
6. òpkjos se ksèri, listèfkji-se (a).

123. Chi ti trae dalla campagna, uccidilo

1. "Οποιος σέ σέρνει άπ' τόν άγρό, σφάζε τον.
2. pis se sèrri an do ñoráfi, spáše-to (b); v. TNC 384.
3. tis se sírni a' tto ñoráfi, sfáttse-to (b).
4. òpjos se travá apò ta ñoráfja, sfákse-ton (a).
6. òpkjos se travá pu to ñoráfin, sfákse-ton (a).

¹⁷⁵ Der alte Aorist εἶδα ist in Kalabrien durch ηῦρα ersetzt.

¹⁷⁶ S. Anm. 164.

¹⁷⁷ Beruht auf *νυκτοῦ mit der adverbialen Endung von ἀλλοῦ, παντοῦ.

¹⁷⁸ Bov. *agrónišo*, *annoríðšo* mit reziproker Metathese aus γνωρίζω > γρονίζω (Dodekanes, Zypern).

124. Chi ti vuol bene, in casa ti viene

1. "Οποιοσ σ' αγαπᾶ, ἔρχεται στὸ σπίτι σου.
2. pi kkalò ssu θῆλι, sto spíti-ssu ἔρχετε (b); v. TNC 384.
3. tis su tèli kalò, su ἔركete ἔssu (b).
4. ὀρjos s' αγαπά, ἔρκjete sto spíti-su (a).
6. ὀркjos s' αγαπά, ἔρκjete sto spíti-ssu (a).

125. Chi ti vuol bene, ti fa piangere

1. "Οποιοσ σ' αγαπάει, σὲ κάνει και κλαῖς.
2. pis s' αγαπάι, se kánni na kláspise (b); v. TNC 384.
3. tis su tèli kalò, se kánni na kláttsi (b).
4. ὀρjos s' αγαπά, se káni na kléis (a).
7. ὀper d' en' αγαπού, d' em bíu na vúnere¹⁷⁹ (a).

126. Chi ti vuol male, ti liscia il pelo

1. "Οποιοσ θέλει τὸ κακὸ σου, γλύφει τὰ μαλλιά σου.
2. pis su θῆλι áharo, su llišèi to maḡdí (b).
3. tis su tèli kakò, su llišèi ta maḡdía (b).
4. ὀρjos θῆλι to kakò-su, γλίφι ta malá-su (a).
6. ὀркjos θῆλι to kakò-ssu, γλίφι to malá-su (a).
7. ὀrje en' θῆu to kakòn-di, èñi líñu tu tsíγe-di (a).

127. Chi troppo alto vuol salire, un capitombolo può fare

1. "Οποιοσ θέλει ν' ἀνεβῆ πολὺ ψηλά, μπορεῖ νὰ κάμη κουλουτοῦμπα.
2. pis poḡdí spilá θῆλι na pettòì¹⁸⁰, kuttsutúmbulo sònni kámi (b).
3. tis tèli n' andevíki poḡdí s' apánu, kuritúmbula sòdsi kámi (b).
4. ὀρjos θῆλι n' aneví polí psilá, borí na kámi dúbes (a).
6. ὀркjos θῆλι na fkjí pollá psilá, mborí na kámi kutrumbèllan.

¹⁷⁹ S. Anm. 157.

¹⁸⁰ Bov. *pettònno* 'io salgo': offenbar von ital. *petto* abgeleitet; vgl. kal. *appettáta* 'salita'.

128. Chi va con lo zoppo, impara a zoppicare

1. "Οποιος πηγαίνει με τὸν κουτσὸ, μαθαίνει νὰ κουτσαίνειη.
2. pi pporpatí me to šònkò¹⁸¹, maθènni na šonkí (b).
3. tis pái me to ttsòppo, mattènni na tsoppísi (b).
4. òpjos pái me kutsò, maθèni na kutsèni (a).
6. òpkjos paènni me ton gutsòn, maθθènni na kutsèfkji (a).
7. òpje en' èngu me kutsè, èñi maθènu na kutsèni (a).

129. Chi va per fuoco, perde il luogo

1. "Οποιος πάει για φωτιά, χάνει τὸν τόπο.
2. pi ppáí ja lúci, hánni ton dòpo (b).
3. tis pái ja lumèra, ihánni to ttòpo (b).
4. òpjos pái ja fotjá, háni to dòpo (a).
7. òper en' èngu ja khára, èñi hánu ton dòpo (a).

130. Chi va piano va sano

1. "Οποιος πάει σιγά πάει καλά.
2. ti ppáí amalò pái kalò (a); v. TNC 382.
3. tis pái ass' adía¹⁸² pái kalá (d).
4. òpjos pái siγά pái kalá (b).
6. òpkjos pái siγά pái kalá (b).
7. òper en' èngu siγά, en' èngu ká (a).

131. Chi vende caro, vende oro

1. "Οποιος πουλάει ακριβά, πουλάει χρυσάφι.
2. pi ppulái káro, pulái krisáfi (b).
3. tis pulí kripá, pulí krusáfi (b); v. Morosi 78.
4. òpjos pulí akrivá, pulí hrisáfi (a).
6. òpkjos pulí akrivá, pulí hrisáfi (a).

¹⁸¹ Aus ital. *cionco*, südit. *ciuncu* 'zoppo'.

¹⁸² Otr. *ass'adía* aus *ἐξ ἀδειας* 'con agio'.

132. Chi vuole la figlia, guarda la mamma

1. "Οποιος θέλει τῆ θυγατέρα, κυττάει τῆ μάνα.
2. tis θέλι tin dihatèra, kanunáí tim mána (c).
3. tis tèli ti kkjatèra, kanoní ti mmána (b).
4. òrjos θέλι ti kopelá, dirá¹⁸³ ti mána (a).
6. òpkjos θέλι tin gòrin, paratirá tim mánan (a).
7. òrje èñi θεὺ ta sáti, èñi ksikásu ta máti (a).

133. Chi vuol prendere due lepri, non prende nessuna

1. "Οποιος θέλει νὰ πιάση δυὸ λαγούς δὲν πιάνει κανένα.
2. pis θέλι na pjái dío laγύ, em bjánni kanèna (b).
3. tis tèli na pjáki dío alaú, e' ppjánni kanèna (b).
4. òrjos síγòni¹⁸⁴ djò laγύs, ðe bjáni kanèna (b).
7. òper' e' θεὺ na kjási ði' aγύ, on' gjánu garèna (b).

134. Chi vuol vedere il papa, dev' andare a Roma

1. "Οποιος θέλει νὰ δῆ τὸν πάπα, πρέπει νὰ πάει στὴ Ρώμη.
2. pi θθέλι na ívri tom bápa, èxi na pái sti Rròmi (b).
3. tis tèli na torísi to ppápa, è' nna pái si Rròmi (b).
4. òrjos θέλι na ði to bápa, prèpi na pái sti Ròmi (a).
6. òpkjos θέλι na ði tom bápan, prèpi na pá sti Rròmin (a).
7. òrje en' θεὺ na rái tom bápa, em' brèpuda na sái¹⁸⁵ tha Ròmi (a).

135. Chi vuol vitello buono, non munga la vacca

1. "Οποιος θέλει καλὸ μοσχάρι, δὲν πρέπει νὰ ῥμέγει τὴν ἀγελάδα.
2. pis θέλι muskári kalò, mi armèsi tim buθulía (b); v. TNC 382.
3. tis tèli damáli kalò, min armèttsi tin aleáta (b).

¹⁸³ Beruht auf ἐντηρῶ, vgl. zypr. *paratirò* < παρατηρῶ 'beobachten'.

¹⁸⁴ Zu ngr. ζυγόνω 'raggiungere'.

¹⁸⁵ Zak. *na sáu* fungiert als Konj. Aor. zum Verbum *èngu* 'gehen'; aus διαβῶ (Deffner 138).

4. ὀρjος θῆλι muskári kalò, na min armèksi ti jeláða (b).
6. ὀρκjος θῆλι ènan galò ḏḏamálin 'em brèpi na γalèfkji tin gatsèllan (a).
7. ὀper' en' θῆlu mosházi kalè, na mi armèpsi tan gúlika (b).

136. Ciascuno può ronzare nel proprio alveare

1. Πασαένας μπορεῖ νὰ βουίξει στὴν κυψέλη του.
2. pasaèna sònni dšurrísi sto čivèrtin-du¹⁸⁶ (a); v. TNC 377.
3. pasonèna isòdší rontsulísi s' o melissári-ttu (b).
5. o kaθènas borí na vuísi sto káθiko-tu.
6. o kaθènas mborí na voísi sto čivèrtin-du (b).
7. o pasaèna em' ború na vuísi tas tho¹⁸⁷ melisokòθine-si¹⁸⁸ (a).

137. Cielo a pecorelle, acqua a catinelle

1. Οὐρανὸς μὲ πρόβατα, βρέχει μὲ τὲς σίκλες.
2. áero áše provatèggja, nerò me to šistí (b).
3. ajèra is pratinèdðe, nerò is kampanèdðe (b).
4. uranòs mè ošá, vrèši mè sígles (a).
6. uranòs mè kuèlles, vrèši mè tes korípes (a).
7. o uranè mè prúata, ío mè ton akhò¹⁸⁹ (a).

138. Ciò che è brutto è anche cattivo

1. "Ὅποιο εἶναι ἄσχημο, εἶναι καὶ κακὸ.
2. ečino pu en' áħaro, ène čòla fèrfero¹⁹⁰ (b).
3. čío pu en' ášimo, e' ppúru kakò (b).
4. ὀrjo íne áskjimo, íne če kakò (a).
6. ὀrkjon en' áššimon en' če kakòn (a).
7. ὀpjere èñi ástsimo, èñi tse kakò (a).

¹⁸⁶ Diminutiv (κυβέρτιον) des alten κύβητρον.

¹⁸⁷ Repräsentiert ein τὰ ἔσω στό.

¹⁸⁸ Ist μελλισσοκόφινος.

¹⁸⁹ Ist ἀκόος.

¹⁹⁰ Wohl identisch mit agr. πέρπερος 'eitel', 'frivole' aus lat. *perperus* (Frisk II, 517).

139. Ciò che è nella caldaia, lo sa il mestolo

1. "Ο τι εἶναι στὸ καζάνι, τὸ ξέρει ἢ κουτάλα.
2. ečino ti ène sto vrastári to ttsèri i místra¹⁹¹ (a).
3. čío¹⁹² pu èxi sto kakkái, to ttsèri to kutáli (a).
5. òti ène sto kasáñi, to ksèri i kutála.
6. òti èši i maírissa, ksèrito i kutála (b).
7. ots' èñi tho levèta¹⁹³, ñ' e' ksèra a míša (a).

140. Col tempo e con la paglia maturano le nespole

1. Μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τὸ ἄχυρο γίνονται τα μούσκουλα.
2. me ton gjerò če me to áxero plerònnusi i mèdǫde¹⁹⁴ (b).
3. m' o ččerò če me t' áxero ijènotte i amèdǫde (b).
4. me to gjerò kje me t' áxera jínonde ta múskla (a).
7. me ton dšerè tse me to áhure iñi jinúmena ta músma (a).

141. Coltiva la terra, se vuoi mangiare

1. Σκάβε τῆ γῆ ἂν θέλης νὰ φᾶς.
2. skáspe to húma¹⁹⁵, an ðelise na fáise (b).
3. skáttse to hòma, a ttelise na fái (b); v. Morosi 79.
4. skáfte ti jí, an eðèlis na fái (a).
6. skáffe ti jjín, a' ððèlis na fás (a).
7. khámu tu húre, an es' ðèu na fáre (a).

142. Colui che perde rimane ignudo, e colui che vince rimane colla camicia¹⁹⁶

1. "Οποῖος χάνει μένει γυμνός, ὅποιος κερδίζει μένει μὲ τὸ πουκάμισο.
2. ečino pu hánni mènì vjinnò, če ečino pu vinčèi mènì me ti ttsikkinía (b).

¹⁹¹ Aus μύστρα, das zak. zu *míša* geworden ist.

¹⁹² Reduziert aus *čino*.

¹⁹³ Ist das alte λέβης, λεβήτα (Deffner 212).

¹⁹⁴ Bov. *mèdǫda*, otr. *amèdǫda* 'nespola d'inverno' aus altfranz. *melle*.

¹⁹⁵ In der kalabrischen Gräzität ist in einigen Fällen das alte ω (zu *ov* = *u* geworden) nicht mit dem kurzen *o* zusammengefallen; vgl. *míro* = μῶρον, *húnno* = χώνω, *vúla* 'Erdscholle' = ἡ βῶλος. Dies in Übereinstimmung mit dem Zakonischen: *húma*, *húra*, *grúsa* = γλῶσσα; s. HG § 21.

¹⁹⁶ Bezieht sich auf einen Prozeß und den Advokaten.

3. čino pu hánni mèni junno, če čino pu sirni¹⁹⁷ mèni me to máti (b).
4. òpjos háni apomèni γδimnòs, òpjos čerđísi apomèni me to pukámiso (a).
6. òpkjos hánni minískji títsiros, òpkjos kjerđísi minískji me to pukámison (a).

143. Com' è il monte, cosi cade la neve

1. "Ὅπως εἶναι τὸ βουνὸ, ἔτσι πέφτει τὸ χιόνι.
2. pòs ène i ottsia¹⁹⁸, òtu¹⁹⁹ pètti to χòni (a).
3. pòs ène to goní, ítu²⁰⁰ pètti 'o χòni (b).
4. òpos íne to vunò, etsá pèfti če to šòni (a).
6. òpos íne to vunòn, ètsi ppèfti to šònin (a).
7. òphu èñi to vunè, ètru e' khabèna a χòna (a).

144. Com' è il santo, gli (si) accendono le candele

1. Κατὰ τὸν ἅγιο ἀνάβουν τὰ κεριά του.
2. pòs ène o ájo, tu áθtu ta čería (b); v. TNC 297.
3. pòs ène o ájo, tu anáttune ta čería (b).
4. katà ton ájo anávun ta čerjá-tu (a).
6. katà ton áin áftun ta čerká-tu (a).

145. Com' è la capra, viene il capretto

1. "Ὅπως εἶναι ἡ γίδα γίνεται τὸ κατσίκι.
2. pòs èn' i èγα, èrkjete to χimèri (b); v. TNC 378.
3. kúndu²⁰¹ ène i íttsa, èrkjete to ittسالúri (b).
4. ètsa pu 'ne i jèγα, jeñtete to rifáči (b).

¹⁹⁷ Wörtlich 'tira' (σύρνει) im Sinne von 'den Gewinn haben'.

¹⁹⁸ Beruht auf ὄξεια 'spitze Höhe' im Gegensatz zu βαθία 'Tal' < βαθεῖα 'Niederung'.

¹⁹⁹ Mit Vokalmetathese aus altem οὔτως in Angleichung an die vielen Adverbia, die auf -u endigen: ánu, kátu, apíssu, èssu, òsu.

²⁰⁰ Originelle Form der apulischen Gräzität, wohl aus εἰτως in Anlehnung an das demonstrative Pronomen ἴσο (íso) < ἐκείνος (LGr 138).

²⁰¹ Verkürzt aus sekúndu = ital. secondo.

6. òpos èni i èja, ènge če to rífi (b).
7. òphur èni a jíða, em' barínda tse o èžifo²⁰² (a).

146. Come uno fa il suo letto, così si corica

1. "Ὅπως στρώνει κανείς τὸ κρεβάτι του, ἔτσι καὶ κοιμάται.
2. pòs èna kánni to krevátti-tu, òtu čumáte (b).
3. pòs èna kánni to krátti-tu, ítu iplònni (b).
4. òpos stròsis to kreváti, etsá ða ðèsis²⁰³ (b).
6. òpos kaðènas strònni to krevátti, ètsi čimáte (b).
7. òphu èñi strúnu kaðèna to grevátha-si, ètru ts' èñi kjúfu (a).

147. Con il tempo matura l'uva

1. Μὲ τὸ καιρὸ γίνεται τὸ σταφύλι.
2. me ton gjerò plerònni to stafíðði (b).
3. me to ččerò ijènete to stafíli (b).
4. me to gjerò jínete to stafíli (b).
6. me ton ġerò jènete to stafíli (b).
7. me to dšerè èñi jínúmene o vòtše²⁰⁴ (a).

148. Con i monaci, preti e cani, sta col bastone alle mani

1. Γιὰ τοὺς μοναχοὺς, τοὺς παπάδες καὶ τοὺς σκύλους στάσου μὲ ραβδί στὸ χέρι.
2. me tu mmònaħu, me tu pprevíteru če me ta šiððía sta me to raddí sta χèria (b).
3. me tuś mònaku, me tus patèra če me tu šiððu stásu me to va-stúna sta χèria (b).
4. ja tuś monaħús, tus papádes če tus skjílus stásu me ravdí sti šèra (a).
6. ja tuś monaħús, tus papáes če tu ššíllus stáðu me ti vvèrkan²⁰⁵ is to šèrin (a).

²⁰² Ist das alte ἔριφος, ngr. τὸ ρίφι.

²⁰³ Gehört zum Verbum θέτω 'legen', 'stellen' (agr. τίθω, τίθημι); s. Andriotis 122.

²⁰⁴ Ist das alte βότρως.

²⁰⁵ Vgl. ngr. βέργα aus ital. *verga*.

149. Con niente non si fa niente

1. Μὲ τὸ τίποτα δὲν κάνεις τίποτα.
2. me típote en gánnete típote (b).
3. me típoti e' kkánni típoti (b); v. Morosi 77.
4. me to práma de gánis práma (a).
6. me to típote en gámnis típote (a).
7. me to tsípta om' bíu tsípta (a).

150. Con una figlia fa cento generi

1. Μὲ μιὰ θυγατέρα κάνει εκατὸ γαμβρούς.
2. me mían dihatèra²⁰⁶ kánni čentu grambugi (b).
3. me mía kkjatèra²⁰⁷ ikánni akatò krambugi (b).
4. me mjá kopelá káni ekatò gabrús (a).
6. me mián gòrin kámni ekatòn gambrúes (a).
7. me mía sáti em' bíu ekatò gambri (a).

151. Corvo con corvo non si cavano l'occhio

1. Κόρακας μὲ κόρακα δὲν βγάζουνε τὰ μάτια τους.
2. kòrako če kòrako den gwáddusi to lúkkjo (a).
3. kráulo²⁰⁸ ma kráulo 'en gwáddutte t' ammadia (d).
5. kòrakas me kòraka de vγásusi ta máitja-tus.
6. klòkkaros me klòkkaron en' ifkállun t' ammadkja-tus (a).
7. kòraka me kòraka úñi bándè²⁰⁹ tur epsú-su (a).

152. Cosa rara, cosa bella

1. Σπάνιο πράμα, ὀμορφο πράμα.
2. práma arèò²¹⁰, práma máño (b).
3. pram' arèò, práma òrrio (b); v. Morosi 79.

²⁰⁶ Vgl. in Griechenland (Maina) θυγατέρα mit Vertauschung der Sonorisation.

²⁰⁷ Die otr. Form aus *tjatèra < *tjatèra.

²⁰⁸ Salent. *cráulu* 'corvo'.

²⁰⁹ Gehört zum Verbum *vánu* = ngr. βάνω, d. h. βάλλω.

²¹⁰ Ist ἀραιός.

4. spáño práma, ómorfo práma (a).
6. spánom bráman, òmorfom bráman (a).
7. práma phoreskúmene²¹¹, en' èhuda atśá²¹² aksía (a).

153. Covone che non pesa non ti sazia

1. Δεμάτι που δὲν βαραίνει δὲν σὲ χορταίνει.
2. dráma pu dem barí de sse hortènni (a); v. TNC 371.
3. manòkulo²¹³ pu 'en varí e' sse kordònni (c).
4. kudúra pu de varèni den se hortèni (a).
6. demátin pu enn' e' vvaretòn e' hhortánni (a).
7. demákji po' varènda o' si hondèhu (a).

154. Cristo pane e vestito, chè legna porta mia nuora

1. Χριστὸ ψωμὶ καὶ ροῦχα, γιατί ξύλα φέρνει ἡ νύφη μου.
2. hristò spomí če fòrema, ti šíla ta fèrri i grambímu²¹⁴; v. TNC 386.
3. Cristò ttsomí če rúho, jatí ttsíla ifèrni i krambímu (b).
4. o hristòs ferni psomí če rúha, če i nífi ta ksíla (b).
7. o hristè ande tse ítha²¹⁵,jatsí káva èni ferikha a níθi-mi (a).

155. Da favilla nasce fuoco grande

1. Ἄπὸ μιὰ σπύθα γίνεται μεγάλη φωτιά.
2. an di spíttidða jènete lúci mèga (c).
3. a' tti spítta jenfete lumèra málí (c).
5. apò mía spíθa jínete meγάλí fotía.
6. apú tin asína jènete miáli fotkjá (b).

²¹¹ Vgl. zak. *phúre* = σπόρος.

²¹² Aus dem alten áδρὸς 'grande'.

²¹³ Vgl. salent. *manúcciu* 'covone' < lat. *manuculus*.

²¹⁴ Bov. *grambí*, otr. *krambí* aus *γαμβρή; vgl. γαμβρά in Papyri des

2. Jahrhunderts (LGr 101).

²¹⁵ Zak. *ithe* 'tela' aus agr. ιστός.

156. Dai tuoi fuggi più lontano che puoi

1. Ἄπ' τοὺς δικούς σου φύγε ὅσο μακριὰ μπορεῖς.
2. an du ddikússu fíge plè' llárga ka sònnise (c).
3. a' ttu ddikú fíone plò' llárga ka sòdsí (b).
4. apò tus sijenísu fíje òso alargo borís (a).
6. pu tuś dikússu fíe òson imbòris pkjò makriá (a).

157. Dal detto al fatto c'è un abisso

1. Ἄπ' τὸ εἰπομένο ὡς τὸ καμωμένο χωρίζει ἄβυσσος.
2. an do ípi sto kámi èçi dsonári²¹⁶ (c).
3. a' tto pi so kámi èçi nan áviso (b).
4. apò ta lòja os ta èrga ine alárgo (a).
6. pu to ipomènon òs to kamomènon èši ávisson (a).

158. Dalla donna e dalla grandine mai bene ti arriva

1. Ἄπὸ τὴν γυναῖκα καὶ ἀπὸ τὸ χαλάζι δὲν σοὺ ἔρχεται ποτὲ καλὸ.
2. an²¹⁷ din gjinèka če an do kúkuđđo de ss' òrkjete mái kalò (b); v. TNC 370.
3. a' ttin gjinèko če a' tto haládsí mái kalò su stádsí (b); v. Morosi 78.
4. apò ti žinèka č' apò to kukosáli de s' úrçete potè kalò (b).
7. apò ta gunèka tse apò to hásí òñi parínda-ndi²¹⁹ potè kalè (a).

²¹⁶ Beruht auf ζωνάριον 'kleiner Gürtel' in geographischer Anwendung 'steile Felswand'; vgl. katal. *cingle* 'steiler Felsen' aus lat. *cingulum* 'Gürtel'.

²¹⁷ Über den wenig klaren Ursprung der Präposition s. LGr 149. Auch otr. *a'ttin* läßt ein älteres *an tin* erkennen, vgl. bov. *to spítin-du* gegenüber otr. *to spíti-ttu* 'la sua casa', bov. *èrkonde* gegenüber otr. *èrkotte* 'vengono'.

²¹⁸ Originelles Wort der kalabrischen Gräzität (auch als griechisches Reliktwort in Kalabrien weit verbreitet). Läßt eine Grundlage *κούκουλλον (aus lat. *cucullus* 'Kapuze?') erkennen. Damit verwandt Chios κουκούρι (HLA), in Kreta *kukosáli*, pelop. (lak.) *kurkutsèli* 'Hagel'; s. LGr 265.

²¹⁹ Zak. *èmi paríu* 'ich komme', gebildet mit dem Part. Präs. παριών des alten Verbums πάρειμι (Deffner 283).

159. Dall' orzo nasce farina e crusca

1. Ἄπ' τὸ κριθάρι γίνεται τ' ἀλεύρι καὶ τὰ πίτουρα.
2. an do kριθάρι jènete alèvri çe kávaϕḡa²²⁰ (a).
3. a' tto krisári jenníete lèvri çe káfḡḡa (a).
5. apò to jèñima jínete t'alèvri çe to pítuero.
6. pu to kριθári jínete t'alèvri çe ta pítera (b).
7. apò tan kžísa²²¹ èñi jinúmene to álite²²² tse ta kítura (a).

160. Dal tronco esce la scheggia

1. Ἄπὸ τὸν κορμὸ βγαίνει ἡ σχίζα.
2. an din drúnka vjènni i áskla²²³ (b).
3. a' tto podári igjènni t' asklúdi (b).
4. apò to gormò vjèni i skjísa (b).
7. apò ton gormò èñi baína²²⁴ a khranfída²²⁵ (a).

161. Da quercia nasce quercia

1. Ἄπ' τῆ βελανιδιά γεννιέται βελανιδιά.
2. an do dendrò gwènni dendrò (a).
3. áttse velanèa jenníete velanèa (b).
4. ap' to prinári vjèni prinári²²⁶ (a).
6. pu ti vvalanidkján jeñète valanidkjá (a).
7. apò to tšúa²²⁷ èñi jenúmene tšúa (a).

162. Dei legumi la fava è la regina

1. Ἀνάμεσα στὰ ὄσπρια εἶναι ἡ κουκιά βασιλίσσα.
2. an do legúmi to fáva ène ríva²²⁸ (c).

²²⁰ Origineller Spezialausdruck der beiden italogriechischen Mundarten, beschränkt auf die Gerstenkleie. In Griechenland unbekannt; s. LGr 191.

²²¹ Ist das alte κριθή.

²²² Ist das alte ἄλιτον 'Mehl'.

²²³ Aus vulgärlat. *ascla* < *assula*.

²²⁴ Zak. *èñi baínu* 'esco' zu *ἐκβαίνων*.

²²⁵ Entspricht einem *χαραμίδα*.

²²⁶ Ist Name der Steineiche, ital. *elce*, ngr. *πρινάρι*.

²²⁷ Aus agr. *δρῦς*.

²²⁸ Vgl. ngr. (Kreta, Chios) *ρήγας* 'König' (lat. *rex*).

3. a' tta leúmmia to kuččí ène o ría (b).
4. mèsa sta hòrta ine i kučá vasèlisa (a).
7. apò ta kutserá vasilía èñi o kòkxo²²⁹ (a).

163. Dei monaci e dei preti senti la messa e fuggi

1. Ἄπ' τοὺς μοναχοὺς καὶ τοὺς παπάδες ἄκουε τὴν λειτουργιὰ καὶ φύγε.
2. an du monáhu če an du prevíteru kúe ti llutrugía če fige (c).
3. a' ttus mònaku če a' ttus patèru kúse ti llutrió če fíone.
4. apò tus kalojèrus če tus papádes γρίκα ti lutrujá če fíje (a).
6. pu tus monahûs çe tus papáes ákue ti lluturkán çe fèfke (a).
7. apò tu papáde tse apò tu kaojèri na ñáre ta liturjía tse na fítsere (a).

164. Di Carnevale ogni scherzo vale

1. Στὸ Καρναβάλι κάθε ἀστεῖο εἶναι ἐπιτρεπτό.
2. áše síkosi kátha pergeliá²³⁰ híridsí²³¹ (c).
3. s' a karnevála pássi skértso híridsí (b).
4. sto karnaváli úla ta 'stía epitrepude (a).
6. is to karnaválin káthe hóratás pái (a).

165. Dimmi con chi vai e ti dirò l'arte che fai

1. Πές μου μὲ ποιὸν πᾶς νὰ σου πῶ τὴ δουλειὰ κάμνεις.
2. pèmu me pínom²³² báse çe su lègo ti kánmise (c).
3. pèmmu ma tío²³³ pái çe su lèo ti ttènni ka su kánni (c).
4. pèmu me pjò pas na su pò pjòs ise (a).
6. pèmu me pkjòm bas na su pò índá dulán gámmis (a).

²²⁹ Ist das alte κόκχος.

²³⁰ Zum Verbum περιγελῶ 'burlare'.

²³¹ Gr. χρήζω hat in Italien die Beutung 'valere' angenommen.

²³² Ist Kreuzung von *tínon* mit *píos* (ποιός).

²³³ Verkürzt aus dem normalen *tíno*.

166. Dimmi con chi vai, e ti dirò che fai

1. Πές μου μὲ ποιὸν σεναναστρέφεις, καὶ θὰ σου πῶ τὶ κάνεις.
2. pèmu me pínom báse, če su lèyo ti kánmise; v. TNC 377.
3. pèmmu me tíno ppáí, če su lèo ti kánni (b).
4. pèsmu me pjò kánis parèa na su pò pjòs íse (a).
6. pèmu me pkjòn kámnis parèan, če na su pò índá kámnis (a).
7. àlemi me píen esègu tse na di alfu píer èsi (a).

168. Di notte tutti i gatti son grigi

1. Τὴ νύχτα ὅλοι οἱ γάτοι εἶναι γκριζοί.
2. tin nítta úllese²³⁴ i gátti ène sparí (c).
3. áttse nítta òli i músi íne státtini (b).
4. ti nfíhta úli i kátes íne skúri (a).
7. ta nūtha òli i katsúe íñi spoilí²³⁵ (a).

167. Dire è una cosa, fare un' altra cosa

1. Νὰ τὸ πῆς εἶν' ἓνα πράμα, νὰ τὸ κάνης εἶν' ἄλλο πράμα.
2. ípi ène èna práma, kámi ène ènan áfðo (a).
3. to pi ène èna práma, to kámi en' áfðo (a); v. Morosi 77.
5. na pis ène èna práma, na kámis ène álo práma.
6. na to pis íne èna práma, na to kámís állom bráma (b).
7. na ña líere èñi èna práma, na ñi píere èñi álu práma (a).

169. Di sábito e di lunedì non può scurire senza sole

1. Τὰ Σάββατα καὶ τὶς Δευτέρες δὲν μπορεῖ νὰ σκοτεινιάσῃ δίχως τὸν ἥλιο.
2. áše sávato če áše dettèra è' ssònni skotási sèntsa ilo (c).
3. áttse sámba če áttse dettèra è' ssòdsí skotiñási sèntsa ijo (b).
4. ta sávata če tsi deftères de borí na nihtòni hòris ton ílo (a).
6. ta sávata če tes deftères en' imborí na skotiñási hòris ton nílon (a).

²³⁴ Nur in dem Gebirgsdorf Gallicianò *ullo* statt des sonstigen *òlo*; vgl. in Zypern *úllós*, pelop. *úlos*, Kreta *úlos*.

²³⁵ Beruht auf *σποδιλός zu agr. σποδός 'Asche'.

170. Disse la civetta: il mio piccolo è il migliore

1. Εἶπε ἡ κουκουβάγια: τὸ παιδί μου εἶναι τὸ καλύτερο.
2. ípe i ríγyula: o jòmmu ène o kálo (a).
3. ípe e kukkuváša: o kèččimu ène o kájo (a).
5. ípe i kukuvája: to pedímu ène to kálo.
6. ípe o kukkukjáos: to moròmму íne to kalíttero (b).
7. epèts' a kukuvája: to kambsí-mi èñi to kalítežu (a).

171. Dolore comune è mezza gioia

1. Κοινὸς πόνος εἶναι μισὴ χαρὰ.
2. trívulo²³⁶ ja úllu ène ímiso fèsta (c).
3. pòno attse òlu ène ímisa ĥará (b).
4. o ulonò o pònos íne misí ĥará (a).
6. pònos pomišárikos²³⁷ em' misí ĥará (a).

172. Donna che ride e gallina che canta non ci aver speranza.

1. Ἀπὸ γυναῖκα ποὺ γελά καὶ ἀπὸ κότα ποὺ τραγουδᾷ, νὰ μὴν ἐλπίζης.
2. gjinèka ti gjelái ĉe rúđđa ti traγυδαί, na mi kratíse spirántsa (c).
3. jinèka pu jelá ĉe òrnita pu kantèi, min èxi sperántsa.
4. apò jinèka pu jelá ĉe apò òrða pu kakarísi na min animènis (a).
7. apò γυνèka phe jeúa tse apò kòtha ph' èñi kakarísa min èšere elpída (a).

173. Dopo la luna di miele viene quella di fiele

1. Μετὰ ἀπ' τὸν μῆνα τοῦ μελιοῦ ἔρχεται ὁ μῆνας τῆς χολῆς.
2. apò to fengári áše mèli èrkjete ečino ti ĥĥolí (c).
3. dòpu t' o fèngo gličí èrkjete čino prikò.
4. ístera apò to mína tu melú èρχete o mínas tsi ĥolí (a).
7. ístera apò to mína tu melíu em' baríu o mina ta ĥoá (a).

²³⁶ Salent. *trívulu* 'lutto', 'dolere', ital. *tribolo* 'afflizione'.

²³⁷ Vgl. zyp. *πομισιάρης* 'compagno'.

174. Dove entra il sole, non entra il medico

1. "Όπου μπαίνει ό ήλιος δέν μπαίνει ό γιατρός.
2. ečí pu mbènni o ífo en embènni o jatrò (c).
3. ičí pu mbènni íjo en embènni o messère.
4. ekjá pu bèni o ífos δε' bèni jatròs (b).
7. òkja em' bènu o ífe om' bènu o jatrè (a).

175. Dove la gallina canta, il gallo si tace.

1. "Όπου ή κότα κακαρίζει, ό κόκορας σωπαίνει.
2. pu i rúfða karkarísi, o alèθtora²³⁸ stèki tsítu (b).
3. ičí pu i òrnita kankarídsi, o kádðo íçittònni²³⁹ (b).
4. ekjá pu i òrða kakarísi, o petinòs sopá (b).
7. òkja a kòtha èñi kakarísa, o vúle²⁴⁰ èñi sophènu (a).

176. Dove l'aratro non arriva, esce la felce

1. "Όπου τ'άλέτρι δè φτάνει, βγαίνει ή φτέρη.
2. pu t'álatro den arrivèggi, gwènni i stèra (a).
3. ečí pu t'álatro en eftádsi, egwènni to lálhri²⁴¹ (a).
5. òpu t'alètri de ftáñi, vjeñi i fteri.
6. òpu den gamònnete me to áletro, ksevènni fteriçi (b).
7. òkja²⁴² o' súnnda to èratše²⁴³ èñi mbaína to vási (a).

177. Dove salta capra, salta anche la capretta.

1. 'Από 'κεϊ πού πηδάει ή κατσικά, πηδάει και τò κατσιακάι.
2. ečí pu appridènni i èγα, appridènni çòla²⁴⁴ i çumèra (c).

²³⁸ Aus agr. ἀλέκτωρ.

²³⁹ Zu salent. *çittu* = ital. *zitto*.

²⁴⁰ Unbekannter Herkunft.

²⁴¹ Altes griechisches Reliktwort, beruhend auf dorisch βλαχρον (Hesych) oder βλαχρον, jonisch βληχρον oder βληχρον. In Apulien aus dem Diminutiv *βλάχριον. Aus der gleichen Quelle stammt zak. *vási* < βλάχλιον, in Corfù *vrahilo*; s. LGr 87.

²⁴² Aus dem alten ὄπη, dorisch ὄπα.

²⁴³ Ist altes ἄροτρον.

²⁴⁴ In Griechenland gilt καιόλας meist im Sinne von 'schon'; in Kalabrien bedeutet es 'auch'.

3. iči pu attsumpèi²⁴⁵ i fttsa, attsumpèi puro i ittсарèdda (b).
4. apò òidá²⁴⁶ pu pidá i èya, pidá çe to rífi.
6. pu çahamè pu appjá i èja, appjá çe to rífin (a).
7. ap' òrpa²⁴⁷ ph' èni spidúa a èya, èni spidú tse o èrifo (a).

178. Dove va il secchio va la caldaia

1. "Όπου πάει τὸ σικλὶ (μπουγέλο) πάει τὸ κακκάβι.
2. pu pái i síkla pái to vrastári (b).
3. pu pái o síkkjo pái to kakkávi (d).
4. òpu pjèni i siyla pái to kakávi (b).
7. òkja èn' èngunda to bujèlo^{247a}, èn' èngu tse to kaśáni (a).

179. Dove va la chioccia vanno i pulcini

1. "Όπου πηγαίνει ἡ κλώσσα πηγαίνουν τα κλωσσόπουλα.
2. pu pái i flòkka²⁴⁸ páu ta puđđía (c).
3. iči pu pái i vòkka ipáne ta puđđía (b).
4. òpu pái i klosú páne ta klosopúla (a).
7. òkjan en' ènga a klòsa in' èngunda ta klosòpua (a).

180. È acqua che bolle: ti puoi scottare.

1. Είναι ζεμαστικό νερό: μπορεῖς νὰ ζεματιστῆς.
2. ène nerò pu vrádsi: sònnise kaf²⁴⁹ (a).
3. ène nerò pu vrádsi: sòdsi purmistí²⁵⁰ (a).
5. ène šematistò nerò: borís na šematistís.
6. íne vrastòn to neròn: mborí na kafs (b).

²⁴⁵ Südit. *tsumpare* 'springen'.

²⁴⁶ Ist *èkei* verstärkt mit *ða*.

²⁴⁷ Zak. *òrpa* aus *òp* + *òpá* 'siehe dort' (Defner 270).

^{247a} Aus serbokr. *bújol* 'secchio' (= ital. *bugliolo*).

²⁴⁸ Die italogriechischen Namen sind onomatopaischer Grundlage; vgl. kal. *jòkka*, in Kampanien *vòkkelà*, abr. *vlòkka*, im pontischen Griechisch *klòka*; s. LGr 89.

²⁴⁹ Ist Infinitiv des Passivums *καῖν* = *καῖναι* des Verbums *ἔδο* = *καίω*.

²⁵⁰ Ist passiver Infinitiv des Verbums *purmidšo* (*abrumidšo*) unbekannter Herkunft; s. LGr 422.

181. È bella la sposa, ma è cieca d'un occhio.

1. Εἶναι ὁμορφη ἢ νύφη, μὰ εἶναι τυφλὴ ἀπ' τὸ ἕνα μάτι.
2. ène máñi i tsíta, ma ène straví aš' èna lúkkjo (b).
3. èn' òrrjo to korási, ma ène čekáo²⁵¹ attse nan ammáti (b).
4. òmorfi íne u nífi, ma straví apò to èna máti (a).
6. en' òmorfi i níffi, amhá è' sstraví pu to ènan ammátin (a).
7. èñ' òmorfo a nífi, alá èñi stravá apò ton èna-si psilè (a).

182. È brutto come un pidocchio

1. Εἶναι ἄσχημος σὰν ψεῖρα
2. ène áħaro fōla ti ttíra²⁵² (c).
3. èn' ášimo sa ttiro (b).
5. ène áskjimos sa bšíra.
6. ène ášimos san di ftira (b).
7. èñi ástsimo sa psira (a).

183. È meglio che tua madre ti pianga anzichè il sole di marzo ti tinga

1. Κάλλιο νὰ σὲ κλάψῃ ἢ μάνα σου παρὰ νὰ σὲ μαυρίσῃ ὁ ἥλιος τοῦ Μάρτη.
2. ène kággo i mána na se kláspi ka o íggjo tu martíu na se káspi (b).
3. ène kájo na se kláttsi i mána-su ka o íjo martíu na se mavrísi (b).
4. kalá na se klápsi i mána-su pará na se mavrísi o ílos tu márti (a).
6. kálon na se klaps' i mána-su pará na se mavrísi o nilos (a).

184. È meglio perdere il dito che la mano

1. Κάλλιο νὰ χάσῃς τὸ δαχτύλι σου παρὰ τὸ χέρι σου.
2. èn gálo na hái to dáttilo para to χέρι (c).

²⁵¹ Ist ital. (dial.) *cecátu*.

²⁵² Beruht (mit zypr. *ftíra*) auf altgr. φθελρ, dessen altes männliches Geschlecht in Apulien erhalten geblieben ist. – Ist in Griechenland überall durch das jüngere ψεῖρα ersetzt, dessen Anlaut von ψόλλος stammt.

3. è' kkálo na hási ton dáttilo piri ti χχέρα (b).
4. kalá na hásis to dáhtilo pará ti šera-su (a).
6. kálon na hásis to dahtili-ssu pará to šeri-ssu (a).
7. kalítera na háre to dáthile para na háre ta χera (a).

185. Erba di fiume: poco cacio e molto siero

1. Χορτάρι τοῦ ποταμοῦ λίγο τυρὶ καὶ πολὺ τυρόγαλο.
2. horto áttse potamò: lígo tirí çe poddí orò (a); v. TNC 386.
3. horto afse fjúmo: alío tirí çe poddí skjèro²⁵³ (d).
4. horto apò to botamò: lígo tirí çe polí orò (b).
6. horton du potamú: líon dirí çe pollín orò (b).
7. hondi²⁵⁴ tu potamú: liyátsi ártuma²⁵⁵ tse prešú tirògale (a).

186. Faccia di miele, faccia di fiele

1. *Όψη με μέλι, ὀψη με χολή.
2. fáčča aše mèli, fáčča aše hólí (b).
3. múso attse mèli, múso attse hólí (b).
4. múri me mèli, múri me hólí (b).
7. mútsune me mèli, mútsune me hoá (a).

187. Fa del bene e non guardare a chi

1. Κάμε τὸ καλὸ καὶ μὴν κυττᾶς γιὰ ποιόν.
2. káme kalò çe mi kanuníse píno (c).
2. káme kalò çe mi kkanonísi is tíno (b); v. Morosi 77.
4. káme to kalò çe mi dirás ja pjò (a).
6. káme to kalòn çe mem baratirás ja pkjòn (a).

²⁵³ Origineller Name für das Käsewasser in der apulischen Gräzität. Läßt eine Grundlage *squeros erkennen. Offenbar ein illyrisch-messapisches Reliktwort: s. LGr 467.

²⁵⁴ Aus dem alten χόρτον mit der normalen Entwicklung von *rt* > *nd*; vgl. zak. *ande* aus *ἄρτος*.

²⁵⁵ Aus agr. ἄρτυμα 'Zukost', das in Kalabrien die Bedeutung 'Schweinefett' angenommen hat.

188. Fa il minchione per non andar alla guerra

1. Κάνει τὸν τρελλὸ γιὰ νὰ μὴν πάη στὸν πόλεμο.
2. kánni to padḏáli na mi pái sti ggèrra (c).
3. kánni to ffèssa mi ppái s' in gwèrra (b).
4. káni to kušulò ja na mi báí stom bòlemo (a).
6. kámni tom bellòn na mem báí stom bòlemon (a).
7. em bfu tom balavò ja na mi śái thom bòlemo (a).

189. Fa più una donna al telaio che cento col fuso

1. Μία γυναῖκα στὸν ἀργαλιὸ κάνει πειότερο παρά ἑκατὸ μὲ τ' ἀδ-
ράχτι.
2. kánni plèo mía jinèka st'argalío para katò ston agrásti (a);
v. TNC 373.
3. kánni plèo mía jinèka st'argalío piri akatò me t'arátiti (b).
4. plá polí káni mía jinèka st'argastíri para ekatò st' arḏáhti
(b).
6. mía jinèka sti vvúfa^{255a} kámni parapáno pu ekatòn st' agráhti
(b).
7. ña yunèka tho arγασίzi em' bía plètežu²⁵⁶ pará ekatò meton
ášte²⁵⁷ (a).

190. Febbraio corto e amaro

1. Φλεβάρης κοντὸς καὶ πικρὸς.
2. flevári kúnduro če pričío²⁵⁸ (a).
3. fleári kondò če prikò (b).
4. fleváris kutsòs če pričòs (a).
6. fevráris kondòs če pikròs (a).
7. o flevári mitsí tse kjikrè (a).

^{255a} Unbekannter Herkunft.

²⁵⁶ Repräsentiert ein πλεότερο.

²⁵⁷ Ist das alte ἀτρακτος.

²⁵⁸ Die kalabrische und kretische Form beruht auf πικρεῖος bedingt durch die Flexion von γλυκός, fem. γλυκεῖα s. HG § 110.

191. Febbraio scaccia il vecchio dal focolare

1. 'Ο Φλεβάρης διώχνει τὸ γέρο ἀπ' τὸ καντούκι (τὸ τζάκι).
2. o flevári ggáǰǰi ton vèkkjo an do lúči (c).
3. o fleári aggáǰǰi ton vèkkjo a tto kkantúna (b).
4. o fleváris djòhni to jèro ap' ti kamináda (a).
6. o fevráris ðkjòhni to jjèron pu tin iskjá²⁵⁹.
7. o flevári em' blèfu to jèru ta fotoγονία²⁶⁰ (a).

192. Figlia di gatta sorci prende

1. Θυγατέρα τῆς γάτας πιάνει ποντίκια.
2. dihatèra aše γάττα pondíča pjánni (b); v. TNC 371.
3. kjatèra tis múša pondikú pjánni (b).
4. ðiyatèra tsi kátas pjáni podikús (b).
6. kòri tis kátthas pjánni pondikús (b).
7. a sáti ta katsúa èñi kjána poñitsí (a).

193. Forse pioverá

1. Μήπως θά βρέξει.
2. sonnèste²⁶¹ ti vrèxi (b).
3. soǰèste (telèste) ka vrèxi (a).
4. borí na vrèksi (b).
7. ts' ès' aú ða vrèksi.^{261a}

194. Fuoco di paglia poco dura.

1. Φωτιά ἀπὸ ἄχερα κρατάει λίγο.
2. lúči aš' áxero lígo dsi (c).
3. lumèra atts' áxero alíon durèi (b).

²⁵⁹ Beruht auf dem alten ἔστι(α, ngr. στιά.

²⁶⁰ Lies φωτογονία.

²⁶¹ Die italogriechischen Formen sind zusammengesetzt mit dem Infinitiv ἔσθαι > *èste*, teils (in Kalabrien) mittelst *sonni*, teils (in Apulien) mittelst *sòdsi* 'può'. Sie entsprechen also genau dem franz. *peut-être*. In der apulischen Găzität auch *telèste* aus θέλει ἔσθαι.

^{261a} Man verstehe τὶ εἶσαι λαλῶν 'che dici tu? pioverà?'; zu *aú* s. Anm. 59.

4. fotjá apò ášera vastá líyo (a).
6. foðkjá pu t' ášero kratí llíon (a).
7. khára apò áhura èni vastási liyátsi (a).

195. Gallina vecchia fa buon brodo.

1. Ἡ γερόκοτα κάνει καλὸ ζουμί.
2. i púŋða palèa kánni to kalò dšèma²⁶² (a).
3. òrnita palèa ikánni kalòm brodo (b).
4. i grè òrθa vgáni kalò súmí (b).
7. a gría kòtha èñi pía to kalè súñí (a).

196. Gennaio secco, massaiο ricco

1. Γεννάρης ξερὸς, γεωργὸς πλούσιος.
2. gjenári sikkáno, massáro plúso (c).
3. jennári síkko, massáro prússio (b).
4. o jenáris kaločerínòs, plúsios o jeorgòs (a).
6. jennáris kseròs, rešpèris plúsios (a).
7. o jenári tserè, o ševγολáta plúsie (a).

197. Gente allegra, Dio l'aiuta

1. Γελῶντας χριστιανὸς βοηθάει ὁ Θεός.
2. hristianí hrapimèni o θιὸ tus afudáí (c).
3. jèno xerúmeno o Kristò ton afitá (b).
4. tsi hárúmenus krisxanús voiθá o θεὸς (a).
6. tus hárúmenus aθθròpus voiθá tus o θεὸς (a).

198. Gli asini si azzuffano e i barili si rompono

1. Μαλόνουν οἱ γαιῖδαροι καὶ σπάνε τὰ βαρέλια.
2. i γadári amblèku²⁶³ če ta vuttía tripònonde (c).
3. i čúci istriñèone²⁶⁴ če ta varèŋđia iklánnotte (b).

²⁶² Zu agr. ζέμα 'il decotto'.

²⁶³ Bov. *amblèko* 'litigare' < ἐμπλέκω.

²⁶⁴ Vgl. otr. *striñádšo* 'lebhaft und übermütig sein', agr. στρηγιῶ 'von heftiger und hochmütiger Art sein' (LGr 487).

4. tsakònude i γαιδàri çe spúne ta varèla (a).
6. mallònnun i γαδàri çe spàsun ta varèla (a).
7. maúnde i ònu²⁶⁵ tse katsúkai²⁶⁶ ta varèla (a).

199. Grande casa, piccolo granaio

1. Μεγάλο σπίτι, μικρό κελλάρι.
2. mèγα spíti çe ččèdða²⁶⁷ jispála²⁶⁸ (b).
3. mèa spíti, kèčči kifuríttso²⁶⁹ (b).
4. meγálo spíti, mikró μαγασès (a).
6. mjálo sspítin, mitsín čellárin (a).
7. atšá tsèa, mitsá apoθítsi²⁷⁰ (a).

200. Grida chi non ha ragione

1. Φωνάζει ὅποιος δὲν ἔχει δίκαιο.
2. kuðdídsi pi den èχι rragğúni (c).
3. ikánni fonè tis 'en èχι díggjo (b).
4. fonási òpjos den èši díčo (a).
6. fonási òpkjos 'en èši díčon (a).
7. foñádu èteni phe on' èhu díitse (a).

201. Ha le lacrime in tasca

1. Ἔχει τὰ δάκρυα στὴ τσέπη.
2. fèrri ta dákli 's tim búnga (b).
3. čino èχι ta dámmja si' ppunga (b).
4. èi ta dákria sti dsèpi (b).
7. èn' èhu ta dákža tha brúsa (a).

²⁶⁵ Agr. ὄνος.

²⁶⁶ Zum Verbum *katsúnu* 'zerbrechen'.

²⁶⁷ Bov. *ččèdði* 'piccolo' wohl reduziert aus *mitčèdði*, vgl. bov. *mitčèdða* 'fanciulla'. – Zu otr. *kèčči* s. Anm. 172.

²⁶⁸ Mit *jispála*, *jissála*, *kjispála* bezeichnet man einen hohen zylinderförmigen geflochtenen Behälter, der in bäuerlichem Milieu als Getreidebehälter dient. Herkunft aus *κυσάλη* 'hölzerne Tonne für Getreide' ist denkbar; s. LGr 285.

²⁶⁹ Das Wort bezeichnet den gleichen Behälter, der in Kalabrien *jispála* (*jissála*) genannt wird. Unbekannter Herkunft; s. LGr 241.

²⁷⁰ Ist ἀποθήκη.

202. I cani grandi non si mordono

1. Τὰ μεγάλα σκυλιὰ δὲν δαγκώνονται μεταξύ τους.
2. ta šifđía meγála den dangánnonde (c).
3. i šifđi máli en dakkánnotte (b).
4. i meγáli sčili den malònu metaksí-tus (a).
6. i miáli ššilli e' đđakkánnunde anametaksí-tus (a).
7. i atší kúni úñi katsinumèni (a).

203. I cavoli nuovi piántali, i vecchi non strapparli

1. Τὰ καινούρια λάχανα φύτεψὲ τα, τὰ παλιὰ μὲν τὰ τραβῆς.
2. ta láhana ta činúria fítespèta, ta palèa mi ta sírise (b); v. TNC 381.
3. ta krambía ta nèa fítettso, ta palèa mi tta síri (e); v. Morosi 79.
4. ta kjenúrja fría fítepsèta, ta palá mi da sèrnis (b).
7. ta nèa áhana ftési, ta palá mi si travíndere (a).

204. Iddio manda la neve a quel monte che lo può tenere

1. Ὁ Θεὸς στέλνει τὸ χιόνι σὲ 'κεῖνο τὸ βουνὸ ποὺ μπορεῖ νὰ τὸ κρατήσῃ.
2. o θiò stèđđi to χòni se čindin ošia ti to sònni kratí (c).
3. o Teò arídší²⁷¹ to χòni is čitto monto pu to sòdsi kratísi (b).
4. o θεὸς bèbi to šòni se čino to vunò pu borí na to vastáksi (a).
6. o θεὸς pèmbi to šònin se činon do vunòm bu mbòri na to kratísi (a).

205. Iddio manda le fave a chi non ha denti

1. Ὁ θεὸς στέλλει τὰ κουκκιά 'ς ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἔχει δόντια.
2. o θiò stèđđi to fáva ečinú ti den èχι dòndia (c).
3. o teò arídší ta kuččá is tin' en èχι dòntia (b).
4. o θεὸς bèbi ta kučá s' ečinu pu den èši adòdia (a).
6. o θεὸς pèmbi ta kuččá se činom bu 'en èši dòngja (a).
7. o θεὸς en' apolíu tu kòkhune s' etèni ph' on' èħu òndu (a).

²⁷¹ Otr. *aridšo* aus ὀρίζω 'ordinare'.

206. Iddio non paga il sabato²⁷²

1. Ὁ θεὸς δὲν πλερόνει τὸ Σάββατον.
2. o ĩristò dem bajèi to sávato (b).
3. o teò 'en akkutèi s' o sámba (b).
4. o θεὸς δε bleròni to saváto (b).
7. o ĩsístè om' blerúkhu to sámba (a).

207. Iddio ti guardi dagli uomini sbarbati e dalle
donne barbute

1. Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ ἀπ' τοὺς σπανοὺς ἄνδρες καὶ τὶς τριχωτὲς γυναῖκες.
2. o θιὸ na se kanuní an dus ándru spanú ĉe an de ggjinèke pilúse (c).
3. o teò na se kanonísi a' ttus ántrepu sèntsa rása²⁷³ ĉe a' ttes jinèke pilúse (b).
4. o θεὸς na se filáí apò tsi spanús ádres ĉe tsi małarès jinèĉes.
7. o θεὸ na di fjáthi apò spaní atšípi tse apò małarí ģunètse (a).

208. Iddio ti guardi dal caldo in montagna e dal
freddo alla marina

1. Νὰ σὲ φυλάῃ ὁ θεὸς ἀπὸ τῆ ζέστη στὸ βουνὸ καὶ ἀπὸ τὸ κρύο στὸ ἱαλὸ.
2. o θιὸ na se vlèspi an di šesta stin ošía ĉe an di spriháda ston ģjalò (b); v. TNC 375.
3. o teò na se kanonísi a' tto termò si' mmuntáña ĉe a' tti ttsíhra si' ttálassa (b).
4. na se filáí o θεὸς apò ti ģápsa sto vunò ĉe apò to krío sto jalò (b).
7. na di fiáthi o θεὸ apò tan ģápsa ti šína²⁷⁴ tse apò tan ģriáda tho jalè (a).

²⁷² Zum Sinn des Sprichwortes vgl. die englische Variante 'God does not pay weekly, but he pays at the end'.

²⁷³ Otr. *rasa* 'barba' (VDS 532) aus *barba rasa*.

²⁷⁴ Aus agr. θις 'Haufen', 'Sanddüne' (Kostakis 69).

209. Iddio vi guardi dalle siepi e dai ladri

1. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς φυλάῃ ἀπ' τοὺς φράχτες καὶ ἀπ' τοὺς κλέφτες.
2. o θiò na sas evlèttsi an de ffráste çe an don glèfta (a); v. TNC 376.
3. o teò na sas vlèfsi a' ttus vátu č' a' ttus klettáru (c).
5. o θεὸς na sas filái apò tu vátus çe apò tu klèftes.
6. o θεὸς na sas filái pu tus vramús²⁷⁵ çe pu tus klèftes (b).
7. o θεὸ na nǐmu²⁷⁶ fiáthi apò tur angatí²⁷⁷ ts' apò tu krèfti (a).

210. I denari fanno i ciechi cantare

1. Τὰ λεφτὰ κάνουν τοὺς τυφλοὺς νὰ τραγουδοῦν.
2. ta dinèria kánnu tu stravú τραυυδί (c).
3. ta turníssia ikánnune tus čekáu na travudísune (b).
4. i parádes kánun tsi stravús çe travudúne (a).
6. i pparáes kámnun tus stravús na trauún (a).
7. i paráde íñi pinde tu straví na τραυυδίνυι (a).

211. I denari non hanno ali e volano

1. Τὰ λεφτὰ δὲν ἔχουν φτερὰ (φτεροῦγες) καὶ πετοῦν.
2. ta dinèria den èhu aθteríje²⁷⁸ çe apetésu (b).
3. ta turníssia en èhune atterúde²⁷⁹ çe apétune (b).
4. i parádes den èhun fterá, alá fteruyúne (a).
6. i pparáes en èhu ffterá çe petún (a).
7. i paráde fterá úñi èhude ts' íñi petúde (a).

212. I detti degli antichi sono il miglior libro

1. Τὰ λόγια τῶν παλιῶν εἶναι τὸ καλύτερο βιβλίο.
2. ta pèmata to ppalèo ène o kálo libro (c).

²⁷⁵ Gehört zu φραγμός.

²⁷⁶ Entspricht dem alten ὁμῶν (Kostakis 85).

²⁷⁷ Gehört zu ngr. ἀγκάθι.

²⁷⁸ Läßt eine Grundlage περύγα erkennen.

²⁷⁹ Otr. auch *afterúde, afterúe*.

3. ta pomèna tos palèo ène o kájo libro (b).
4. ta lòja ton jeròdo ìne to pjò kalò vivlío (a).
6. ta lòja tom balòn en' do kallíttero vvivlíon (a).

213. I guai della pentola li sa il mestolo che lo
rimescola

1. Τὰ βάσανα τοῦ τσουκκαλιοῦ τὰ ξέρει τὸ κουτάλι ποὺ τ' ἀνακα-
τεύει.
2. ta gwáí ti ttsúkka ta šèri i místra pu ta maniègi (c); v. TNC
381.
3. ta kwáita tu tsukkalíu ta ttsèri to kutáli ka ta votá (b).
4. ta vásana tu tsikaíu ta katèi²⁸⁰ i kutála pu ta anajèrni (a).
6. ta kástia tu tsukkaíu ksèri-ta to kutálin pu ta nekatònni (a).
7. ta vásana tu lupáiu s'èñi ksèra a mīša ph' èñi anakatúkha
(a).

214. Il bello piace a tutti

1. Τ'ὄμορφο ἀρέσει σ' ὅλους.
2. to maño pjačèi ollò (c).
3. t' òrrio pjačèi alò (b).
4. t' òmorfo arèsi se úlus (a).
6. t' òmorfon arèskji tus úllus (a).
7. to kalè èñi arèsuda se òli (a).

215. Il bue non parla perchè ha grossa la lingua

1. Τὸ βόϊδι δὲν μιλάει γιατί ἔχει μεγάλη τῆ γλῶσσα.
2. to vúdi em blatèi jatí èxi tin glòssa ìrondí (b); v. TNC 298.
3. to víti (vidi) em milí jatí èxi tin glòssa paχèa (b).
4. to vúí de' milí jatí èi meγάλi glòsa (b).
7. o vu²⁸¹ oni ñú jatsí en' èhu atšá ta grúsa (a).

²⁸⁰ Kret. *katèo* = κατέχω 'besitzen', 'kennen'.

²⁸¹ Ist das alte βοῦς.

216. Il bue si tiene per il corno e l' uomo per la parola

1. Τὸ βόϊδι κρατιέται ἀπὸ τὸ κέρατο καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὰ λόγια.
2. to vúdi kratète an do čerato če áθrapo²⁸² an do llogo (b); v. TNC 298.
3. to víti kratète a' tta četara če o ántrepo a' tta lòja (b).
4. to vúi pjánete apò to kjèrato če o áθropos me ta lòja (b).
6. to vúdin kjánnete pu to čerrato če o áδropos me to llòn (a).
7. o vu èñi khondukhúmene apò to tšòhane tse o áθropo me ta òja (a).

217. Il buon boccone fa buon lavoro

1. Ἡ καλὴ μπουκιὰ κάνει καλὴ δουλειά.
2. i kalí ðačia²⁸³ kánni kalín dulía (b); v. TNC 372.
3. to kalò fái ikánni kalí ðulía (b).
4. i kalí bukjá káni kalí ðulá (b).
6. o kalòs vúkkos kámni kalín dulán (b).
7. a ka butsía èñi ría ka ðulía (a).

218. Il cane che abbaia non morde

1. Τὸ σκυλὶ ποὺ γαυγίζει δὲν δαγκάνει.
2. o šíððo ti alestáí ðen dangánni (a); v. TNC 276.
3. o šíððo pu aliftá en dakkánni (d); v. Morosi 77.
5. skjilí pu γανjísí ðe ðagañi.
6. o šíllos pu lássi 'en akkánni (b).

219. Il diavolo aiuta gli ubbriachi ed i pazzi

1. Ὁ διάολος βοηθάει τοὺς μεθυσμένους καὶ τοὺς τρελλοὺς.
2. o díavolo afudáí ta mbriakúña če tu ppáččcu (c).
3. o demòni afitá tus ambriáku če tus páčču (b).
4. o ksodikòs ađjèrni tus metísmènus če tu kušulús (a).

²⁸² Mit Verschmelzung des bestimmten Artikels vor anlautendem *a* des folgenden Wortes, z. B. *o ándra* > *ándra* (HG § 305).

²⁸³ Ist *ðakía*, abgeleitet von *ðákos* 'Biß'.

6. ο δκjáolos νοιθά tus μεθίσμένους če tus pellús (a).
 7. ο τšírašmò^{283a} èñi νοιθύ tu μεθιστί tse tu šurlí (a).

220. Il dormir molto fa male

1. Ὁ πολὺς ὁ ὕπνος κάνει κακò.
 2. to čumiθí ποδdí kánni áħaro (b); v. TNC 384.
 3. to plòsi ποδdí ikánni fjákko²⁸⁴ (b).
 5. ο πολίς ίπνος κάñi kakò.
 6. ο ίπνος ο pollís kámni kakò (b).
 7. ο presè ίπνος em' bíu kakò (a).

221. Il freddo d'aprile all' aia si vede

1. Τò κρύο τοῦ Ἀπρίλι φαίνεται στ' ἄλωνι.
 2. i spriháda t' apridđíu st' alòni to θορίτε (b).
 3. i ttsihra tu apriliú fēnete st' alòni (b).
 4. to krío tu apríli fēnete st' alòni (b).
 7. a kšáda²⁸⁵ tu apžili èñi orumèna than áuna²⁸⁶ (a).

222. Il fuoco non si spegne col fuoco

1. Φωτιά δέν σβύννει μὲ φωτιά.
 2. to lúči den isbídsete me to lúči (c).
 3. i lumèra 'en isvínnete m' i llumèra (b).
 4. i fotjá δε' švínì me ti fotjá (a).
 6. i fòdkjá 'en isvínni me fòdkján (a).
 7. a khára òni phundeħumèna²⁸⁷ me khára (a).

^{283a} Entspricht (mit zak. Entwicklung von *pi-* > *ki-* > *tš*) dem ngr. πειρασμός 'tentazione', 'demonio'.

²⁸⁴ Ist sal. *fiaccu* 'cattivo', 'male', z. B. *aggiu durmutu fiaccu* 'ho dormito male' (VDS).

²⁸⁵ Ist ngr. κρυάδα.

²⁸⁶ Aus agr. ἄλων.

²⁸⁷ Zak. *phundeħu* zu agr. σποδίζω (Kostakis 51).

223. Il giuoco è fuoco

1. Τὸ παίχνιδι εἶναι φωτιά.
2. i pedśimía ène lúci (c).
3. o pèdsi ène lumèra (b).
4. to peynídi íne fotjá (a).
6. to peynín è fodkjá (a).
7. to peynídi èñi khára (a).

224. Il letame è il formaggio della terra

1. Ἡ κοπριά εἶναι τὸ τυρὶ τοῦ χώματος.
2. i kropía ène to tirí tu ĥumátu (c).
3. o kròpo ène to tirí tu ĥòma (b); v. Morosi 79.
4. i koprá ine to tirí tu ĥomátu (a).
6. i kopriá en' do tirín du ĥomátu (a).
7. a kròpo èñi to ártuma ta ñúra (a).

225. Il letto caldo ti fa mangiare la minestra fredda

1. Τὸ ζεστὸ κρεββάτι σέ κάνει νὰ τρῶς τὴ σοῦπα κρύα.
2. to krevátti ĥlfo kánni fái to fají ttsihrò (a).
3. ὁ grátti termò kánni na fái i pparasomía²⁸⁸ ttsihrí (a).
5. to séstò kreváti sé káñi na tròis ti súpa kría.
6. to vrastòn grevátti kámni-se na tròis súppan grián (b).
7. a šoñistá²⁸⁹ tsíta²⁹⁰ d' èni pía na tsúnere²⁹¹ ta súpa psuhrá (a).

226. Il lupo cambia il pelo (la pelle),
ma non il vizio

1. Ὁ λύκος ἀλλάζει τὸ δέρμα του, μὰ ὄχι τὰ ἐλλατώματα του.
2. o líko ađđássi to mađđí, ðen do vítsjo (c).

²⁸⁸ Man versteht darunter speziell die Mahlzeit (pranzo), die für einige Tage von den Nachbarn in das Haus eines Verstorbenen geschickt wird:

*παροφονία > *παροφομία = παραμυθία (LGr 386).

²⁸⁹ In Kastanitsa šomistè aus θερμιστός (Kostakis 50).

²⁹⁰ Aus dem alten κοίτα 'Lager', 'Bett'.

²⁹¹ Zum Verbum tšũ = τρώγω.

3. o líko addássi to maddí, ma den ton vítsjo (b).
4. o líkos alási to hròma-tu, alá den ta vítsja-tu (a).
6. o líkos allássi to petsín-du, amhá òi ce ta vítsja-tu (a).

227. Il lupo quando ha bisogno esce dalla tana

1. Ὁ λύκος ὅταν ἔχη ἀνάγκη, βγαίνει ἀπὸ τὴν τρύπα.
2. o líko san gúnni²⁹² bisòño, ggènni an di spílinga²⁹³ (c).
3. o líko mòtte èxi bisòño, igjènni a' tto kkafúrkjo²⁹⁴ (b).
4. o líkos òden èsi sòre²⁹⁵, vjèni apò ti dripa (a).
6. o líkos áman èsi anángjin, fkjènni pu tin drípan (a).

228. Il marzo brucia la siepe

1. Ὁ Μάρτης καίει τὸ φράχτη.
2. o márti çei ti ffrásti (a).²⁹⁶
3. o márti içei tus vátu (b).
4. o mártis kjèi to fráhti (a).
6. o mártis krúsi to vramò (b).
7. o mándsi²⁹⁷ è' dèsu²⁹⁸ to fráhta (a).

229. Il medico pietoso fa la piaga verminosa

1. Ὁ πονετικὸς γιατρὸς κάμνει τὴν πληγὴ νὰ σκουληκιάσῃ.
2. o jatrò piatúso kánni tin gája²⁹⁹ skulikára (c).
3. o messère kalò ikánni ti ppiaga skulikárika (b).
4. o ponetikòs jatròs káni ti bliji na skulicási (a).
6. o ponetikòs jatròs kámni to jjarán^{299a} na skuluçási (a).

²⁹² Entspricht dem ital. *sente bisogno*: *kúnni* aus *ἀκούει*.

²⁹³ Aus agr. *σπήλυγα*. Heute in den griechischen Ortschaften veraltet und durch ital. *grutta* ersetzt, doch als Ortsname und Flurname in vielen Beispielen im ganzen südlichen Kalabrien nachweisbar; s. LGr 475.

²⁹⁴ Aus den italienischen Mundarten: *cafúrchiu* 'tana', 'buca' (VDS).

²⁹⁵ Ist türk. *zor* 'Zwang'.

²⁹⁶ In der ausgestorbenen Mundart von Cardeto *márti káfti ti ffrásti* (TNC 421).

²⁹⁷ Mit dem normalen zakonischen Wandel von *rt* > *nd*.

²⁹⁸ Zak. *dèsu* zu agr. *δαίω* 'allumer'.

²⁹⁹ Aus kal. *cája* 'piaga' (DTC).

^{299a} Aus türk. *yara* 'blessure' (Hadjoannou II, 125).

230. Il merciaio vende gli aghi che ha

1. Ὁ πραγματευτῆς πουλάει τὰ βελόνια πού ἔχει.
2. o tsandalarò³⁰⁰ pulái ta velòña pu èxi (b); v. TNC 296.
3. o pettsári ipulí ta velòña pu èxi (b).
4. o pramateftís pulí tsi velònes pu èi (b).
7. o pramateftá èñi pú tu tšaθfle³⁰¹ ph' en' èñu (a).

231. Il miglior santo è Sant' Andrea

1. Ὁ καλίτερος ἅγιος εἶναι ὁ ἅγιος Ἀνδρέας.
2. o kálo ájo ène o ájo Ndría (c).
3. o kájon ájo ène o as Andria (b).
4. o plò kalá ájos íne o ájos Andrèas (a).
6. o kallítteros ájos èn' o áis Andrèas (a).
7. o kalíttere áje èñi o áje Andría (a).

232. Il miglior vino si fa (forte) aceto

1. Τὸ καλίτερο κρασί γίνεται ξίδι.
2. to kálo krasí jènete fèrfero³⁰² šíði (c).
3. 'o kájo krasí ijènete 'o plo ffèrmo attsíti (b).
4. to plò kalá krasí káni ksíði (a).
6. to kallítteron grasín jinískjete ksíin (a).
7. to presú kalè krasí e' jinúmene γλικάδι (a).

233. Il monaco ha una mano lunga e un' altra corta

1. Ὁ καλόγερος ἔχει τὸ ἓνα χέρι μακρὸ καὶ τὸ ἄλλο κοντό.
2. o mònaho èxi èna χέρι makrío č' ènan gúnduro (c).
3. o mòneko èxi mía χχέρα makrèa če mían áđđi kondí (b).
4. o kalòjeros èši i mjá ti šèra makrì çe i jáli kodí (a).
6. o kalòiros èši to èna ššerím makrín çe to állon gondòn (a).
7. o kaòjere en' èñu ta nía šèra makría tse tan áva kodá (a).

³⁰⁰ In den lokalen ital. Dialekten *tsandaláru* 'cenciaiuolo', abgeleitet von bov. *tsándalo* 'cencio' = ngr. τσάντζαλον < τσάντσαλον (Andriotis 366).

³⁰¹ Zak. *šadhía* oder *tšadhía* aus agr. ραφίς, ραφίδα (Deffner 344).

³⁰² Siehe Anm. 190.

234. Il mondo si piglia come viene

1. Τὸν κόσμο τὸν παίρνεις ὅπως ἔρτη.
2. o kòsmo pjánnete pòs èρχete (c).
3. o kòsmo ipjánnete pòs èrkjete (b).
4. to gòsmo to pernás òpos pái (a).
6. ton gòsmom bèrnis-ton òpos èrti (a).
7. ton gòsmo ñè s' ažíku òpur es θèu (a).

235. Il pane buono viene dalla madia

1. Τὸ καλὸ ψωμὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ σκαφίδι.
2. to kalò ttsomí³⁰³ gwènni an dim mástra (a); v. TNC 298.
3. 'o fsmóm kalò gwènni a' ttim mátttra (b).
5. to kalò psomí vjèñi apò to skafídi.
6. to kalòn psomín fkjènni pu tin vúrna³⁰⁴ (b).
7. o kalè ánde em' baínu apò ton gúvele³⁰⁵ (a).

236. Il peggio è sempre di dietro

1. Τὸ κακὸ εἶναι πάντα πίσω.
2. to chíru ène viáta apíssotte (c).
3. to chíru e' ppánta apumpí (b).
4. to kakò ine páda apíso (a).
6. to kakòn em' bándá píso (a).

237. Il pesce grosso mangia il piccolo

1. Τὸ μεγάλο ψάρι τρώει τὸ μικρό.
2. t' aspári to mèγα tròji to çèðði (b); v. TNC 276.
3. t' attsári paχèo itròi to kèççi (b).
4. to meγálo psári tròi to mitsò (b).

³⁰³ Ein besonderer Name für 'pane di grano misto', 'pane nero' ist *to kurádi* (LGr 268). – Das Wort wird von Kahane (S. 429) mit zypri. *να κουρι ψωμί* 'piece of bread' verbunden.

³⁰⁴ Zu ngr. γοῦρνα.

³⁰⁵ Zak. *kúvele* 'madia', cfr. ngr. κουβέλι, Dodekanes *kuváni* 'alveare'.

6. to miálon psárin tròì to mitsín (b).
7. to atšè psári èñi tšúnda to mitsí (a).

238. Il pesce nuota nell' acqua, si affoga nell' olio
e si seppellisce nel vino

1. Tò ψάρι κολυμπᾷ μεσ' στὸ νερὸ, πνίγεται στὸ λάδι καὶ θάφτεται μέσα στὸ κρασί.
2. t' aspári natèggi sto nnerò, ffukèggete st' aládi če húnnete sto krasí (b).
3. t' attsári anatèi so nncrò, amfukète s' aláti če hònnete so krasí (b).
4. to psári plèi³⁰⁶ sto nerò, pníjete sto ládi če kuklònete³⁰⁷ sto krasí (a).
6. to psárim mblèi mes sto neròn, pníete mes sto láin če θáfkjete mes sto krasín (a).

239. Il pesce puzza dalla testa

1. Tò ψάρι βρωμίζει ἀπὸ τὸ κεφάλι.
2. t' aspári dsènni an dín gefalí (c).
3. t' attsári vromí a' tti čofáli (b).
4. to psári vromèsi ap' ti ġefalí (a).
6. to psári vromísi pu tin ġefalín (a).
7. to psári em' bromúda apò ta tsufá (a).

240. Il pettirosso è il più piccolo degli uccelli³⁰⁸

1. Ὁ πετρίτης εἶναι τὸ πιὸ μικρὸ ἀπ' τὰ πουλιά.
2. o pírria³⁰⁹ ène to ple' ččèđđi an da puđđía (a).
3. o ruèttso³¹⁰ ène o plèo kkečči a' tta pikuláča³¹¹ (a).
5. o petrítis ène to mikròtero puíf.

³⁰⁶ Ist agr. πλέω 'navigare'.

³⁰⁷ Vgl. ngr. κουκουλόνω 'coprire', 'incappucciare'.

³⁰⁸ Ist der erste Vers eines Volksliedes; s. TNC 286.

³⁰⁹ Zu agr. πύρρα oder πυρρίας 'ein Vogel von rötlicher Farbe'; s. LGr 432.

³¹⁰ Aus dem salent. Dialekt: ruèzzu, ruvèzzu 'pettirosso' (VDS).

³¹¹ Diminutiv von *pikúli* n. 'kleiner Vogel'.

6. to jannúdi³¹² íne to pjò mittsí pullí (b).
7. o kotsinojáñi èñi to mitsútere apò ta pulía (a).

241. Il piede che molto cammina cade e si rompe

1. Τὸ πόδι πὸν περπατεῖ πολὺ πέφτει καὶ σπάζει.
2. to pòdi pu porpatí poddí pètti çe klánnete (b).
3. o pòda ka pratí poddí ipètti çe klánnete (b).
4. o pòdas pu γλακά³¹³ polí pèfti çe varèni (a).
6. to pòim bu parpatí pollá ppèfti çe spási (a).
7. o rúa ph'èñi tsáñu³¹⁴ presú è' tsithèndu³¹⁵ tse en' gatsunú-mene (a).

242. Il poco mi basta, il di piú mi sovrabbonda.

1. Τὸ λίγο μοῦ φτάνει. τὸ πολὺ μοῦ περισσεύει.
2. to lígo mu bastèggi, to bođđí mu ène poddí (c).
3. t' alío me kaní, çe to poddí superkèi³¹⁶ (b).
4. to lígo mu ftáni, to polí mu mavadsèrni (a).
6. to llíon ganí-mu, to pollím berissèfkji-mu (a).

243. Il porco sazio getta il trogolo

1. Ὁ χορτασμένος χοῖρος ρίχνει τὴ σκάφη.
2. to xirídi jomáto rítti to šufí³¹⁷ (c).
3. o rèkko kordomèno rítti ti ppíla (b).
4. o šíros kalofaomènos ríñni ti šgúrna (a).
6. o šíros o hortátos rífkji ti vvúrnan (a).
7. o ñondáte³¹⁸ šúre èñi greñíñu³¹⁹ to gúvele (a).

³¹² Der gleiche Vogel heißt in Karpathos *jannákji*, in Rhodos *kalojánnis*, in Kreta *ftoñojanis*: offenbar zu Γιάννης 'Giovanni' gehörig.

³¹³ Kret. γλακῶ 'correre'.

³¹⁴ Zak. *tšáñu* aus altlak. τράχω = τρέχω.

³¹⁵ In griechischer Transkription bei Deffner 369 τστυ'αίνδου mit Deutung aus ἔξυπτιάζω.

³¹⁶ Aus sal. *supèrchiu* = ital. *soverchio*.

³¹⁷ Aus σκυφίον.

³¹⁸ Zak. *ñondáte* = χορτάτος.

³¹⁹ Entspricht dem alten κρημνίζω, ngr. γηρεμίζω.

244. Il primo amore non si scorda mai

1. Ὁ πρῶτος ἔρωτας δὲν ξεχνιέται ποτέ.
2. i protiní amúri den ađdísmonēte plèo (a).
3. i protiní agápi 'en allimoníete mái (b).
4. o pròtos èrotas den séhnáte potè-du (a).
6. i pròti agápi 'en iksihánnete pottè-tis (a).
7. a pròte agákji o' ksehánnumèna potè (a).

245. Il primogenito è un valentuomo o uno sciocco

1. Τὸ πρῶτο παιδί εἶναι ἔξυπνο ἢ κουτό.
2. 'o protinò pedí ène kalò o padđáli (b); v. TNC 296.
3. 'o protinò pedí ène o artèo o anòito (b).
4. o pròtos jos ine i èksipnos i budalás (a).
6. to pròtom bedín èn' èksipnon i hándòn³²⁰ (a).

246. Il sangue non si può fare acqua

1. Τὸ αἷμα δὲν γίνεται νερό.
2. to èma de' ssònni jenastí nerò (c).
3. 'o jèma e' ssòdsí jettí nerò (b).
4. to èma de jínete nerò (a).
6. to γèman e' jjènete neròn (a).
7. to èma o' jinúmene potè ío (a).

247. Il sazio non crede al digiuno

1. Ὁ χορτᾶτος δὲν πιστεύει τὸν νηστικό.
2. o hòtráto 'em bistèi tu nistikú (b); v. TNC 296.
3. o kordomèno e' ppistèi tu nistikú (b).
4. o hòrtas̄mènos de bistèvi to nistikò (b).
7. o hondáte òñi gistfu to nistsikò (a).

248. Il sole di marzo buca il corno del bue

1. Ὁ ἥλιος τοῦ Μαρτιοῦ τρυπάει τὸ κέρατο του βοδιοῦ.
2. o ilo tu martíu tripái to čèrato tu vudíu (a); v. NTC 376.

³²⁰ Gehört zu agr. χανδός 'mit offenem Maul'.

3. o íjo tu martíu itripá to čerato tu vitíu (b).
4. tu márti o ílos tripá to čerato tu vujú (a).
6. o nílos tu márti tripá to čerraton du vú (a).
7. o ífe tho mándsí èñi aníndu³²¹ khraía³²² to tšòhiane^{322a} tu vú (a).

249. Il tempo sana la piaga

1. Ὁ χρόνος γιατρεύει τὴν πληγή.
2. o kjerò jèni tin gája (c).
3. o čerò ijèni ti ppjága (b).
4. o čeròs jatrèvi ta ponèmata (a).
6. o čeròs jatrèfkji to jjarán (a).
7. o íròne en' ajènu tam bliγá (a).

250. Il tempo non lo vede nessuno, ma il lavoro tutti

1. Τὸν καιρὸ δὲν τὸν βλέπει κανένας, ἀλλὰ τὴν δουλιὰ ὅλοι.
2. ton gjerò 'en do θορί tíspo³²³, ma tin dulía ti θθορού òli (b); v. TNC 385.
3. to ččerò e' tto torí tíspo, ma ti ffatía òli (b).
4. to gjerò δε do θορί čanènas, alá ti dulá úli (b).
7. to dserè on' orúni kanèna, alá ta dulía òli (a).

251. Il torto è sempre del morto

1. Τὸ ἄδικο εἶναι πάντα τοῦ πεθαμμένου.
2. i kúrpa ène viáta tu peθammènu (c).
3. i kúrpa ène pánta tu apetammènu (b).
4. to ádiko èsi páda o poθamènos (a).
6. to ádikon em' bánda tu peθammènu (a).
7. to ádiko ñen èñu òlu o penatè (a).

³²¹ Wörtlich 'apre (buco)'.

³²² Zak. *khraía* 'Loch' beruht nach Deffner 208 und Kostakis 46 auf *χαραγίδα.

^{322a} Wird von Deffner 374 mit agr. τρώζανον 'dürres Holz' verbunden.

³²³ In beiden italogr. Dialekten *tíspo* 'niemand' < agr. τίς ποτε.

252. Il villano ha la scarpa grossa e il cervello sottile

1. Ὁ γεωργὸς ἔχει χοντρά παπούτσια καὶ ὀξὺ μυαλό.
2. o vedǫáno ɛxi to sulèri ħronðò ɕe ton ammjalo lettò (c).
3. o kafúna³²⁴ ɛxi ti skárpa paχèa ɕe ta mjalá lettá (b).
4. o jeorgòs ɛši ħodrá stiváña ɕe ɛksipnò mjalò (a).
6. o rešpèris ɛši ħondrá papútša ɕe mutteròm mjalòn (a).
7. o ševyoláta en' ɛħu ħodrá tsèrva tse leptè malè (a).

253. Il vino e le donne fanno perdere il capo

1. Τὸ κρασί καὶ οἱ γυναῖκες μᾶς κάμνουν νὰ χάσουμε τὸ κεφάλι.
2. to krasí ɕe i jinèke kánnu ħái tin ġefalí (c).
3. to krasí ɕe i jinèke ikánnune na ħási 'i ɕɕofáli (b).
4. to krasí ɕe i jinèkes mas ekánune na ħásume ti ġefalí-mas (a).
6. to krasín ɕi i jenèɕes kámnum-mas na ħásumen tin ġefalím-mas (a).
7. to krasí tse i ġunètse mi ni pínde námú na ħáme ta tsufá³²⁵ (a).

254. I mugnai si azzúffano e i sacchi subiscono la furia

1. Οἱ μιλωνάδες παλεύουνε καὶ τὰ σακκιά πλερόνουν τὰ σπασμένα.
2. i milinári amblèku, ɕe ta vastája³²⁶ pèrru³²⁷ ti ffúria (c); v. TNC 276.
3. i mulinári attsikkònnutte³²⁸, ɕe i sákkji ɛħone ti ffúria (b).
5. i milionádes palévusi ɕe ta saçía plerònsi ta spašmèna.
6. i milionádes mallònnun ɕe i sakkúlles kjerònnun ta spašmèna (b).
7. i mionáde ħñi palèndunde tse i sákhu ħñi plerúkhunde ta kat-çutá³²⁹ (a).

³²⁴ Ist ital. *cafone*.

³²⁵ In Kastanitsa *tsufála*. Entspricht dem otr. *ɕofáli* f. aus *κεφάλη* (LGr 235).

³²⁶ Aus *βαστάγιον* (HLA, III, 480). Hat in Kalabrien die besondere Bedeutung 'Sack mit Korn, bereit zum Transport in die Mühle' (LGr 81).

³²⁷ Entspricht dem ngr. *παίρω*.

³²⁸ Otr. *attsikkòнно* 'ergreifen', 'packen'; vgl. sal. *azzicare* 'afferrare' = ital. *azzeccare*.

³²⁹ Gehört zum Verbum *katsínu* 'zerbrechen'.

255. Infelice aia che teme le formiche

1. Κακόμοιρο άλώνι πού φοβάται τὰ μερμήγκια.
2. máro³³⁰ t' alòni ti šádšete³³¹ ta vermíča³³² (a).
3. ftehò alòni pu foríete³³³ tuś mèrmiku³³⁴ (a).
5. kakòmiro alòni pu skjásete ta mermígja.
6. ftohòn alòni foáti tuś límburus (b).
7. kakomíra áuna ph' èni fošumèna³³⁵ ta lingòña³³⁶ (a).

256. Infelice chi non si gratta la testa con la mano sua

1. Ἄτυχος ὅποιος δὲν ξύνει τὸ κεφάλι του μὲ τὸ χέρι του.
2. máro o hristianò pu 'en šarídsete³³⁷ tin ġofalí me to xèrin-du (b).
3. ttehò o ántropo pu 'en ttsíete³³⁸ ti ččofáli me ti xhèra-tu (b).
4. átiħos òpkjos de gśi tin ġefalí-tu me ti šèra-tu (a).
6. átiħos òpkjos en gníħi³³⁹ tin ġefalín-du me to šèrin-du (a).
7. èni átiħo èteni ph' òni kharašíndu³⁴⁰ ta tsufá-si me ta xhèra-si (a).

257. Infelice quell'uccello che nasce a malo nido

1. Ἄτυχο εἶναι τὸ πουλὶ πού γενιέται σὲ κακὴ φωλιά.
2. mavráci ečíndo puđđí ti ggènni³⁴¹ áše áħari folèa (c).
3. attehò čítto puđđí ka jeníete íś mía ffiákka fođđèa (b).
4. kakorísíko íne to pulí pu jeñète se kakí folá (a).
6. átiħon èn' do pullín pu jeñète se kačí ffulán (a).

³³⁰ Aus kal. *amáru, máru* 'amaro', 'povero', 'infelice'.

³³¹ Ist σιαύζεται.

³³² Bov. *vermíči* zeigt Einfluß von ital. *verme*.

³³³ Gehört zu ὑφοροῦμαι, ngr. dial. φοροῦμαι.

³³⁴ Ist das alte μύρμηξ, mit *e* wie in ngr. μερμήγκι.

³³⁵ Grundlage ist φοβιόμενος > fošumene (Kostakis 35).

³³⁶ In Kastanitsa *melíngòña*, ngr. dial. (Samos) μελιγκόνι, (Kreta) *melín-gúni* 'Ameise': zeigt Einfluß von μέλι 'Honig'; vgl. kal. dial. *melitúni* 'honig-gierige kleine Ameisen' (LGr 325).

³³⁷ Vgl. ngr. dial. ξαρίζω 'reinigen', agr. ξυρίζω 'schaben'.

³³⁸ Aus älterem *fstíete* zu ξύω.

³³⁹ Zypr. *kníħo* zu agr. κνήθω.

³⁴⁰ Zak. *kharašíndu* zu χαράσσω.

³⁴¹ Aus ἐκβαίνει über die Zwischenstufe *gvènni*.

258. In questo mondo chi piange e chi ride

1. Στὸν κόσμο αὐτὸ ὁ ἕνας κλαίει καὶ ὁ ἄλλος γελά.
2. aše túndon gòsmo pi kklèi če pi ggelái (c).
3. is túto kkosmo tis klèi če tis jelá (b).
4. se tutonè to gòsmo álos klèi če álos jelá (a).
6. is ton gòsmon dúton o ènas klèi či o állos jelá (a).
7. ts' èndañi ton gòsmo ále e' vú tse ále jeú (a).

259. I panni sporchi si lavano in casa

1. Τὰ λερωμένα ροῦχα πλένονται στὸ σπίτι.
2. ta rúha áplita plènondo sto spíti (b).
3. ta rúha súttsa³⁴² iplènutte ič' èssu (b).
4. ta vromešmèna rúha ta plínune sto spíti (a).
6. ta šuromèna rúha plinnískunde èsso (a).
7. ta ákhrista³⁴³ ítha èñi khriskúmena than dšèa (a).

260. I santi nuovi cacciano i santi vecchi

1. Οἱ καινούργιοι ἅγιοι διώχνουν τοὺς παλιούς.
2. i áji činúrgji gwáððu ta palèa (b).
3. i áji činúrgji aggáððone tus palèu (b).
4. i čenúrji áji džòhnune tsi palús (a).
6. i nèi áji ðkjòhnun tus palús (a) .

261. La bisacciá e la bacchetta: chi la conosce non la getta

1. Τὸ δισάκκι καὶ τὸ ραβδί, ὅποιος τὰ ξέρει δὲν τὰ πετάει.
2. to ðivòli³⁴⁴ če to raddí, pi tto šeri ðen do ríθti (b).
3. to visáčci če o bastúna: tis t'annorídši e' tt' ambelí (b).
4. to ðisáči če to bastúni, òpjos ta katèi, ðen da petá (a).
6. to ðisácin če ti vvèrkan³⁴⁵: òpkjos ta ksèri 'en da petássi (a).

³⁴² Aus sal. *suzzo* = ital. *sozzo*.

³⁴³ Vgl. zak. *khríso* 'waschen' aus agr. ἐκκλύζω 'waschen' (Deffner 209).

³⁴⁴ Vgl. ngr. dial. (Arcadia, Creta) διβόλι < διβόλιον (LGr 127).

³⁴⁵ Auch Rhodos und Chios βέρκα = ngr. βέργα (HLA, III, 518); s. Anm. 205.

262. La buona moglie non ha nè occhi nè orecchi

1. 'Η καλή γυναῖκα δὲν ἔχει οὔτε μάτια οὔτ' ἀφτιά.
2. i kali jinèka den èçi de lúkhuju če de aθtía (b); v. TNC 372.
3. i kalí jinèka 'en èçi ndè ammatía ndè attía (b); v. Morosi 78.
4. i kalí jinèka den èi úde amatja úde aftjá (b).
6. i kalí jenèka 'en èši míte ammatja míte afkjá (b).
7. a ka yunèka òñi èha úte psilí úte avutáne³⁴⁶ (a).

263. La capra partorisce e il becco ha le doglie

1. 'Η γίδα γεννάει και ὁ τράγος πονάει.
2. i èγα jennái če o trágo munǵái³⁴⁷ (b); v. TNC 372.
3. i íttsa ijenná če o játtso³⁴⁸ iponíete (b).
4. i èγα jená če o tráos poní (b).
6. i èja jenná če o tsúros³⁴⁹ poní (b).

264. La capra senza marchio e il becco privo di corna
non valgono molto

1. 'Η γίδα ἡ ἀσήμαδη και ὁ τράγος ἀκέρατος δὲν ἀξίζουσι πολὺ.
2. i èγα ásamo³⁵⁰ če trágo gúǵdo de híhrídsusi podǵí (b).
3. i íttsa sèntsa simái če o játtso šguǵdo e' híhrídsune podǵí (a).
6. i èja asimáefti če tsúros kákavros³⁵¹ 'en aksísun pollín (b).
7. a jída a asimáde ts' o tšáo o šute³⁵² úñi aksísunde tsípta (a).

³⁴⁶ Zak. *avutána* 'Ohr' mit unklarer Entwicklung aus dem agr. οὖς (HLA, I, 36), vermutlich auf Grund der antiken Dialektform οὐατα = ὄτα (Plural).

³⁴⁷ Bov. *munǵáo* 'io gemo': gehört zu ngr. μουγγός, agr. μογγός 'mit dumpfer Stimme' (LGr 337).

³⁴⁸ Siehe Anm. 89.

³⁴⁹ Aus agr. (siz.) τίτυρος 'Ziegenbock' (Hadjioannou 45).

³⁵⁰ Aus agr. (dor.) ἄσαμος = ἄσημος.

³⁵¹ Durch Metathese aus *káfkaros* = *καύκαρος*: gehört zu ngr. (dial.) *καῦκος* 'ohne Hörner'.

³⁵² Zak. *šute* 'ohne Hörner', pelop. *katsíka šíta*; s. Anm. 90.

265. La capra sterile non muore vecchia

1. Ἡ στέρφα γίδα δὲν πεθαίνει παλιά.
2. i èγα stèrifo³⁵³ dem beθèni palèa (a).
3. i íttsa stríp̄pa³⁵⁴ e' p̄pesèni palèa (a).
5. i strèfa jída de beθèni palá.
6. i átrofa èja dem b̄sófa palá (b).
7. a stèrfa jída òñi p̄sofúa palá (a).

266. La casa di mio babbo ha le porte d'oro

1. Τὸ σπίτι τοῦ πατέρα μου ἔχει χρυσὲς πόρτες.
2. to spíti tu čurú-mu èxi te p̄pòrte aše krisáfi (c).
3. 'o spíti tu čúri-mu èxi tes p̄òrte krusè (b).
4. to spíti tu čirú-mu èši h̄risès p̄òrtes (a).
6. to spítin du čurú-mu èši γrusès³⁵⁵ p̄òrtes (a).

267. L'acqua che corre non porta veleno

1. Τὸ νερὸ ποὺ τρέχει δὲν φέρνει δηλητήριο
2. to nerò pu trèxi de' ffèrri d̄sargára³⁵⁶ (b).
3. to nerò pu trèxi e' ffèrni velèno (b).
4. to nerò pu trèxi de' fèrni d̄ilitír̄io (b).
7. to ío ph' èñi tsákunda òñi feríkhunda d̄ilitíz̄ie (a).

268. L'acqua fa male e il vino fa cantare

1. Τὸ νερὸ κάμνει κακὸ καὶ τὸ κρασί κάμνει νὰ τραγουδάη.
2. to nerò kánni áh̄aro če to krasí kánni traγυδί (b).
3. to nerò kánni fjákk̄o če 'o krasí ikánni na travudísi (e).
4. to nerò káni kakò če to krasí káni na traγυdísi (a).
6. to neròn gámni to kakòn če to krasín to traúin (a).
7. to ío èñi pínda kakò tse to krasí m'èñi pínda na traγυdínu (a).

³⁵³ Man beachte das Adjektivum mit männlicher Endung in Fortsetzung der alten Adjektiva (meist Proparoxytona) mit gleicher Endung für Maskulinum und Femininum (HG § 111).

³⁵⁴ Aus den italienischen Mundarten: sal. kal. *strippa*. Altes Lehnwort aus στερίφη.

³⁵⁵ Zum Wandel von χρ > γρ vgl. zypr. γρόνος = χρόνος.

³⁵⁶ Aus der ital. Mundart: kal. *šargára* 'sostanza molto amara' (LGr 166).

269. La donna è come la canna: la porti dove tu vuoi

1. Ἡ γυναῖκα εἶναι σάν τὸ καλάμι: τὴν παίρνεις ὅπου θέλεις.
2. i jinèka ène fòla to kalámi: tim bèrri pu θέlise (c); v. TNC 372.
3. i jinèka ène sa' tto kalámi: ti fèrni pu tèli (c).
4. i jinèka íne sa do kalámi: ti bèrnis ὄpu θès (b).
6. i jenèka en' ὄpos to kalámi: pèrnis-tin ὄpu θέlis (a).
7. a γυνèka èñi san do káñi: ñ' es ažíkhu³⁵⁷ òkja³⁵⁸ es θèu (a).

270. La donna è maliziosa come la volpe

1. Ἡ γυναῖκα εἶναι πονηρὴ σάν τὴν ἀλεπού.
2. i jinèka ène áhari pos ène i alurúda (b).
3. i jinèka ène agrikí kúndu tin alipúna (b).
4. i jinèka íne διάολος san din alepû (a).
6. i jenèka em bonirí san din alupún (a).
7. a γυνèka èñi poñirá san dan alepû (a).

271. La donna ha lo spirito della gatta

1. Ἡ γυναῖκα ἔχει τὸν νοῦ τῆς γάττας.
2. i jinèka èχι i spixí ti ggátta (b).
3. i jinèka èχι tus spírdu tis múša (b).
4. i jinèka èši to nu tsi kátas (a).
6. i jenèka èši ton nun tis kátthas (a).
7. a γυνèka en' èha ton emalè ta katsúa (a).

272. La donna ingannò il diavolo

1. Ἡ γυναῖκα ξεγέλασε τὸν διάβολο.
2. i jinèka ekòmboe³⁵⁹ to ddemòño (b).
3. i jinèka ekòmbose to ddemòni (b); v. Morosi 78.
4. i jinèka ejèlase to diáolo (a).
6. e jenèko ejèlasen du ðkjaòlu (a).
7. a γυνèka e' ksejátse to sataná (a).

³⁵⁷ Siehe Anm. 111.³⁵⁸ Aus agr. ὄπη; s. Anm. 242.³⁵⁹ Italogr. *kombòнно* 'ingannare' = ngr. κομβόνω 'einen Knoten machen' (LGr 255).

273. La donna senza dote è come il pane senza lievito

1. Ἡ γυναῖκα χωρὶς προῖκα εἶναι σὰν τὸ ψωμὶ χωρὶς προζύμι.
2. i jinèka sèntsa dòti ène pos e' tto spomí sèntsa prodsími (b).
3. i jinèka sèntsa rúfia ène kúndu to ttsomí sèntsa prodsími (b).
4. i jinèka díhos prucá ine san do psomí pu den èši prosími (a).
6. e jenèka hōrís prfkan e' ssan do psumí h̄hōrís prosímin (a).
7. a γυνèka ph' on èha pritsía èñi san don ánde ph' on' èhu prosífi (a).

274. Lá dove sono figli che fanno all'amore,
non puoi chiúdere le porte

1. Ἐκεῖ ὅπου εἶναι παιδιὰ, πὸν κάνουν ἔρωτα, δὲν μπορεῖς νὰ κλείσης τὶς πόρτες.
2. ečí pu ène pedía ti γαρúsi, e' ssònnise kli te ppòrte (b); v. TNC 371.
3. ičí pu èxi pedía pu kánnune tin agápi, e' ssòdsí klísi tes pòrte (b); v. Mor. 78.
4. ekjá pu' ne kopèla pu aγapúne, de borís na sfalíksis tsi pòrtes.
7. òrpa ph' ini kambsía ph'im' phinda èrota, o' s porú na klíre tu phòru (a).

275. La faccia la vedi agli uomini, ma non giá quello
che hanno dentro allo stomaco

1. Τὰ μοῦτρα τῶν ἀνθρώπων τὰ βλέπεις, ἀλλὰ δὲν βλέπεις ἐκεῖνο ποὺ ἔχουν μέσα στὸ στομάχι.
2. i fáccá ti h̄hōrísē to h̄hristianò, ma den ečíno pu èhune òssotte (c).
3. to mmúso to ttorí tos kristianò, ma ndè čino pu èhune s' o stoma-hò (b); v. Morosi 78.
4. ti múri tus aθròpus θorís, ma de θorís ečín' aná pu èhune sti búka (a).
6. ta mútra tus aθθròpus θorís-ta, amhá e' θθorís čínōn p'úhūn mes' sto stomáčin-dus (a).

276. La fame è una brutta commare

1. Ἡ πείνα εἶναι μιὰ κακὴ κουμπάρα.
2. i rína ène mía áhari kummáre (c).
3. i rína ène mían ásimi kummára (b).
4. i rína íne kačí kumbára (a).
6. i rína em' mjá kačí kumèra (a).
7. a kjína èñi nía kaká kumbára (a).

277. La fame fa uscire il lupo dal bosco.

1. Ἡ πείνα κάμνει τὸ λύκο νὰ βγῆ ἀπὸ τὸ δάσος.
2. i rína kánni to líko na vjèi an do foremèno³⁶⁰ (b).
3. i rína ikánni na ggjí o líko a' ttom bòsko (b).
4. i rína káni to líko na ksetripòksi apò to dásos (a).
6. i rína kámni to líkon na fkjí pu to dásos (a).
7. a kjína em' bíu to lúko na báí ap to rumáñi³⁶¹ (a).

278. La farina del diavolo va in crusca

1. Τὸ ἀλεύρι τοῦ διαβόλου πάει στὰ πίτουρα.
2. t' alèvri ti ðjavòlu pái sta pítera (b).
3. t' alèvri tu diávalu ipái is pítera (b).
4. to alèvri tu jaðlu pái sta pítera (b).
7. to álite tu ðjavòu en' èngunda tha kjítura (a).

279. La fortuna è una ruota che gira

1. Ἡ τύχη εἶναι μιὰ ρόδα ποὺ γυρίζει.
2. i fortuna ène mía ròta pu jirídsi (a).
3. i fortuna ène mía ròta ka ġirèi (b).
4. i tíxi íne ròda pu jirísi (a).
6. i tíxi en' ènas tròhos pu jirísi (a).
7. a tíxi èñi nía ròda phe' jurísa (a).

³⁶⁰ Bedeutet 'bosco fitto' < 'vestito' (φορεμένος).

³⁶¹ Aus türk. *orman* (Andriotis 312).

280. La gallina fa l'uovo e il gallo canta

1. Ἡ κόττα κάνει τὸ αὐγὸ καὶ ὁ πετεινὸς κακκαρίζει.
2. i rúfða kánni t'avgò çe o alèstora karkarái (a); v. TNC 372.
3. i òrnita ikánni t'aggò çe o kádðo ikantalí (b); v. Morosi 78.
4. i òrniða káni t'avgò çe o kúkliš³⁶² kráši (b).
6. i òrniða kámni t'avgò č' o petinòs kráši (b).
7. a kòtha èñi pía t'avuyò ts' o vúle èñi kakažísu (a).

281. La ghianda dove cade, l'oliva di chi è.³⁶³

1. Τὸ βελάνι ὅπου πέφτει, ἡ ἐλιά σ'ἐκεῖνον ποὺ ἀνήκει.
2. to veláni pu pètti, í alèa pínos ène (c).
3. to valáni ečí pu pètti, i alèa činú pu ène (e).
4. to veláni ὀpu pèfti, i elá s' ečínu pu tin èi (a).
6. to valánin ὀppu ppèfti, i elá se činom bu ti rríši³⁶⁴ (a).
7. o vèane³⁶⁵ òkja e' tsithèndu, a elía s'òbje èñi (a).

282. La ginestra spinosa ha fiorito; il lupo può mangiare sua madre

1. Ὁ ἀσπάλαθος ἀνθίσει: ὁ λύκος μπορεῖ νὰ φάει τὴ μάνα του.
2. to spolássi áθθie: o líko sònni fái tim mánandu (b); v. TNC 298.
3. i spinarúta³⁶⁶ ifjúrettse: o líko isòðsí fái tim mánattu (b).
5. o aspalaθròs elulúðise: o líko borí na fái ti mána-tu.
6. o ráhos³⁶⁷ áttise: o líkos mborí na fa tim mánan-du (b).
7. a aphaía embalítse³⁶⁸: o lúko em' ború na fái ta máti-si.

³⁶² Kret. *kúkliš* 'Hahn' onomatopeisch, vgl. ngr. *κόκορας*, alb. *kokósh*, rum. *cocoș*, franz. *coq*.

³⁶³ Die locuzione bezieht sich auf das Besitzverhältnis von Obstbäumen, deren Früchte z. T. auf ein Nachbargrundstück fallen.

³⁶⁴ Zyprr. *ρίζω* = ngr. *ὀρίζω* 'das Besitzrecht haben'.

³⁶⁵ Aus agr. *βάλανος* > *βέλανος*.

³⁶⁶ Aus dem sal. Dialekt.

³⁶⁷ Ist agr. *ράχος* 'ein dorniger Strauch'.

³⁶⁸ Aorist zum Verbum *mánu* < *ἐκβάλλων* (Kostakis 50).

283. L'aiuto è buono anche nel mangiare

1. Ἡ βοήθεια εἶναι καλή καὶ στὸ φαί.
2. i afudía ène kalí čòla³⁶⁹ sto fáji (a); v. TNC 381.
3. i afitía ène kalí òčče³⁷⁰ s'o fáí (d).
5. i voíθia ène kalí če sto faí.
6. i voíθia en' galí òčče i sto faí (b).
7. a voíθa èñi ká tse tho faí (a).

284. La lingua batte dove il dente duole

1. Ἡ γλῶσσα χτυπάει ἐκεῖ ποὺ τὸ δόντι πονάει.
2. i glòssa kuranídśi pu to òndi poní (a).
3. i glòssa pái iči pu 'o òndi iponí (b).
4. i glòssa htipá ečá pu t' ađòdi poní (b).
7. a grúsa èñi díá³⁷¹ òkja o ònda èñi mośú³⁷² (a).

285. La lingua non ha ossa e rompe ossa

1. Ἡ γλῶσσα κόκαλα δὲν ἔχει καὶ κόκαλα τσακίζει.
2. i glòssa stèa den èxi če stèa klánni (a); v. TNC 372.
3. i glòssa 'en èxi stèata če stèata klánni (d).
5. i glòssa kòkala den èši če kòkala tsacísi.
6. i glòssa kòkkala 'en èši če kòkkala tsakkísi (b).
7. a yrúsa kòka on' èħa tse kòka èñi katšùna (a).

286. La mano mancina non sappia ciò che fa la mano destra.

1. Δὲν πρέπει νὰ ξέρη τ' ἀριστερὸ σου χέρι τι κάνει τὸ δεξὸ σου.
2. na mi šiporèi³⁷³ to χέρι to mankúso čino ti kánni to òśío (c).

³⁶⁹ Entspricht ngr. καιόλας, das in Griechenland meist 'schon' ausdrückt; s. Anm. 244.

³⁷⁰ Aus ὡς καὶ (LGr 583).

³⁷¹ Zum Verbum *díu* 'schlagen' aus ἐκδίδω (Deffner 113).

³⁷² Zak. *mośú* aus agr. μογέω (Deffner 235).

³⁷³ Als Aorist zum Verbum ξέρω fungiert in Kalabrien *ašipòrea* < ἔξευ-
πόρησα (HG § 209).

3. min ittseri i χέρα anápodì čino pu kánni i artèa (b).
5. δε brèpi na ksèri to šerví-šu šèri ti káñi to deksí-šu.
6. em brèpi na ksèri to šarvò-ssu šèrin inda pu kámni to deksò-ssu (b).
7. om' binda na ksèži a šová-ndi χέρα³⁷⁴ ts' e' mbía a íse-ndi (a).

287. La mattina álzati presto, la sera còricati presto

1. Τὸ πρῶτῃ ἡμέρῃ σήκω, τὸ βράδυ ἡμέρῃ καμήσου.
2. ti ppurri ejíru sírma, ti vvradía čúmisa aporò³⁷⁵ (b); v. TNC 298.
3. to pornò áska³⁷⁶ mpríma, če s' o vrádi pláoso prèsta (b).
5. to proí bonòra sikòsu, to vrádi norís čimísu.
6. to proí siko pornò če po spèras ppèse glíora (b).
7. ta síndaħa núra³⁷⁷ ètha³⁷⁸, t' argá núra kjúpse (a).

288. La medicina delle donne è il marito

1. Τὸ φάρμακο τῶν γυναικῶν εἶναι ὁ ἄντρας.
2. to medikamènto ton jinekò ène o ándra (b).
3. i medícína tos gjinekò ène o ándra (b).
4. to jatrikò ton ġinekòn íne o ándras (a).
6. to jatrikòn to jjcnckòn èn' o ándras (a).
7. a jatría tu ġunètse èn' o átsopo (a).

289. La moglie degli altri è sempre piú bella

1. Ἡ γυναῖκα τοῦ ἄλλου εἶναι πάντα πιὸ ὁμορφῆ.
2. i jinèka ton ađđò ène viáta plèm máñi (b).
3. i jinèka tos ađđò è' ppanta plon òrria (b).

³⁷⁴ Ist aufzufassen als ἡ στρεβλά-τοι χέρα; vgl. zak. a máti-ndi 'tua madre'.

³⁷⁵ Vgl. ngr. (Chios, Thera) ἄποροῦ 'zu früher Stunde'; s. ἀπώρας (HLA) und LGr 52.

³⁷⁶ Gehört zum Verbum *askònnu* < σηκώνω.

³⁷⁷ Aus ἐν-ῶρα.

³⁷⁸ Zum Verbum *ihènu* 'sich erheben' = ngr. σταίνω (s. Anm. 171).

4. i jinèka tu álu íne pánda pjò kalí (a).
6. i jenèka tu állu em' bándá pkjò òmorfi (a).
7. a γυνèka tu aunú èñi pánda pjò ká (a).

290. L'amore non sente ragione

1. Ὁ ἔρωτας δὲν ἀκούει συμβουλές.
2. i agapisía den gúnni ragǵúni (b).
3. i agápi e' kkuí ragûna (b).
4. o èrotas den griká ormiñès³⁷⁹ (a).
6. o èrotas 'en akúì parangèlès (a).

291. La morte fa tutti pari

1. Ὁ θάνατος κάμνει ὅλους ἴσους.
2. i mòrti kánni úllu páru (c).
3. o tánato ikánni òlu isa (b).
4. o θánatos káni úlus ísja (a).
6. o θánatos kánni tus úllus íša íša (a).
7. o θánate em' bíu òli to ídje (a).

292. La morte non guarda a nessuno

1. Ὁ θάνατος δὲ λογαριάζει κανένα.
2. i mòrti³⁸⁰ den ganunái kanèna (c).
3. o tánato e' kkanoní tinò (b).
4. o θánatos den loyariási kanèna (a).
6. o θánatos e' lloarkási kanènan (a).
7. o θánate on' oγažásu karèna (a).

293. La nebbia bassa buon tempo lascia

1. Ἡ χαμηλὴ ὁμίχλη καλὸ καιρὸ ἀφίνει.
2. i kamulía hamiddí afínni kalò gjerò (b).
3. i kamúla vásša kalò ččerò afínni (b).

³⁷⁹ Zu ngr. ἐρμηνεία 'consiglio'.

³⁸⁰ In der ausgestorbenen Mundart von Cardeto *i θανί* = ngr. θανή.

4. to ðamilò nêfos³⁸¹ kalò ġerò affini (a).
6. to ðamelò ssínnefon kalòn ġeròn afínni (a).
7. a ðamiá katsavára^{381a} kalè tserè en' afínda (a).

294. La notte porta consiglio

1. 'H núχτα φέρνει συμβουλές.
2. i níθta fèrri kalò kkunsíggjo (b).
3. i nítta ifèrni konsíjo (b).
4. i níhta fèrni simbulès (a).
6. i níhta fèrni parangelès³⁸² (a).
7. a ðutha e' feríkha tur orjíñe³⁸³ (a).

295. La pecora è di chi la guarda

1. 'H προβατῖνα εἶναι ἐκείνου ποῦ τὴν φυλάει.
2. to pròvato ène ja pino to avlèpi (b).
3. i pratína ène çínú pu ti kkanoní (e).
4. to só íne eçínu pu to vískji (a).
6. i kuèlla en' ġinú pu tin glèpi³⁸⁴ (a).

296. La pera acerba molte volte casca prima della
matura

1. Τὸ ἄγουρο ἀχλάδι πέφτει συχνὰ πρὶν ἀπ' τὸ γινωμένο.
2. t' appídi áplero poðdá vjággi³⁸⁵ pètti prfta an do pleráto³⁸⁶ (b).
3. t' appídi ávro poððès forè pètti pròppi 'o jenomèno (c).
4. to ágyuro apídi pèfti pjò bròs apò to jinomèno (a).

³⁸¹ Ist agr. νέφος.

^{381a} Ngr. κατσηφάρα 'Nebel' wird von Georgakas mit dem Adj. κατσηφός, agr. κατσηφής 'düster' verbunden (Andriotis 153).

³⁸² Ist ngr. παραγγελιά.

³⁸³ Zu ngr. ἐρηγεία.

³⁸⁴ Zyp. γλέπω = βλέπω

³⁸⁵ Ist kal, viággiu 'Traglast', d. h. ital. viaggio (VTC 377).

³⁸⁶ Bov. pleráto 'maturo' gehört zum Verbum pleròнно 'maturare' (bov. und otr.) < πληρόνω 'erfüllen' (LGR 411).

6. to áuro appíði pphèfti pánda ombrítera apò to psimèno (b).
 7. a ánate³⁸⁷ ahrá èñi tsithènda presí volè mbrú apò ti natè (a).

297. La pietra tirata non torna più

1. Ἡ πέτρα πού ρίχτηκε, δὲ γυρίζει πιά πίσω.
 2. to liðári tavromèno 'en gjirídsi plèo apíssu (c).
 3. 'o litári sirmèno 'en gjurídsi plèo ampí (b).
 4. i pètra pu petúme de gaèrni^{387a} blò píso (a).
 6. i pètra pu ríhtiken e' ggjirísi pkjòm bíso (a).
 7. o pètse phe' anemukhúmene³⁸⁸ o' jurísu kjísu (a).

298. La quercia non cade al primo colpo

1. Ἡ βελανιδιά δὲν πέφτει μὲ τὸ πρῶτο κτύπημα.
 2. to dendrò dem bètti me tom brotinò kòrpo (b).
 3. i velanèa e' ppètti s' o protinò kòrpo (b).
 4. i velanidjá de bèfti me tom broto lítipo (b).
 6. o gris 'en ipphèfti me tim bròti kuttučá (b).
 7. o tšúa òñi tsithèndu me to pròkju dúma³⁸⁹ (a).

299. La roba non è di chi la fa ma di chi la gode

1. Τὸ πράμα δὲν εἶναι ἐκείνου πού τὸ κάμνει, μὰ κείνου πού τὸ χαίρεται.
 2. to rúho 'en ène ečinú pu to kánni, ma ečinú pu to godèi (b).
 3. to rúho 'en ène činú pu to kánni, ma činú pu to godèi (b).
 4. to isòdima den íne ečinu pu to káni, parà ečinu pu to šèrete (a).
 6. to práman 'enn en' ġínu pu to kámni, amhá en' ġínu pu to šèrete (a).

³⁸⁷ Zak. *ánate* 'immaturo' und *natè* 'maturo' gehören zum Verbum *nahúmene* 'nascere', 'diventare'; v. Anm. 92.

^{387a} Vgl. ngr. διαγέρνω 'io ritorno'.

³⁸⁸ Bedeutet wörtlich 'tirare in aria'.

³⁸⁹ Zak. *dúma* 'Schlag' gehört zum Verbum *dúu* 'schlagen' (Anm. 371).

300. La rugiada non riempie pozzo

1. Ἡ δροσιά δὲν γεμίζει τὸ πηγᾶδι.
2. i akkwattsína den jomònni púttso (a).
3. i muntúra³⁹⁰ 'en gjomònni ta frèata (b).
4. i δροσία δε γεμίσι το πηγᾶδι (b).
7. a δροσία ο' jomína to kjiyádi (a).

301. La scheggia rassomiglia al ceppo

1. Ἡ σχίζα μοιάζει μὲ τὸ κούτσουρο.
2. i áskla ammiádsi ton ġíppo (a).
3. i áskla ammiádsi tu ċíppu (e).
5. i skjísa mñási me to kútsuro.
6. i ššísa mjási me tin guśúlan³⁹¹ (a).
7. a andsíða³⁹² èñi ñása me to kútsure (a).

302. La scheggia viene dal legno

1. Ἡ σχίζα ἔρχεται ἀπὸ τὸ ξύλο.
2. i áskla èrkjete an do šílo (c).
3. i áskla èrkjete a' tto ttsílo (b).
4. i skjísa vjèni apò to ksílo (a).
6. i ššísa èrkjete pu to ksílon (a).
7. a andsíða em' baína ap' to káli³⁹³ (a).

303. La scrofa magra sogna la ghianda

1. Ἡ γουροῦνα ἡ ἀχαμνή βελάνια ὄνειρεύεται.
2. i kúna³⁹⁴ kòtti ntsonnèggete to veláni (c); v. TNC 295.
3. i rèkka³⁹⁵ lettí torí ass' ínno to veláni (b).

³⁹⁰ Aus sal. *muttira* 'rugiada' (LGr 338).

³⁹¹ Zyp. κουζούλα 'ceppo di vigna' (Sakellarios).

³⁹² Aus agr. ἀκίς, ἀκίδα, ngr. ἀγκίδα.

³⁹³ Ist agr. κάλον.

³⁹⁴ Bov. *kúna* 'scrofa' wohl aus einem Lockruf, wie auch ngr. (Rhodos, Karpathos) *kuskúni* 'porcellino', ngr. γουρούνο 'porco' (s. LGr 272).

³⁹⁵ Typisches Wort der otr. Gräzität; siehe Anm. 28. Vgl. port. dial. *reco* 'porco' (LGr 437).

5. i ahamní γυρούνα velaníðja oñirèvete.
6. i lòtta³⁹⁶ i pastí òroma θορί valáña (b).
7. a šurèa³⁹⁷ ahamná velánu en' orúa thon ípre-si³⁹⁸ (a).

304. L'asino dove è caduto una volta non vi cade più

1. Tò γαϊδούρι ἐκεῖ ὅπου ἔπεσε μιὰ φορὰ δὲν πέφτει πιὰ.
2. to γαδύρι ecí pu pètti èna vjağğo en ipètti plè (b).
3. o čúčo icí pu e' ppesomèno mía forá e' ppètti plèo (b).
4. o γáιδaros ecá pu èpese mjá forá den gśanapèfti (a).
7. o òne òkja e' tsitháe o' ksaná o' tsithenu prèa (a).

305. L' asino non va solo al mulino

1. Tò γαϊδούρι δὲν πάει μόνο του στὸ μύλο.
2. to γαδύρι dem báí manañò stom mílo (b).
3. o čúčo e' ppái maneñúđđitu s' om mílo (b).
4. o γáιδaros dem báí monañòs-tu sto mílo (a).
6. o γáιδaros 'em báí manihòs-tu is tom mílon (a).
7. o òne on' èngu monañò-si tho míle (a).

306. La tartaruga non teme la grandine

1. Ἡ χελῶνα δὲν φοβάται τὸ χαλάζι.
2. i strakòttsa³⁹⁹ en isásete ton gúkuđđo (b).
3. i čelòna e' fforíete to haládśi (b).
4. i χελòna δε' fováte to kukosáli (b).
7. a χεúna òñi fosumèna to háśi (a).

307. La tela viene come si fila

1. Tò πανὶ γίνεται κατὰ πῶς εἶναι καμωμένο τὸ νῆμα.
2. to stári èrkjete pò kkánmise tin drúa⁴⁰⁰ (c).

³⁹⁶ In gleicher Bedeutung in Kreta (Sitia) *lúta*. Unbekannter Herkunft.

³⁹⁷ Aus χοιρέλα.

³⁹⁸ Zak. *ípre* < ὕπνος.

³⁹⁹ Ist kal. *stracòzza* (LGr 371).

⁴⁰⁰ Italogr. *trúa* 'filo nel telaio' aus τρώα (τροιά), ngr. (Kreta) *δτρά*; s. LGr

3. to panní èrkjete pòs kánnete e trúa (c).
4. to paní jínete katá pu íne sjaśmèno (a).
6. to pannín jinískjete katá pòs en' gamomènon to níman (a).
7. o íthe e' jinúmene òpu èñi to nèma (a).

308. La terra nera fa il grano biondo

1. Τὸ μαῦρο χῶμα κάνει τὸ σιτάρι ξανθό.
2. to húma mávro kánni to sitári rusáči (b).
3. to mávro hòma kánni to sitári fúleno⁴⁰¹ (b).
4. to mávro hòma káni to stári ksanthí (a).
7. to kuváñu⁴⁰² húma em' bínda to faè ksantè (a).

309. L'avena selvatica mangia il grano

1. Ἡ ἀγριόβρομη τρώει τὸ σιτάρι.
2. o ajòlupo⁴⁰³ tròji to sitári (a); v. TNC 376.
3. e skarfavína⁴⁰⁴ tròi to sitári (a).
5. i αγριὸντρομι tròi to stári.
6. to arkosifònaro tròi to sitárin (b).
7. a áγζε vròñi èñi tśúa ton garpò (a).

310. La volpe nasconde la sua coda⁴⁰⁵

1. Ἡ ἀλεποῦ κρύβει τὴν οὐρά της.
2. i alupúða krífi tin gúðan-di (b).
3. i alipúna ikrivínni ti kkúda-tti (b).
4. i alopú hòni tin urá-dsí (b).
7. a alepú èñi grúfa ton úrle-si⁴⁰⁶ (a).

⁴⁰¹ Aus *φούλιος, das sich auch in Kalabrien als griechisches Substratwort findet. Wohl entlehnt aus lat. *fulvus* (LGr 544).

⁴⁰² Zak. *kuváne* 'nero' aus agr. κύανος 'dunkelblau'.

⁴⁰³ Auch *ajèliפו*. Aus dem alten αἰγίλωψ, ngr. (Kreta) *agjèlamos*, (Rhodos) *aèlamos*.

⁴⁰⁴ Ist sal. *scarpavína* (VDS), in dessen erstem Teil gr. κάρφη 'Halm' enthalten ist (LGr 219).

⁴⁰⁵ Vgl. ital. *la volpe si conosce dalla coda*.

⁴⁰⁶ Vgl. ngr. (Peloponnes, Eubea) νοῦρλος 'coda'.

311. La volpe non si sazia con grilli e cavallette

1. Ἡ ἀλεπού δὲ χορταίνει μὲ τριζόνια καὶ ἀκρίδες.
2. i alurúða e' hortènnete me tus astálaflu⁴⁰⁷ (b).
3. e alipúna e' kkordònni ttse grídðu çe ttse vrúkulu⁴⁰⁸ (a).
5. i jalepú de hortèni me yrílus çe me mastákes.
6. o alupòs e' hhortánni tsirípillus çe akρίδες (b).
7. a alepú òñi hondèkha me mastáku tse vrúχi⁴⁰⁹ (a).

312. Le capre vanno sempre nei precipizi

1. Οἱ γίδες πᾶνε πάντα στοὺς κρημνοὺς.
2. i èje pási pánda sta dśunária (a); v. TNC, 372.
3. i íttse ipáne pánta stus ávissu (c).
5. i jídes pási pádote stus agremús.
6. i èjes páne pánda stus kremmús (b).
7. i jíde iñ' èngunde òu⁴¹⁰ thur apophalle⁴¹¹ (a).

313. Le dita della mano non sono uguali

1. Τὰ δάχτυλα τοῦ χεριοῦ δὲν εἶναι ὅμοια.
2. ta dáttíla tu xeríu den ène úlla ugwáli (c).
3. ta dáttíla a' tti xèra en íne sòttsia⁴¹² (b).
4. ta dahtíla ti šèra-su den mjásune (a).
6. ta dahtíla tu šerkú enn' en íša íša (a).
7. i ðathíli ta xèra úñi íðju (a).

314. Le fave fanno torcere le gambe

1. Τὰ κουκιά κάμνουν τίς γάμπες νὰ στριφογυρίζουν.
2. to fáva kánni klòì tes ánkje (b).

⁴⁰⁷ Gehört zum alten ἀττάλαβος, ἀττέλαβος (LGr 68).

⁴⁰⁸ Repräsentiert ein βροῦκος, ein griechisches Lehnwort der Magna Graecia. Daher sal. *rúkulu*, kal. *vrúkalo* (LGr 98).

⁴⁰⁹ Ist das alte βροῦκος (ein altes tarentinisches Wort), ngr. (Peloponnes, Kreta) βροῦχος; s. HLA, IV, 140 und Kahane 423.

⁴¹⁰ Aus agr. ὄλω.

⁴¹¹ Aus *aphospsila*, vgl. ἀπόσπασις (Kostakis 51).

⁴¹² Aus sal. *sòzsu* 'uguale'.

3. ta kučćia ikánnune na stravòsune tes ánkje (e).
4. ta kučá kánune tsi γάμβes na strifojirísonde (a).
6. ta kučá kámnun te śśámpes na jiríšu jjirò-jjiròn (a).

315. Le parole non empiono il ventre

1. Τά λόγια δὲ γεμίζουσι τὴν κοιλιά.
2. ta lòja den gjomònnusi tin ġilía (b).
3. ta lòja 'en gjomònnone ti ččilía (b).
4. ta lòja de jemísune ti ġilá (a).
6. ta lòja e' jjemònnun tin ġilán (a).
7. ta òja un' jemíndude ta fúkha (a).

316. Le parole sono come le ciliege

1. Τὰ λόγια εἶναι σὰν τὰ κεράσια.
2. ta lòja ène fòla ta čerásia (c).
3. ta lòja íne kúndo ta čerássia (b).
4. ta lòja íne san da čerásja (a).
6. ta lòja e' ssan da kkeráža (a).
7. ta òja íñi san da kjerása.

317. L' occhio del padrone ingrassa il cavallo

1. Τὸ μάτι τοῦ ἀφεντικοῦ παχαίνει τὸ ἄλογο.
2. o lúkkjo tu patrúníu paχèni to álogo (b).
3. t' ammádi tu patrúna lipariádsi t' ampári (b).
4. to máti tu afendikú pašèni to bejíri (a).
6. t' ammátin tu afendikú pašiníski ton áppharon (a).
7. o epsilè t' afengjikú em' baχènda to ágo (a).

318. Lontano dagli occhi, lontano dal cuore.

1. Μακριὰ ἀπὸ τὰ μάτια, μακριὰ ἀπὸ τὴν καρδιά.
2. lárġa an du lúkkju, lárġa an din ġardía (b).
3. lárġa a' tta mmáddia, lárġa a' tti kġardía (b).
4. alárġo apò ta mátja, alárġo č' apò ti ġardjá (a).
6. makriá pu t' ammádkja, makriá pu tin ġardġján (a).
7. makriá apò tur epsú, makriá apò tan ġardía (a).

319. Lo sterco di bue più si rimescola e più puzza

1. Ἡ σβουριά τοῦ βοδιοῦ ὅσο τὴν ἀνακατεύεις, τόσο βρωμάει.
2. to vúrviθo⁴¹³ plèo mišitèggete⁴¹⁴ çe plèo dšenni⁴¹⁵ (a).
3. i skafáttsa⁴¹⁶ tu vidíu plèo rođđíete⁴¹⁷ plèo vromí (b).
5. i vuñá tu voídíu ὅσο tine skalísis, tòso vromá.
6. i tsilá tu vú os pu tin anakatònnis, parapáno vromí (b).
7. a vunía tu vú ὄšu ñ' es' anađèngu⁴¹⁸, toš e' vromúa (a).

320. Luna doppia: grandine o acqua

1. Φεγγάρι διπλò: χαλάζει ἢ νερό.
2. fengári diplò: kúkuđđo o nerò (a); v. TNC 371.
3. fèngo diplò: haládási o nerò (d).
4. fegári diplò: kukosáli i nerò (b).
6. to fengári me ton ġíklo j' ánemos ja nerá (b).
7. fengáži diplè hási i ío (a).

321. Luna verdognola: piove subito

1. Φεγγάρι πρασινούτσικο βρέχει ἀμέσως.
2. fengári prasinúdi: vrèxi sírma (b); v. TNC 371.
3. fèngo ħlorúđđi: vrèxi prèsta (d).
4. fegári prasinopò: vrèxi amèsos (b).
6. fengári prásinò: vrèši glíora (b).
7. fengáži prasinúšiko: èñi vrèhunda γλίγora (a).

322. Lupo non mangia lupo

1. Ὁ λύκος δὲν τρώει λύκο.
2. líko ðen drògi líko (c).
3. líko 'e ttròi líko (b).

⁴¹³ Man hört auch *vúrviθo*. Ist das alte βόλβιτον, auch βόλβιθον (LGr 89).

⁴¹⁴ Aus sal. *miscitare*.

⁴¹⁵ Gehört zu ὄζαινω; vgl. ngr. (Rhodos, Karpathos) *šenni* 'puzza'.

⁴¹⁶ Ist sal. *scafazza*.

⁴¹⁷ Otr. *rođđò* aus sal. *rudđare*.

⁴¹⁸ Zum Verbum ἀναδέω.

4. o líkos ðen dròì to líko (a).
6. o líkos 'en dròì to líkon (a).
7. o lúko o' tšû lúko (a).

323. Maggio: mieti, fa il pane nuovo se hai fame

1. Μάγης: θέρισε, κάμε τὸ καινούργιο ψωμί ἄν πεινᾷς.
2. máji: θèrie, káme to spomín ġinúrjo an èχise pína (b).
3. máì: tèriso, káme to ttsomí nnèo an èχi pína (b); v. Morosi 79.
4. máis: θèrise, θιάκσε to čenúrjo psomí am binás (a).
6. mas: θèrise, káme to nèo psumín am binás (a).
7. to máì: eθeríe, em' biu to nèo ánde an es kjinú⁴¹⁹ (a).

324. Maialetti e bambini: come li allevi così li vedi

1. Γουρονάκια και παιδάκια: ὅπως τὰ σηκόνεις ἔτσι τὰ βλέπεις.
2. kunáča če šolikúča⁴²⁰: pòs ta sikònnise òtu ta ĥoríse (b); v. NTC 374.
3. rekkúđđia če pedáča: kúndu ta ttsènni⁴²¹, ítu ta torí (b).
4. moroyúruna kje kopèla: etsá pu ta sikònis, etsá ta ĥorís (b).
7. χυρίσα tse kambšúla: òphu s' čsi thaíĥu⁴²² ètru s' es' orú (a).

325. Mangia quanto vuoi e vesti come puoi

1. Τρῶγε ὅσο θέλεις και ντύσου ὅπως μπορείς.
2. fa pòsso ðèlise če fòrese pòs sònnise (b).
3. fáe pòsso ttèli če ndísu kúndu sòđsí (b).
4. fáe òso ðèlis če díθu òso borís (a).
6. trède òso θθèlis če ndíθu òpos imbòris (a).
7. tšúne òšu es tèu tse ġjúsu⁴²³ òšu es' ború (a).

⁴¹⁹ Mit normaler zak. Entwicklung aus πεινῶ.

⁴²⁰ Dimin. von *šòlìko* 'ragazzo' unklarer Herkunft; s. LGr 65.

⁴²¹ Zu otr. *afsènno* < ἀξάνω.

⁴²² Gehört zum ngr. Verbum *σταίνω* (Deffner 375).

⁴²³ Gehört zum Verbum *ġjúku*, agr. ἐνδύω (Deffner 97).

326. Marita il figlio quando vuoi e la figlia quando puoi

1. Πάντρεψε τὸ γιὸ ὅταν θελήσης, τὴ θυγατέρα ὅταν μπορέσης.
2. prándettse ton jò sa θθὲλι če tin dihatèra sa ssònni (a).
3. ármaso to pedí mòtti tèli če ti kkjatèra mòtti sòdsí (a).
5. pádrepsò to jò òde θèis če ti dihatèra òde borèsis.
6. ármase to jjò ὅταν θὲlis če tin gòri ὅταν mborís (b).
7. pándrepse ton isè⁴²⁴ áma 's tèu, tse tan (i)šátí áma 's ború.

327. Meglio allevare un porco che un figlio

1. Κάλλιο νὰ μεγαλώσης ἓνα γουρούνι παρὰ ἓνα παιδί.
2. kággjo na sikòise na χιρίδι ka nam bedí (b).
3. kájo na ttsísi na rèkko piri na ppedí (b).
4. kalá na megalòsis èna šíro pará ena gopèli (a).
6. kálon na niòsis èna ššíron pará ènam bedín (a).
7. kalítera na šèpsere⁴²⁵ èna χύρε pará èna kambsí (a).

328. Meglio che tua madre ti pianga che il sole di marzo ti brucia

1. Καλύτερα ἢ μάνα σου νὰ σὲ κλάψη παρὰ ὁ ἥλιος τοῦ Μαρτιοῦ νὰ σὲ κάψη.
2. kággjo i mánasu na se kláspi ka o íggjo tu martíu na se káspi (b); v. TNC 373.
3. kájo i mánasu na se kláttsi píri o íjo tu martíu na se káttsi (b).
4. kalá i mána na se kláspi para o ílos tu marti na se kápsi (b).
7. kalítera a mátindi na di vátsi⁴²⁶ pará o íle tu mádsí na ti dáí (b).

329. Meglio il sambuco innanzi la porta che il faggio alla montagna

1. Κάλλιο ὁ ζαμποῦκος μπροστὰ στὴν πόρτα παρὰ ἡ ὄξυα στὸ βουνό.
2. kággjo to savúci⁴²⁷ ambrò ti pporða ka èna fágo stin ošia (b).

⁴²⁴ Zak. isè aus älterem ijè.

⁴²⁵ Gehört zum Verbum šèfu < agr. τρέφω.

⁴²⁶ Zum ngr. Verbum βάζω 'schreien', (Kreta) 'weinen'.

⁴²⁷ In Bova und Gallicianò sávuko mit alter Entlehnung aus lat. *sabúcus*.

3. kájo o tsambúko ambrò s' i' ppòrta piri o fágò 's ti ssèrra (b).
4. kalá o šambúkos brostá sti bòrta-su par' i oksjá sto vunò (a).
7. kalítera o šambúko phurtèsè⁴²⁸ thom bòre pará a oksía tho šína (a).

330. Meglio l' uovo oggi che la gallina domani

1. Καλύτερα σήμερα τὸ αὐγὸ παρὰ αὔριο τὴν κότα.
2. kálo símero t' aggò para ávri i puđđa (c); v. TNC 295.
3. kájo símmeri t' aggò píri ávri tin òrnita (b).
4. kalá símero t' avgò par' ávrio tin òrtha (b).
6. kallíttera símmera t'afkò par' ávrio tin òrniða (b).
7. kalítera sámere to avgò pará ταχία⁴²⁹ tan gòta (a).

331. Meglio pane nero che fame nera

1. Κάλλιο μαῦρο ψωμὶ παρὰ μύρη πεῖνα.
2. kággo mávro kuráði⁴³⁰ ka mávri pína (b).
3. kájo ttsomí mávro piri mávri pína (b).
4. kalá mávro psomí para mávri pína (a).
7. kalítera kuváne ánde pará kuvána kjína (a).

332. Meglio tardi che mai

1. Κάλλιο ἀργὰ παρὰ ποτέ.
2. kággon dárda ka mái (b).
3. kájo tárda piri mái (b).
4. kalá arýa pará potè (a).
6. kálon argjitá pará pottè (a).
7. kalítera arýa pará potè (a).

333. Meglio (essere) testa di lucertola che coda di lupo

1. Καλύτερα κεφάλι ἀπὸ γουστέρα παρὰ οὐρὰ ἀπὸ λύκο.
2. kággo čofalí aše sprofáta⁴³¹ para kúða aše líko (b).

⁴²⁸ Läßt ein lakon. *ἐμπορεῖσα vermuten (Deffner 308).

⁴²⁹ Vgl. ngr. dial. (Kreta, Samos) ταχειά 'domani', (Thera, Naxos) 'presto'.

⁴³⁰ Siehe Anm. 303.

⁴³¹ In Bova *tsofráta*. Beruht auf *ψαυράτα, deformiert aus σαυράδα (so in Tinos und Syros); s. LGr 449.

3. kájo čofáli attse stavríka⁴³² piri kúda attse líko (b).
4. kalá kjefalí apò kolisávra parà orá apò líko (b).
7. kalítera tsufá apò γustèra parà urá apò lúko (a).

334. Meglio un aiuto che cento consigli

1. Κάλλιο μιὰ βοήθεια παρά ἑκατὸ συμβουλές.
2. kággo m' afudía⁴³³ ka ekatò kunsíggji (b).
3. kájo mían afdía piri akatò kunsíji (b).
4. kalá mjá voíθja pará ekatò sivulès (a).
6. kálon mjá voíθja pará ekatòm barangèlès (a).

335. Mietete e trebbiate, che l'inverno viene

1. Θερίστε καὶ ἀλωνίστε γιατί ἔρχεται ὁ χειμῶνας.
2. θeríete če aloníete, ti o χimòna èrkjete (a); v. TNC 371.
3. terísete če alonísete, ka o šimòna stádši (b).
4. θerísete kje alonèpsete, jati o χimònas èrkjete (b).
7. seríete tse aoníte, jatsí to χimonikò èni parínda (a).

336. Moglie e buoi dal paese tuo

1. Γυναῖκα καὶ βόδια ἀπὸ τὸ χωριό σου
2. jinèka če vúdja an do hórío dikòssu (c).
3. jinèka če vídja a' tto paísi-su (b).
4. jinèka če vúja apò to hórjò-su (a).
7. γunèka tse vúe ap' ta hòran-di (a).

337. Molto guadagna colui che non giuoca

1. Πολλά κερδίζει ἐκεῖνος ποὺ δὲν παίζει.
2. ποδdí gwadañèi ećino pu dem beši (b).
3. ποδdí allukrèi čino pu e' ppèdši (b); v. Morosi 78.

⁴³² Läßt ein *σταυρίκα erkennen. Durch Einfluß von σταυρός umgeformt aus *σαυρίκα, vgl. sal. *sarika*, *sarvika* (LGr 450).

⁴³³ Die italogr. Formen entsprechen dem Verbum *afudáo* und *afidò*; s. Anm. 159 und 160.

4. polá čerdísi òrjos den gumáro⁴³⁴ pèsi (a).
6. pollá kjerdísi čínos pu ʹm bèsi (a).

338. Montone buono fa buon agnello

1. Καλὸ κριάρι κάνει καλὸ ἀρνί.
2. to kriári kalò kánni t' arnúči kalò (c); v. TNC 373.
3. krío kalò ikánni kalòn arnáči (b).
4. kalòs kriòs káni kalò arní (b).
6. kalòs kláros kámni kalòn arnín (b).
7. kalè kziári em' bínda kalè váne⁴³⁵ (a).

339. Muoiono più agnelli che pecore

1. Πεθαίνουν πῶς πολλὰ ἀρνάκια παρὰ πρόβατα.
2. Spofúsi plèn arnía para pròvata (b); v. TNC 296.
3. apetènune plèon arnáča piri pròata (b).
4. psofúne pjò polá arná pará provatínes (b).
7. iñi penákhunda⁴³⁶ plèpera vañísa⁴³⁷ pará prúata (b).

340. Natale e Carnevale falli a casa tua, Pasqua dove ti trovi.

1. Χριστούγεννα καὶ Καρναβάλι (Ἀποκριά) κάμε τα στο σπίτι σου, τὸ Πάσχα ὅπου βρεθῆς.
2. ta ħristòjenna če síkos⁴³⁸ káme-ta sto spíti to dikòssu, če tim baskalía pu su kapitèi⁴³⁹ (b).
3. tu Kristú če ta karniváj a káme-ta jèssu-su, Páska ičí pu vrískese (b).
4. ħristújena če apòkries káme-ta sto spíti-su, če ti Labrí⁴⁴⁰ ὅpu vreθís.

⁴³⁴ Vgl. ngr. κουμάρι 'Kartenspiel' aus türk. *kumar*.

⁴³⁵ In traditioneller Orthographie βάννε: aus lakon. ἀνός mit einst anlautendem Digamma (Kostakis 61).

⁴³⁶ Zak. *penákhū* 'sterben' (Defner 287).

⁴³⁷ Entspricht einem Typ ἀρνίδια 'agnellini'.

⁴³⁸ Aus σήκωσις 'die Aufhebung des Fleisches', in Kalabrien italianisiert zu *azáta* (= *alzata*) 'martedì grasso' (LGr 453).

⁴³⁹ Entspricht dem ital. *dove ti capita*.

⁴⁴⁰ Ist ngr. Λαμπρή 'Pasqua'.

6. ħristújenna ċe síkoses káme-ta èsso-su, to Páskan òpu vreθís.
7. tu H'ristú tse tur apokrise píe-si than dséan-di, t'Ambría píe-si òkja restíre⁴⁴¹ (a).

341. Nebbia d'estate e chiarore d'inverno poco dura

1. Ἡ ὁμίχλη τοῦ καλοκαιριοῦ καὶ ἡ ξαστεριά τοῦ χειμῶνα λίγο κρατᾶει.
2. kamulía še kaločèri ċe kjaría ħimòna lígo ðurèi (b).
3. kamúla attse kaločèri ċe kjáro s' o šimòna alío ðurèi (b).
4. i sinefjá tu kaločeriú ċe ksesteriá tu šimòna lígo ċerò vastá (a).
6. i sinnefkjá tu kaločerkú ċi i ksastriá tu šimòna llíon gratúsín (a).
7. a katsavára tu kaotseriú tse a ksasteriá tu šimonikú lígo e' khondukha⁴⁴² (a).

342. Nè di venerdì nè di martedì non si sposa e non si parte

1. Οὔτε τὴν Παρασκευὴ οὔτε τὴν Τρίτη στεφανόνεται κανεῖς καὶ φεύγει.
2. ðe áše parašeggwíne ðe áše tríti ðem brandègwete ċe ðe ħħorísete⁴⁴³ (b).
3. Ndè áttse paraseggí ċe ndè attse tríti en istafanònnete ċe e' ttarássete⁴⁴⁴ (b).
4. úðe ti baraskjí úðe ti dríti vlojète⁴⁴⁵ kjanís i misèvji⁴⁴⁶ (a).
7. úte to parási úte ta tšíta èñi stefanukhúmene garèna i èñi fíu (a).

343. Nel grano nasce il loglio

1. Μέσα στὸ σιτάρι γεννιέται ἡ ἥρα.
2. mèsà sto sitári gwènni i èra (b).
3. mèsà s' o sitári iggjènni i èra (b).

⁴⁴¹ Gehört zum Verbum *ežíkhu* 'finden' (Deffner 128).

⁴⁴² Nach Deffner 207 aus *κορτώω = κρατῶ.

⁴⁴³ Bov. *ħoríšo* (χωρίζω) 'trennen' hat im Passivum die Bedeutung 'weggehen', 'partire' angenommen, ganz entsprechend der semantischen Entwicklung von lat. *partire* 'partager' zu ital. *partire*.

⁴⁴⁴ Ist *ταράσσω* mit semantischem Wandel von 'agitare' zu 'partire'.

⁴⁴⁵ Zu *εὐλογῶ* 'congiungere in matrimonio'.

⁴⁴⁶ Ist ngr. *μισεύω* aus älterem *μισσεύω* (zu lat. *missus*).

4. mèsa sto stári jeñète i íra (a).
6. mes' sto sitárin jeñète i kundúra ⁴⁴⁷ (a).
7. t' as ton garpò e' jinumèna a íra (a).

344. Nel paese dei ciechi fortunato chi ha un occhio

1. Στο χωριό τῶν τυφλῶν τυχερός ἐκεῖνος ποὺ ἔχει ἓνα μάτι.
2. sti hñòra to stravò kalòmiro tis èxi èna lúkkjo (a); v. TNC 380.
3. si hñòra to ččekáo furtunáto tis èxi nan ammáti (c).
4. sti hòra ton stravòn tišeròs íne ečínos pu 'ši èna máti (a).
6. is to horkòn tus stravús tišeròs en' ġínos pu 'ši ènam mátin (a).
7. thon dòpo tu straví kaòtiño òjer en' èhu èna psilè (a).

345. Nessuna zappa senza codolo⁴⁴⁸

1. Καμμιά τσάπα (ξινάρι) χωρίς σκουῶλος.
2. kanèna tsappúni sèntsa skuđdí (a).
3. kanè fsinári sèntsa skúđđo (a).
5. kamía tsápa ñorís skúlo.
6. kammjá tsáppa ñorís kjellè (b).
7. gañía mátuka⁴⁴⁹ ñorís skúle (a).

346. Nido preparato, gazza morta

1. Φωλιά φτιαγμένη, καρακάξα πεθαμένη.
2. folèa jenamèni, karkaráttsa peðammèni (a).
3. fođđèa jenomèni, mita⁴⁵⁰ pesammèni (a).
5. fulá ftiaγmèni, karakákxa peðamèni.
6. fulá sašmèni, kattsikutála psofišmèni (b).
7. folía ftiaštá, karakákxa penatá (a).

⁴⁴⁷ Gehört zu κούντουρος = κοντός 'kurz'.

⁴⁴⁸ Gemeint ist das Kopfstück der Hacke, in dem der Stiel befestigt ist.

⁴⁴⁹ Aus slav. *motika*.

⁴⁵⁰ Auch salent. *mita* 'Elster', unklarer Herkunft (LGr 333).

347. Niente si dona per niente

1. Τίποτα δὲν δίνει κανένας γιὰ τὸ τίποτα.
2. típote 'en dónnete ja típote (a).
3. típoti 'en díete ja típoti (b).
4. práma δε δύδι kanís ja to práma (a).
6. e' δδja kanènas típote ja to típote (a).
7. tsípta o' δíu karèna ja to tsípta (a).

348. Nipoti pòtali, e se germogliano pòtali di nuovo

1. Τ' ἀνίψια κλαδέψετε-τα, καὶ ὅταν φουντῶσουν κλαδέψετε-τα ξανά.
2. anispádia kladèspeta, an isparèspusi^{450a} kladèspeta metapále⁴⁵¹ (b).
3. i anittsí kladettsòttu, če a fjurèttsune kladettsòttu matapále (b).
4. t' anípsia kladèpsetè-ta, če òden ksanafudòsune kladèpsetè-ta ksaná (a).
6. t' arfotèγña⁴⁵² klaèpsetè-ta, či áma fundòsun klaèpsetè-ta ksaná (a).

349. Non bisogna stuzzicare le vespe

1. Δὲν πρέπει νὰ πειράζετε τὶς σφήκες.
2. den èχise na ngjise te vvèdðiðe⁴⁵³ (c).
3. 'en engizi⁴⁵⁴ na čimentèttsi⁴⁵⁵ tes dèspe (b).
4. δε brèpi na patásis tsi sfígjes (a).
7. Om' prèpunda na tsendfnete⁴⁵⁶ tu tšináe⁴⁵⁷ (a).

^{450a} Aus kal. *sparari* 'sbocciare'.

⁴⁵¹ Aus μεταπάλη.

⁴⁵² In traditioneller Orthographie ἀδερφοτέκνη; vgl. zypr. ἀφρός = ἀδελφός.

⁴⁵³ Aus agr. dial. δέλληθα 'Wespe', wohl ein Regionalwort der Magna Graecia. Mit δ > v, vgl. bov. (Gallicianò) *víspra* < δίψα. Im heutigen Griechenland unbekannt. In Bova, Roccaforte und Rochudi *mèdðiða* in Anlehnung an μέλισσα 'Biene'.

⁴⁵⁴ Ist ἐγγίζει 'tocca'. Hier in der besonderen Bedeutung als Lehnübersetzung nach sal. *idcca* 'bisogna', z. B. *idcca cu ffacimu* 'bisogna che facciamo'.

⁴⁵⁵ Aus sal. *cimentare* 'provocare'.

⁴⁵⁶ Aus *κεντώνω zu zak. *tsendú* = κεντώ.

⁴⁵⁷ Ist agr. ἀνθρήνη (Deffner 372).

350. Non c' è alveare senza fuchi

1. Δέν ὑπάρχει κυψέλη δίχως κηφήνες.
2. den èxi čivèrti⁴⁵⁸ sèntsa čéfena (a).
3. 'en èxi melissári sèntsa kufúni (a).
5. den ène káθiko (kuvèli) díhos čífnes.
6. 'en èši čivèrti díhos tembèlides⁴⁵⁹ (b).
7. on' èhu melisá díhos tembèlide (a).

351. Non c' è fuoco senza fumo.

1. Δέν ὑπάρχει φωτιά χωρίς καπνό.
2. den èxi lúči sèntsa kannò (b).
3. 'en èxi lumèra sèntsa kannò (b.)
4. den ipárxi fotjá díhos kapnò (a).
6. 'en èši foðkjá h́horís kapnòn (a).
7. on' èha khára h́horís kapnè (a).

352. Non c' è grappolo d'uva senza raspo

1. Δέν εἶναι τσαμπὶ σταφύλι χωρίς τσάμπουρο.
2. den èxi ráppo stafídqi sèntsa siráγano⁴⁶⁰ (a).
3. 'en èxi rukúmi⁴⁶¹ stafili sèntsa ráspa (a).
5. den ène tsabí stafili h́horís tsáburo.
6. 'en èši kniší stafili h́horís kára (b).
7. o' s' erèhu^{461a} vòtše díhos tsám bure (a).

353. Non è tutto oro quel che riluce

1. Δέν εἶναι ὅλο χρυσάφι ἐκεῖνο πού λάμπει.
2. den en' òlo h́risáfi ecíno ti lučèi (b).
3. 'en en' òlo krusáfi číno pu lustrèi (b).

⁴⁵⁸ Aus κυβέρτιον; s. Anm. 186.

⁴⁵⁹ Vgl. ngr. τεμπέλης 'faul', 'pigro' aus türk. *tembel*.

⁴⁶⁰ Unklarer Herkunft. Vielleicht aus ξερὸς und ἄγανον 'resta di spiga' (LGr 2).

⁴⁶¹ Erinnert in Konsonantismus (*r-k-m*) an lat. *racemus*. In Griechenland unbekannt. Wohl aus dem prähellenischen Substrat; s. LGr 443 und NB 136.

^{461a} Wörtlich 'tu non trovi'; s. Anm. 485.

4. den íne úlo krusáfi ečino pu astráfti (b).
6. 'en èni úllon grisáfi činom bu jallísi (b).
7. òñi òlu krisáfi èkjini p'èñi lámbunda (a).

354. Non è vero amico chi prende e non dà

1. Δέν είναι σωστός φίλος εκείνος που παίρνει και δέν δίνει.
2. den èn' en galò filo pi ppjánni če den dònni (b).
3. 'en ène kumpańúna tis pjánni č' 'en dí (b).
4. den íne kalòs filòs ečinos pu pèrni če de' dúdi (a).
6. 'enn' e' nvèros filòs činos pu pèrni či e' dđjá (a).

355. Non gettate fango nel pozzo che vi dà da bere

1. Μή ρίχνετε λάσπη στο πηγάδι που σας δίνει να πιείτε.
2. mi ríttsite pilá stom búttso ti sa ddònni písi (a).
3. mi ppelísete⁴⁶² pilá sto frèa pu sa ddí na píete (a).
5. mi ríhnete láspi sto piyádi pu šase dònñi na pjíte.
6. men válete láspi mes' to lákko p' oši neròn kalòn pu pínnome (b).
7. mi ksezíhete⁴⁶³ lášpi tho kjiyáidi phi ñum' e' dinda na kjíete (a).

356. Non ha sale nella testa

1. Δέν έχει άλάτι στο κεφάλι του.
2. den èxi ála stin ġefalí (a).
3. 'en vastá ála sti ččofáli (a).
5. den èši aláti sto čefáli-tu.
6. 'en èši álas stin ġefalín-du (b).
7. on' èhu átsi⁴⁶⁴ tha tsufá-si (a).

⁴⁶² Otr. *pelò* 'gettare', vgl. bov. *peláo*, ngr. (Corfù) ἀπελῶ Zypern *apolò*, ngr. ἀπολύω (HLA, II, 521).

⁴⁶³ Zum Verbum *ksezíhēu* aus agr. ἐκρίπτω (Deffner 258).

⁴⁶⁴ In normaler Entwicklung aus *άλάτι*.

357. Non mettere le dita tra porta e stipite

1. Νὰ μὴ βάλλης τὰ δαχτυλα ἀνάμεσα στὴν πόρτα καὶ στὸν παραστάτη.
2. mi válise ta dáθtila tra pòrta če poránda⁴⁶⁵ (b); v. TNC 276.
3. min váli ta dáttila tra ti ppòrta če to stántalo (b).
4. mi vális ta δαήτίλα-tu mes' sti bòrta če sto barastáti (a).
6. mè vvállis ta δαήτίλα-su anamesís tis pòrtas če tu parastatú (a).
7. mi válere tu δathíu katámesa thom bòre tse tan gása⁴⁶⁶ tu pòru (a).

358. Non mettere vacche nei terreni colti

1. Μὴ βάζης τὶς γελάδες στὰ σπαρμένα χωράφια.
2. mi váli vuθulíe stes argasíe⁴⁶⁷ (a); v. TNC 375.
3. na min váli aleáte sa hòmata skammèna (b).
5. mi váñis ti jeládes sta sparmèna hòráfja.
6. mè vvállis tes katsèlles sta spermèna hòráfjkja (b).
7. mi vánere⁴⁶⁸ tu kúlitse thu phartí⁴⁶⁹ húre (a).

359. Non nasce nessuno coi baffi

1. Κανένας δὲ γεννιέται μὲ μουστάκια.
2. 'en jènete tíspo me ta mustáča (a).
3. 'en gjenníete tíspo m'ò mustái (a).
5. kaénas δε jeñète me mustáča.
6. ðen gjennète kanènas me mustáči (b).
7. oní jenúmene ganèna me mustándsa (a).

360. Non nasce nessuno imparato

1. Κανένας δὲ γεννιέται σπουδασμένος.
2. tíspo jènete maθimèno (b).

⁴⁶⁵ Aus kal. *paranta* (DTC).

⁴⁶⁶ Ist ngr. κάσσα = ital. *cassa*.

⁴⁶⁷ Aus έργασία in der Bedeutung 'terreno preparato per la semina'.

⁴⁶⁸ Zu ngr. βάνω = βάζω.

⁴⁶⁹ Entspricht einem gr. σπαρτές χωρες.

3. tíspo jenniète masimèno (b).
4. kanènas ðen ġínete morfomènos (a).
6. kanènas e' ggjeñète spuðašmènos (a).

361. Non può essere che sia morto

1. Δέν μπορεί νά εἶναι πεθαμένος.
2. ðe' ssònn' èste⁴⁷⁰ ti ène peθammèno (b).
3. e' ssòds' èste (ène) ka ène apetammèno (b).
4. ðe borí n'áne poθamènos (b).
7. om' ború na èñi penatè (a).

362. Non puoi amare il tuo amico prima e più del tuo marito

1. Δέ μπορείς ν'ἀγαπήσ τὸ φίλο σου πρῶτα καὶ πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸν ἄντρα σου.
2. e' ssònnise agapí to ffílo-ssu prita če plè ka ton ándrasu (b).
3. e' ssòdsí agapísi to kkumpañúna-su pròti če plèo ka ton ándrasu (b); v. Morosi 78.
4. ðem borís n'agapás to fílo-su pròta če perisòtero apò ton ádra-su (a).
6. 'en imbòrio n' agapás to ffílo-ssu pròta če parapáno pu ton ándra-ssu (a).

363. Non sa nemmeno accendere il fuoco

1. Δέ ξέρει οὔτε ν' ἀνάψῃ τῆ φωτιά.
2. 'en ešèri manku áspi to lúci (b).
3. 'en ittseri n' anáttsi ti llumèra (b).
4. tútos ðe gatèi úte fotjá n'anápsi (a).
6. 'en išèri úte foðkján n' ápsi (a).
7. úte tan ikhára o' ksèru n' anápsi (a).

---

⁴⁷⁰ Italogr. *èste* ist ein alter Infinitiv; s. Anm. 261.

364. Non si può avere il secchio (di latte) pieno e
il vitello grasso

1. Δὲ μπορεῖς ν' ἄχης τὸ σικλί γεμᾶτο γάλα καὶ τὸ μουκάρι παχύ.
2. de ssònnise èxi ti ssíkla jomáti če to muskári paχío (b).
3. e' ssòdsí èxi to ssíkkjo jomáto če to damáli liparò (b).
4. dem borís n' ásis to siklí jemáto γάλα če to muskári paší(a).
6. 'en imbòris n' ásis ti ssiklan jemáti γγάλαν če to muskárím bašín (a).

365. Non si può avere la moglie ubbriaca e la botte piena

1. Δὲ μπορεῖς ν' ἄχης τὴν γυναῖκα μεθυσμένη καὶ τὸ βαρέλι γεμᾶτο.
2. 'e ssònnise èxi tin gjinèka mbriáka če to vuttí jomáto (b).
3. 'e ssòdsí èxi tin gjinèka mbriáka če tim bútti jomáti (b).
4. de borís n' áis ti gjinèka μεθίσμèni če to varèli jemáto (b).
7. o' s' porú na èxere tan gunèka μεθιστά tse to vajèni jomákju (b).

366. Non tutti amano il sole che tramonta

1. Δὲν ἀγαποῦν ὅλοι τὸν ἥλιο ποὺ βασιλεύει.
2. den òli γαρούne ton íggjo ti traklèni⁴⁷¹ (b).
3. nde òli agarúne ton íjo pu mbènni (b).
4. den aγarún' úli ton ílo pu vasilèvi (b).
7. uñi aγarúnde òli ton íle ph'èni vasilègu (a).

367. Nuvolette al mare, acqua alla montagna

1. Συννεφάκια στὴ θάλασσα, νερὸ στὸ βουνό.
2. kamaterúdja⁴⁷² sti θθάlassa, nerò stin ottσία (a); v. NTC 373.
3. mantèdðe⁴⁷³ (sínneva) si ttálassa, nerò ses sèrre (b).
5. siγnefía sti θθάlasa, nerò sto vunò.
6. nèfi sti θθάlassa, nerá sta vuná (b).
7. síγnefa tha θása, ío tho šína (a).

⁴⁷¹ Vgl. bov. *traklèno* 'mi corico' (s. Anm. 169).

⁴⁷² Man versteht mit diesem Wort 'nuvolette nelle giornate di scirocco': zu *καυματερός* 'brennend' (LGr 229).

⁴⁷³ Aus sal. *mantèdða* 'coperta rustica', hier 'in senso figurato' (vgl. Anm. 583). Das rein griechische *sínnevo* ist heute veraltet.

368. Ogni bocca vuol mangiare

1. Κάθε στόμα θέλει νὰ φάη.
2. κάθα stòma θèli na fái (b).
3. pássò llemò tèli na fái (b).
4. κάθε búka θèli na fái (a).
6. κάθε stòma θθèli na fái (a).
7. κάθε θύμα ε' θènda na tsúñi (a).

369. Ogni cosa a suo tempo sta bene

1. Κάθε πράμα στὸν καιρὸ του.
2. κάθα práma me ton gjeròndu prèpi (b); v. TNC 377.
3. pássò ppráma so ččeròttu prèpi (b).
4. κάθε práma sto gjeròtu (b).
7. κάθε práma ton dserè-si èñi prèpunda (a).

370. Ogni farina ha crusca

1. Κάθε αλεύρι ἔχει πίτουρο.
2. kaθ' alèvri èxi ta pítera (b).
3. pásson alèvri èxi ta pítera (b).
4. κάθε alèvri èsi če píjera (a).
6. κάθε alèvrin èsi pítera (a).
7. κάθε álite en' èhunda kjítura (a).

371. Ogni figlio pare bello alla mamma

1. Κάθε παιδι φαίνεται ὁμορφο στὴ μάνα του.
2. κάθα jò díji⁴⁷⁴ máño tim mána (b).
3. pássò ppedí ifenete òrrio tim mánatu (b).
4. κάθε kopèli díñni òmorfo sti mána-du (a).
6. κάθε pedí ffenete òmorfon is ti mmánan-du (a).
7. κάθε kambsí èni fenúmene òmorfo tha máti-si (a).

---

⁴⁷⁴ Bov. *díji*, in Bova *dífi* beruht auf *deigei und *deifei* = ngr. *δειχνει* (LGr 121).

372. Ogni formica ama il suo buco

1. Κάθε μερμίγκι αγαπάει τὴν τρύπα του.
2. κάθε vermíci γαράι tin drípandu (c).
3. pa mmèrmiko agará ti ttrípitti (b).
4. to κάθε meligúni⁴⁷⁵ agará ti drípa-tu (b).
6. κάθε límburos agará tin drípan-du (b).
7. κάθε lingòñi èñi agaránda ta khrafa-si (a).

373. Ogni fuoco alto diventa cenere

1. Κάθε μεγάλη φωτιά γίνεται στάχτη.
2. κάθε lúci mèγα áspri jènete (b).
3. pássi lumèra máli státti ijènete (b).
4. κάθε meγáli fotjá jínete áθος (a).
6. κάθε mjáli fodbkjá jènete stahtòs (a).
7. κάθε atśá khára e' jinumèna spoía⁴⁷⁶ (a).

374. Ogni legno ha il suo fumo

1. Κάθε ξύλο ἔχει τὸν δικὸ του καπνὸ.
2. κάθε šilo èchi to kannò to dikòndu (b).
3. pássο ttsílo èchi to kannò-ttu (b).
4. κάθε ksílo vgáni to dikò-tu kapnò (b).
7. κάθε káli en' èhunda to dikò-si kapnè (a).

375. Ogni monte ha la sua valle

1. Κάθε βουνό ἔχει τὴν κοιλάδα του.
2. κάθε ottsía èchi tim bathía⁴⁷⁷ (a).
3. pásson ottsilò⁴⁷⁸ èchi to vášo-ttu⁴⁷⁹ (e).

⁴⁷⁵ Siehe Anm. 336.

⁴⁷⁶ Beruht auf *σποδίλα, zu agr. σποδὸς 'Asche' (Deffner 331).

⁴⁷⁷ Bov. *vathía* aus βαθεῖα 'die Tiefe' als Gegenbildung zu *ottsía* (*oštía* 'Berg' aus ὄξεῖα (LGr 75).

⁴⁷⁸ Ist ὕψηλὸς 'alto'.

⁴⁷⁹ Aus sal. *vásciu* 'basso'.

5. κάθε vunò èši to lagádi-tu.
6. κάθε vunòn èši ti llakšán-du⁴⁸⁰ (b).
7. o pása šína en' èñu ta fúkha-si.

376. Ogni naso merita la sua faccia

1. Κάθε μύτη ταιριάζει στο πρόσωπό της.
2. κάθε mítti prepèi ti ffáčča-tu (b).
3. pássi mmítti iprèpi stom múso (b).
4. κάθε míti terjási sti múri-tis (a).
6. κάθε mítti terkási tu prosòpu-tis (a).
7. κάθε šúkho⁴⁸¹ èñi terjásunda tha mútsuna-si (a).

377. Ogni nodo viene al pettine

1. Κάθε κόμπος έρχεται στο χτένι.
2. úlli i kòmbi èrkonde sto ttèni (c); v. TNC 372.
3. òli i kòmbi èrkotte s' attèni (b).
4. κάθε kòbos èrçete sto htèni (b).
6. κάθε kòmbos enn' árti sto htèni (b).
7. κάθε khombò èñi pažú⁴⁸² tho htèñi (a).

378. Ogni pietra alza il muro

1. Κάθε πέτρα κάμνει ψηλò τòn τοίχο.
2. κάθε liðári sikònni tixío (b).
3. pássò llitári askònni to ttího (b).
4. κάθε pètra káni psilò to dího (a).
6. κάθε pètra psilònni ton díhon (a).
7. κάθε pètše em bíu aspilè ton dího (a).

⁴⁸⁰ Beruht auf *λακκιά, vgl. λάκκα 'fossa', 'valletta'.

⁴⁸¹ Nach Deffner 349 auch 'Schnabel der Vögel' aus agr. dial. ροῦγχος = πρόσωπον (Hesych).

⁴⁸² In Kastanitsa em barú = èñi parú: zum Partizip παριών des alten Verbuns πάρειμι 'gelangen', 'kommen' (Deffner 283).

379. Ogni rospo trova la sua rana

1. Κάθε βάτραχος (κούβακας) βρίσκει τή βατραχίνα του.
2. kátha sakkúta⁴⁸³ trovèi ton dríðdako⁴⁸⁴ (b).
3. pássο kkrakáli ivríski ti rrana (e).
5. κάθε varðaklás vrèskji ti vatrasína-tu.
6. κάθε vòrtakos vríski ti vortákan-du (b).
7. κάθε forðaká en' erèhu⁴⁴⁵ ta siliká⁴⁸⁶ (a).

380. Ogni uccello canta il suo verso

1. Κάθε πουλί τραγουδάει τὸ τραγούδι του.
2. kátha puðdí travuðái to τραγύδι-tu (c).
3. pássο ppuðdí kantalídísi to travúdi-tu (b).
4. κάθε पुलί τραγυδί to τραγυδί-tu (a).
6. κάθε pullín čilaðá⁴⁸⁷ to dikòn-du traúdin (a).
7. κάθε पुलί èñi τραγυδúnda ton ího-si (a).

381. Ogni vite vuole il suo palo

1. Κάθε κλήμα θέλει τὸ παλούκι του.
2. kátha klíma ðèli to palúci to dikòn-du (b).
3. pássο kkúrvulo itèli tim máttsa-tu (b).
4. κάθε kutsúra⁴⁸⁸ ðèli to básalò-tu⁴⁸⁹ (a).
6. κάθε klíman ðèli to pallúcin-du (a).
7. κάθε kráma èñi ðènda tse tom básaká-si⁴⁹⁰ (a).

⁴⁸³ Origineller Name des Kröte in der kalabrischen Grazität. Der Name stammt von dem sackartigen Fell des Tieres (σακκωτός); vgl. in Griechenland (Messenien) *askuvíta* 'Kröte' (LGr 447).

⁴⁸⁴ Offenbar eine moderne Vermischung aus bov. *andriðdi* < ἀνδριλλιον und *vúðrako*, beide für 'rana' gebraucht.

⁴⁸⁵ Zak. ἐρέχου = εὐρίσκων (Kostakis 137).

⁴⁸⁶ Ist 'la femmina': θηλυκά. – In Kastanitsa nennt man die Kröte *bráska* = alb. *breshka*.

⁴⁸⁷ Zyp. *čilaðò* = ngr. κηλαδῶ aus agr. κελαδῶ.

⁴⁸⁸ Vgl. ngr. κούτσουρον 'ceppo', 'tronco'.

⁴⁸⁹ Aus agr. πάσσαλος 'Pfahl'.

⁴⁹⁰ Zak. *pásaka* aus agr. πάσσαξ 'Pfahl'.

382. Ognuno è padrone a casa sua

1. Κάθε ένας είναι νοικοκύρης στὸ σπίτι του.
2. kátha èna ène patrúni sto spítin do dikòn-du (b).
3. passonèna ène patrúna sto spíti-ttu (b).
4. κάθε ènas íne nikočírís sto spíti-tu (a).
6. κάθε ènas èn' nikočírís mes' sto spítin-du (a).
7. pása èna èñi nikotsúri than dśèa-si (a).

383. Ognuno fa quello che può

1. Κάθε ένας κάμνει ἐκεῖνο ποὺ μπορεῖ.
2. kátha èna kánni ečíno pu sònni (b).
3. passonèna kánni číno pu sòdsí (b).
4. kaθènas káni ečíno pu borí (a).
6. κάθε ènas kámni činom bu mborí (a).
7. pása èna en' díu èkji' phe 'm ború (a).

384. Ognuno porta la sua bisaccia

1. Ὁ καθένας φέρνει τὸ δισάκι του.
2. kátha èna fèrri to divòli-tu (b).
3. passonèna vastá to visáčči-ttu (b).
4. o kaθènas vastá to sakúli-tu (b).
6. o kaθènas èši dísáččín-du (b).
7. kaθerèna e' feríkhu ta sakhúa-si (a).

385. Ognuno tira l' acqua al suo mulino

1. Ὁ καθένας σέρνει τὸ νερὸ στὸ μύλο-του.
2. kátha èna sèrri to neròne stom mílon-du (b).
3. passonèna sírni to nerò so mmílo-ttu (b).
4. o kaθènas travá to nerò sto mílo-tu (b).
7. kaθerèna èn' dravíndu to ío tho míle-si (b).

386. Olivo e fico trátтали da nemico

1. Ἐλιά και συκιά ἔχε τες ἐχθρούς.
2. elèa če sučía tráttespè-tes aše nemíko (b).

3. podári⁴⁹¹ če sučëa kratësetë-tu ja nemíku (b).
4. elá če sičá èše-tes ehtrús (a).
6. elá če sičá èše-tes ohtrús (a).
7. tan elía tse ta sitsá na 's èhere ehtrí (a).

387. Pane fino che dura, vino a misura

1. Ψωμί ὅπως ὑπάρχει, κρασί με τὸ μέτρο.
2. to spomí fino ti durèi, krasí misuremmèno (b).
3. ttsomí sára⁴⁹² durèi, krasí is mètro (b).
4. psomí fáe òso thèlis, krasí me to mètro (a).
6. psumín fáe òson èši, krasín (pínne) me to mètro (a).
7. ánde òshu en' èhunde, krasí me to mètsi (a).

388. Parola detta e sasso tirato non tornano indietro

1. Λόγος εἰπομένος καὶ λιθάρι ριγμένο δὲν γυρίζουν πίσω.
2. lògo pomèno če liθári travimèno den gondofèrrun⁴⁹³ apíssu (b).
3. lò pomèno če litári sirmèno 'en gjurídšune ampí (b).
4. kuvènda pomèni če pètra petamèni de gaèrni opíso (b).
7. ògo ph'e pètsere tse pètše ph' anemútsere úñi juríšunda kjísu (a).

389. Peggior di così non può essere

1. Χειρότερο ἀπ' αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι.
2. plè xhíru para òtu de' sònn' èste (b).
3. xíru piri ítu e' ssòds' èste (b).
4. xiròtero apò túto de borí n' áne (b).
7. xirútere apò ègjini òñi porúnda na èñi (a).

⁴⁹¹ In der otr. Gräzität ist ποδάρι dazu gelangt, den Ölbaum zu bezeichnen.

⁴⁹² Ist auch Präposition, z. B. sára is Derentò 'fino a Otranto'. Scheint entstanden aus ἕως (ὥς) ἄρα (LGr 164).

⁴⁹³ Bov. kondofèrro 'tornare' aus *xovτοφέρνω 'in die Nähe bringen' (LGr 257).

390. Per conoscere un amico, bisogna mangiare
un tomolo di sale

1. Για νά γνωρίσης τόν φίλο πρέπει νά φᾶς ἕνα σωρὸ ἀλάτι.
2. ja na groní èna ffilo, èxi na fái ènan dúmeno⁴⁹⁴ as' ála (b).
3. na nnoríse na kkumpañúna engídísi na fa na túmeno attse ála.
6. ja na máðis to ffilon prèpi na fas èna ssoròn álas (a).

391. Perde più l' avaro che il prodigo

1. Χάνει πιὸ πολὺ ὁ τσιγκούνης ἀπὸ τὸν σπάταλο.
2. hánni plè o essittò⁴⁹⁵ ka o šalúni⁴⁹⁶ (b).
3. ihánni plè o stirèò⁴⁹⁷ kka o šupúna⁴⁹⁸ (b).
4. šimjònete pjò polí o tsigúnis apò to spátalo (a).
6. hánni pkjá pollá o ppindís⁴⁹⁹ pu to spátalon (a).

392. Per fare buono l' orto, ci vuole un uomo morto

1. Γιὰ νά κάμης καλὸ τὸν κῆπο, χρειάζεταιαι ἕνας ἄνθρωπος πεθαμμέ-
νος.
2. ja na kámusi ton ġípo kalò, ðèli ènan ándra peðammèno (b).
3. na kámi na ččípo kalò, iðèli n' ántrepo apetammèno (b).
4. ja na fjáksis kalò čípo, hriásète ènas ántropos peðaménos (a).
6. ja na kámis kalòm bervòlin, ðèli ènan áððropon peðammènon
(a).
7. ja na píere ká ton dšípo e' hriaskúmene èna átsopo penatè (a).

393. Per gli uccelli ha paura di seminare piselli

1. Γιὰ τὰ πουλιὰ φοβᾶται νά σπείρη μιτζέλια.
2. ja ta puðdía šasète na spíri pisèðdía (b).

⁴⁹⁴ Bov. *túmeno* (auch *ðúmeno*) aus arab. *ḥumn* (*tumn*).

⁴⁹⁵ Bov. *essittò* ist identisch mit otr. *sfittò* (*ssittò*) 'stretto' aus ngr. σφιχτός.

⁴⁹⁶ Ist kal. *scialúni* = ital. *scialone*.

⁴⁹⁷ Aus einer Vermischung von otr. *sterèò* 'duro' und sal. *stiratu* 'molto avaro'.

⁴⁹⁸ Ist ital. *sciupone*.

⁴⁹⁹ Aus türk. *pinti* 'geizig'.

3. ja ta puđđía iforiète na spíri áho⁵⁰⁰ (b).
4. ja ta pulá fováte na spíri biséla (b).
7. ja ta pulía èni fosúmene na phíri biséla (a).

394. Per l' Annunziata la spiga è nata

1. Για τὴν Εὐαγγελίστρια γεννιέται τὸ στάχυ.
2. ja tin Annuntsiáta t' astáxi èni jenamèno (b).
3. tis Annuntsiáta t' astáçi en gjennimèno (b).
4. ja ikospènde martíu jeñète to stáši (a).
6. ja tis Panaías ti jjortín jeñète i kuttsúlla⁵⁰¹ (a).
7. ja ta despiñi⁵⁰² e' jenúmene o tháho⁵⁰³ (a).

395. Per un cattivo vicino non vendere la vigna

1. Για ἓνα κακὸ γείτονα νὰ μὴ πουλήσης τὸ ἀμπέλι.
2. ja n' áhvaro jitòni-ssu mi pulísi t' ambèli (b); v. TNC 385.
3. ja na fjákko jitòni-ssu mi ppulísí t'ampelí (b).
4. ja to gakò jítona mi bulísis t' abèli-su (a).
6. ja ènan gakò jíiton na mem bulísis t' ambèlin (a).
7. ja ton gatsè jítona om brèpi na pulíome tan ámbele (a).

396. Piangere il morto sono lacrime perse

1. Νὰ κλάψης τὸν πεθαμμένο, εἶναι δάκρυα χαμένα.
2. an gláspise tom beðammèno ène dákliá hamèna (c).
3. na kláttsi ton apetammèno íne dámnia hamèna (b).
4. na klèis to beðamèno íne dákria hamèna (a).
6. na klápsis tom beðammènon è ddákria hamèna (a).
7. ja na vátsere⁵⁰⁴ tom benatè ta vámata⁵⁰⁵ íni èngunde⁵⁰⁶ hatá (a).

⁵⁰⁰ Otr. *áho* 'piselli' mit kollektiver Bedeutung (ohne Plural) unklarer Herkunft; s. LGr 73 und VDS 871.

⁵⁰¹ Zyp. κουτσούλλα 'spiga' (Sakellarios 420).

⁵⁰² Zak. *a despina* 'la Madonna' < *δέσποινα*.

⁵⁰³ Ist das alte *στάχως*.

⁵⁰⁴ Siehe Anm. 426.

⁵⁰⁵ Aus agr. *βάγματα* 'parole'.

⁵⁰⁶ Bedeutet 'gehen', 'vanno'.

397. Pietra che rotola non fa musco

1. Πέτρα πού κυλάει, δὲν κάμνει μαλλιά.
2. liθári pu čilète en gánni líppo (c).
3. o litári ka kuruđdèi⁵⁰⁷ e' kkánni líppo⁵⁰⁸ (b).
4. pètra pu katračilái de gáni malá (a).
6. pètra pu čilá en gámni malá (a).
7. pètše ph' e' akalinúmene òñi píu šinde⁵⁰⁹ (a).

398. Più grande è la porta, più chiodi richiede

1. "Όσο πιό μεγάλη ή πόρτα, τόσο μεγάλα καρφιά θέλει.
2. plēm meγáli ène i pòrta, plēn garfía θέλι (b); v. TNC 276.
3. plōm máli ène i pòrta, plo ččèntre tèli (b).
4. òso pjo meγáli i pòrta, tòso meγáles mbròkjes θέλι (b).
7. òsu atšítēre⁵¹⁰ èñi o pòre tòsu atšítēra karθía èñi θèu (a).

399. Più si vive e più si impara

1. Πιό πολὺ ζῆς, πιό πολὺ μαθαίνεις.
2. plèò šsí, če plè mmaθènni (b).
3. plòn idsísi, plòn mattènni (b).
4. òso polí šis tòsa polá maθènis (a).
6. parapáno žis, parapáno maθènnis (a).
7. òsu prešú èsi sú, tòsu prešá es' maθènu (a).

400. Porco del mugnaio e cane del pastore

1. Γουρούνι τοῦ μυλωνᾶ, σκυλι τοῦ τσοπάνη.
2. kúni tu milinári, šidđí tu sambatári⁵¹¹ (b); v. TNC 295.
3. rèkko tu mulinári, šidđo tu pekurári (b).
5. yurúñi tu miloná, skjilí tu čopáni.
6. o šíros tu miloná, o šillos tu voskú (b).
7. šúre tu mioná, kúe tu nomía⁵¹² (a).

⁵⁰⁷ Aus sal. *curuđdare*.

⁵⁰⁸ Italogr. *líppo* 'Moos' aus λιπος 'sostanza grassa'; s. LGr 299.

⁵⁰⁹ Zak. *šinda* 'Wurzel' normal aus ρίζα (Kostakis 43).

⁵¹⁰ Komparativ von *atšè* 'grande' < ἀδρός.

⁵¹¹ Entlehnt aus kal. *sambatáru*, siz. *zammatarú* 'cascinaio'.

⁵¹² Aus agr. νομεύς.

401. Povera la quercia che ha l' accettata

1. Φτωχή ἢ βελανιδιά πού ἔχει τσεκουριά.
2. máro⁵¹³ to dendrò pu èxi tim beličia (b); v. TNC 374.
3. atteçi⁵¹⁴ i velanèa pu èxi to kòrpo attse mannára⁴¹⁵ (b).
4. ftoçi i velanidjá pu èxi manarè (b).
7. ftohò o tšúa ph' en èhu tsekuría (a).

402. Prima che il gallo canti, álzati e va fuori

1. Πριν νά λαλήση ó κόκορας, σήκου και πήγαινε ἔξω.
2. príta na kirkiriðdí o alèθtora, ejíru çe ègwa o' máli (b).
3. pròti piri na kantèttsi o káfðo, áska çe ámone⁵¹⁶ ittambro (b).
4. protú na kráksi o kúklis, síko çe pòreксе òkso (a).
6. prin na kráksi o petinòs, sikòstu çi èfka èkso (a).
7. protú foñátsi o vúle, ètha⁵¹⁷ tse èmba t' átsu⁵¹⁸ (a).

403. Prima di parlare bisogna sapere

1. Πριν νά μιλήσης πρέπει νά ξέρης.
2. príta na platèspise èxise na šiporèise (b).
3. pròti piri na milísi è' nna ttsèri (b).
4. protú milísis prèpi na katèis (a).
6. prin na sindíšis⁵¹⁹ prèpi na ksèris (a).
7. protú nilíere⁵²⁰ em brèpunda na ksèrere (a).

404. Puttana vecchia non teme cazzo grosso

1. Ἡ γριά πουτάνα δὲ φοβᾶται τὴ μεγάλη ψωλή.
2. bagáša⁵²¹ palèa den išádšete víððo⁵²² mèγα (b).

⁵¹³ Siehe Anm. 330.

⁵¹⁴ Otr. *attehò, afehò, aftohò* < πτωχός.

⁵¹⁵ Ist südit. *mannara* = ital. *mannaia*; vgl. in Kreta (s. no. 4) *manarè* 'colpo con mannaia'.

⁵¹⁶ Vgl. ngr. *áme* 'gehel'; s. LGr 12.

⁵¹⁷ Siehe Anm. 171.

⁵¹⁸ Aus τὰ ἔξω.

⁵¹⁹ Gehört zu zypr. *συντυχάννω*, ngr. *συντυχαίνω* 'conversare'.

⁵²⁰ Gehört zum Verbum *ñú* = *μιλώ*; s. Anm. 77.

⁵²¹ Ist ital. *bagáscia* 'donna di cattivi costumi'.

⁵²² Ist das alte βίλλος 'membro virile'; vgl. zypr. *villos*.

3. puttána palèa e' fforídsete píttsa⁵²³ paχèa (b).
4. i grá putána ðe fováte ti meγáli psolí (a).
6. i rká⁵²⁴ i putána e' ffoáte tom miálo vvíllon (a).
7. a gría putána ðñi fošumèna atšè tšulè⁵²⁵ (a).

405. Qualche volta devi baciare la mano che tu vorresti veder tagliata

1. Καμμιά φορά πρέπει να φιλήσης τὸ χέρι ποὺ θὰ θέλεις νὰ δῆς κομμένο.
2. cambòsso viágǵo esú èχise na filíse ecíndo χèri pu esú íthelese kommèno (b).
3. kammía fforá ènna⁵²⁶ filísi ti χχèra ka 'su ítele na torísi kommèni (b).
4. kamjá forá prèpi na filísis ti šèra pu θèlis na ðis kommèni (a).
6. kammía fforán prèpi na filísis to šèrin pu e' nna θèles na ðis kommènon (a).

406. Quale il padre tale il figlio

1. "Οποῖος ὁ πατέρας τέτοιος ὁ γιός.
2. pòs ène o cúri òtu ène o jò (b).
3. kúndo to čcúri ítu 'o pedí (b).
4. ètsa patèras ètsa jòs (a).
6. tèθkjós číris tèθkjós jòs (a).
7. òphur' èñi o afèngji⁵²⁷ ètru⁵²⁸ èñi o isè (a).

407. Quando albeggia, bisogna portare le vacche al pascolo

1. Σὰν φέξει πρέπει νὰ πᾶς τὶς γελάδες στὸ λιβάδι.
2. san ttsimerònni⁵²⁹ èχí na pelísi te bbuθulíe sto vòšima⁵³⁰ (a).

⁵²³ Aus sal. *pízza* 'membro virile'.

⁵²⁴ Zypr. *rká* aus (γ)ριά.

⁵²⁵ Zak. *tšulè* aus altem ψωλός.

⁵²⁶ Kontrahiert aus ἔχεις νὰ.

⁵²⁷ Ist das ngr. αὐθέντης > ἀφέντης 'Herr' > 'Vater'.

⁵²⁸ Zur Herkunft s. Kostakis 120.

⁵²⁹ Ist ngr. ξημερόνει.

⁵³⁰ Aus βόσκημα.

3. mòtti ttsemerònni ngídśi na pelísi tes ajaláte sti kkośía⁵³¹ (a).
5. áma fèksi prèpi na páis ti jeládes sto livádi.
6. áma ksimeròsi prèpi na páris tes katsélles sto čáiri^{531a} (b).
7. áma fukjísi em' brèpunda na šare⁵³² tu kúlitse tho liváidi (a).

408. Quando canta il gufo, il porcaio rinnega Dio

1. "Όταν κλαίει ὁ μποῦφος, ὁ χοιροβοσκὸς ἀπαρνείται τὸ θεό.
2. san gantèi o aγολèο⁵³³, o purkáro nejèi to h̄hristò (b).
3. mòtti kantèi to puđđi tu háru, o rekkári⁵³⁴ annikjèi to h̄hristò (b).
4. òde glèi o búfos, o χirovoskòs den θimáte tu θεúdu (a).
6. áman glèi o kukufkjáos⁵³⁵, o širovoskòs aparñète to θθεòn.

409. Quando conta l'assiuolo, ogni padrone cambiare si può

1. "Όταν κλαίη ὁ γκιώνης, κάθε νοικοκύρης μπορεῖ ν' ἀλλάξη.
2. san gantèi to sklupí⁵³⁶ (skuplí) káθa patrúni sònni ađđássi (b).
3. mòtti kantèi i kurnutèđđa⁵³⁷, pássi patrúna sòdsète ađđássi (b).
4. òde glèi i sklòpa, κάθε nikočiris borí n' aláksi (a).
6. áman glèi to θurín^{537a} κάθε nikočiris mbòri n' alláksi (a).

410. Quando c' è il gatto, il topo è matto

1. "Όταν εἶναι ὁ γάτος, τὸ ποντίκι εἶναι τρελλό.
2. san èxi o γátto, to pondíči stèki áhara (b).

⁵³¹ Aus *βοσκία, vgl. otr. *kośiđšo* = βοσκίζω (s. LGr 90).

^{531a} Aus türk. *çayır* (Hadjioannou, II, 153).

⁵³² Gehört zum Verbum *šau* = ζάον 'gehen' aus διαβῶ in aktiver Funktion.

⁵³³ Ist agr. αἰγωλιός (LGr 17).

⁵³⁴ Als *rekkári(s)* eine Ableitung von otr. *rèkko* 'Schwein'; s. Anm. 28.

⁵³⁵ Ist Name der Eule.

⁵³⁶ Setzt ein *σκλωπίον voraus (vgl. kret. *sklòpa*). Entstanden aus dem alten σκῶψ in Kreuzung mit γλαῦξ (LGr 463).

⁵³⁷ Ist salent. *curnutèđđa*.

^{537a} Beruht wohl auf *σκωπίον (vgl. Anm. 536), dimin. des alten σκῶψ, das den gleichen Nachtvogel bezeichnete. Im Anlaut durch eine Volksetymologie (agr. θῶψ?) umgestaltet.

3. mòtti èxi tim múša, o pondikò ène páččo (b).
4. òden íne o kátis, o podikòs íne trošos (a).
6. áman èn' o kátthos, o pondikòs em' bellòs (a).
7. áma èni a katsúa, o phongjikò èñi dśúrle⁵³⁸ (a).

411. Quando Dio non vuole, i santi non aiutano

1. "Όταν ó θεός δέν θέλη, οί άγιοι δέν βοηθανε.
2. san o θiò e' θθèli, i áji e' ffudúsi (b); v. TNC 385.
3. mòtti o teò e' ttèli, i áji 'en afitúne (b).
4. òden o θεòs δε' θèli, i ajíi δε voiúsi (b).
7. áma o θεò òñi θèu i ajíune úñi voiθúnde (a).

412. Quando esce l' arcobaleno, piove a barili

1. "Όταν βγαίνει ή κυρασελένη, βρέχει με τò βαρέλι.
2. san ivjènni o líro⁵³⁹, vrèxi me varèddia (b).
3. mòtti gwènni o árko tis sánta Marína, ivrèxi is varèggja (b).
4. òde vjèni tsi gras to lurí, vrèši me ti laína (a).
6. áman fkjènni to šonári, vrèši me tes korípes (a).

413. Quando hai il giogo sul collo, o tiri o crepi

1. "Όταν έχεις τόν ζυγò στò σβέρκο, ή σύρνεις ή ψοφας.
2. san èxise to šiyò sto skuđđi⁵⁴⁰, o sèrrise o spofise (b); v. TNC 379.
3. mòtti èxi to dśiò apánu so kođđári, o sírni o attsofá (b).
4. òden èis to šiyò sto nòmo, i sèrnis i psófás (a).
6. áman èšis to šsiðon is to llemòn, i sírnis i psófás (a).
7. áma es' èñu to šiyò thon òmo, i es travíndu⁵⁴¹ i es psofú (a).

414. Quando il capo duole, tutte le ossa piangono

1. "Όταν πονάει τò κεφάλι, όλα τὰ κόκκαλα κλαίνε.
2. sam boní i čefalí, úlla ta stèa klèusi (c).

⁵³⁸ Ist ngr. ζουρλός.

⁵³⁹ In Bova *to liri*; s. Anm. 63.

⁵⁴⁰ Aus σκουλλιον, vgl. ngr. (Rhodos) σκουλλος 'collo' (LGr 466).

⁵⁴¹ Zu ngr. τραβῶ.

3. mòtti i čofáli poní, òla ta stèata iklèone (b).
4. òdem boní i čefalí, úla ta kòkala klène (a).
6. ámam boní i čefalí, úlla ta kòkkala klèsin (a).
7. áma èñi mošúa a tsufá, òa ta kòka íñi vúnda (a).

415. Quando il diavolo t' accarezza, vuol prendertí
l' anima

1. "Όταν σέ χαϊδεύει ó διάβολος, θέλει νά σου πάρη τή ψυχή.
2. san o diávolο se karettsèggi, θèli na su pjái ti spiχί (c).
3. mòtti o diávolο s' ankarittsèi, tèli na su pjái ti ttsiχί (b).
4. òde se haiδèvi o djáolos, θèli na su pári ti bsiχί (a).
6. áma sse haèfkji o ðkjáolos, θèli na su pári ti ppsisín (a).

416. Quando il povero aiuta il ricco, il diavolo ride

1. Σάν ó φτωχός τόν πλούσιο βοηθάει, ó διάβολος γελάει.
2. san o ftohò tom blúso afudái, o pakamèno⁵⁴² jelái (b); v. TNC 297.
3. mòtti o attèhò afitá to prússio, o diávalo ijelá (a).
5. áma o ftohòs to blúsjo voiθá, o diávolos jelá.
6. áma o ftohòs voiθá ton árkonda, o kjáolos jelá (b).
7. áma o ftohò èñi voiθú ton árhonda, o djávole èñi jeú (a).

417. Quando il vecchio si ammoglia, il diavolo
se ne ride

1. "Όταν παντρεύεται ó γέρος, γελάει ó διάβολος.
2. san o palèο prandèvjete, o diávolο jelái (b).
3. mòtti o palèο armádsete, o diávalo ijelá (b).
4. òde padrèvete o jèros, jelá o djáolos (a).
6. ámam bandrèfkjese jèros jelá o ðkjáolos (a).
7. áma e' bandreyúmene o jèru e' jeú o djávole (a).

418. Quando il vescovo ha fame, da sè al mulino va

1. Σάν ó píσκοπος πεινάη μοναχός του στò μύλο πάει.
2. san o pískopo pinái, manañòndu, stom mílo pái (a); v. TNC 380.

⁵⁴² Ist als άποκαμμένος 'der Gebrannte' aufzufassen (im Sinne eines Tabu).

3. mòtti 'on vèskovo 'o ppináí, manehòttu sto mmílo páí (a).
4. san o despòtis piná, monahòstu sto mílo páí (b).
7. áma o despòkji em' binú, monahò-si en' èngu tho míle (b).

419. Quando in casa c' è il pane, c' è tutto

1. "Όταν υπάρχει τὸ ψωμὶ στὸ σπίτι, ὑπάρχουν ὅλα.
2. sa' sto spíti èχι to spomíne, èχι ὅλα (b).
3. mòtti s' o spíti èχι ttsomí, èχι tikanè⁵⁴³ (b).
4. òden èi psomí sto spíti, t' áši úla (a).
6. áman èši psumín is to spítin, èši 'po úlla⁵⁴⁴ (a).
7. áma em' èhunde ánde tha dśèa, ts' em' èhunde òa (a).

420. Quando la fortuna ti vuol aiutare, trova la via

1. "Όταν ἡ τύχη θέλει νά σε βοηθήση, βρίσκει τὸ δρόμο.
2. san i míra θèli na se fudí, ti stráta tin drovèi (b).
3. mòtti i kalí sòrta itèli na s' afitísí, ivríski ti strata (b).
4. òden i tíchi θèli na se voiθísi, vrískji ti stráta (a).
6. áman i tíchi θèli na se voiθísi, vrískji ti sstrátan (a).
7. áma e' θèa a tíchi na ndi voiθί, en' erèha tam boría⁵⁴⁵ (a).

421. Quando la gatta è fuori, i topi ballano

1. "Όταν ἡ γάτα εἶναι ἔξω, τὰ ποντίκια χορεύουν.
2. san i gátta ène sto máli, ta pondíca horeusi (b); v. TNC 380.
3. mòtti i múša ène eçimbrò⁵⁴⁶, i pondikjí ihoreune (b).
4. òden i káta íne òkso, i podikjí horevusi (b).
6. áman i kátta èn' èkso, horefkun i pondící (b).
7. áma a katsúa èni t' átsu, i phongjitsí íni horèngunde (a).

422. Quando la pancia è piena, ogni cosa puzza

1. "Όταν ἡ κοιλιά εἶναι γεμάτη, κάθε πράμα βρωμάει.
2. san i çilía ène jomátí, káθα práma śènni (b).

⁵⁴³ Otr. *tikanè(ne)* 'qualsiasi cosa' aus τὶ καὶ ἄν εἶναι

⁵⁴⁴ Entspricht einem ital. 'di tutto'.

⁵⁴⁵ Zak. *poría* = πορεία.

⁵⁴⁶ Otr. *eçimbrò* aus ἐκεῖ ἔμπρός.

3. mòtti i čilfa en' gjomáti, pássi práma ivromí (b).
4. òden íne i čilá jemáti, úla su vromúne (a).
6. áman i čilá è jjemáti, káθe práman ivromí (a).
7. áma a fúkha èñi jomáta, òa i' vromúnda (a).

423. Quando la pera è matura, casca da sè

1. "Όταν τ' άπίδι (άχλάδι) είναι γινομένο, πέφτει μόνο του.
2. san t' appídi em' bleráto, pètti manañòndu (b).
3. mòtti t' appídi ène jenomèno, ipètti maneñòttu (b).
4. òtan t' apídi jení, pèfti monañò-tu (b).
7. áma èñi natá⁵⁴⁷ a ahrá, èñi tsithènda monañá-si (a).

424. Quando la volpe non arriva all' uva, dice che
è acerba

1. "Όταν ή άλεποῦ δέ φτάνει τὰ σταφύλια, λέει πώς είναι άγουρα.
2. san i alupúda 'en arrivèi sto stafífdí, lèji ti ène pričío⁵⁴⁸ (b).
3. mòtti i alipúna 'en istádsi s' o stafíli, lèi ka ène attsinò⁵⁴⁹ (b).
4. òde dè ftáni i jalepú ta stafíla, lèi pòs íne áyura (a).
6. áman o alupòs 'en iftáni ta stafíla, lalí pòs en' áura (a).
7. áma o' súnasi a lepú thu vòtsu, en' aúa òtsi íñi ánati (a).

425. Quando le volpi si consigliano, vanno male
le galline

1. "Όταν οί άλεποῦδες κάμνουν συμβούλιο, οί κόττες πᾶνε άσχημα.
2. san i alupúde kunsiggjèondo, páu áhara i rúfdè (b).
3. mòtti i alipúne ikunčertèotte, ipáne fjakka i òrnite (b).
4. òden i jalepúdes kánune kogrèso, i òrtes páne áskjima (a).
6. áman i alupí kámnu ssimbúlon, i òrniθes pan áššima (a).

426. Quando l'uomo ha fame , mangia tutto ciò che guarda

1. "Όταν πεινά ó άνθρωπος, τρώει όλα εκείνα που βλέπει.
2. san o hristjanòse pinái, tròji òlo pu θorí (b); v. TNC 297.

⁵⁴⁷ Siehe Anm. 387.

⁵⁴⁸ Siehe Anm. 258.

⁵⁴⁹ Gehört zu ngr. ὄξινος.

3. mòtti o ántrepo pináí, tròi òlo éino pu torí (b).
4. òde piná o áθropos, tròi úla pu θorí (a).
6. ámam biná o áθθropos, tròi úlla òsa θorí (a).

427. Quando nevicata alla montagna, i lupi scendono alla campagna

1. Σάν χιονίζει στο βουνό, οί λύκοι κατεβαίνουν στον κάμπο.
2. sa χchonídśi stin ottsía, i líci katevènnu stin gambía⁵⁵⁰ (b); v. TNC 378.
3. mòtti iχonídśi stim muntáña, i líki akatevènnune sa horáfja (b).
5. áma χoñíśi sto vunò, i líci katevènsi sto gábo.
6. áma šoníśi sta vuná, i líci pásin is tus kámbus (b).
7. áma 'ni ksežířhu χòna tho šína, i łtsi řni khambènde⁵⁵² thon gámbo (a).

428. Quando non hai soldi, non farti venire la fame

1. "Όταν δέν έχης χρήματα, μη κάμης να σου 'ρτη ή πεϊνα.
2. san 'en èχise dínerja, mi su èrti i pína (b).
3. mòtti 'en èχι turníśja, mi kkámi na s' òrti i pína (b).
4. òde den èšis parádes, mi gámis na su 'rti pina (a).
6. áman 'en èři pparáes, men gámis na su 'rti pina (a).

429. Quando piove col sole, si sposano le volpi⁵⁵³

1. Σάν βρέχει με τον ήλιο, παντρεύονται οί άλεπούδες.
2. san evrèχι me ton ílo, prandèguondo i alupúde (a); v. TNC 379.
3. mòtti vrèχι me ton íjo, armádsutte i alipúne (d).
4. òde vrèχι me ton ílo, padrèvonde i alepúdes (b).
6. áma vrèχι me ton ílo, pandrèvonde i alupúdes (b).
7. áma èři vrèhu me ton ile, řni pandregumèni i alepúde (a).

⁵⁵⁰ Bov. *kambía* < *καμπία (LGr 266).

⁵⁵¹ Aus älterem ξερίχου = agr. έκρίπτω, ngr. ρίχνω 'werfen'.

⁵⁵² Gehört zu zak. *khambènu* = καταβαίνω.

⁵⁵³ Die volkstümliche Form des Sprichwortes ist in Griechenland meist eine andere: ήλιος και βροχή παντρεύονται οί πτωχοί.

430. Quando piove e fa tramontana, anche in casa ti
fischiano le ossa

1. "Όταν βρέχει και φυσάη βοριάς, ακόμα και στο σπίτι τὰ κόκκαλα τρέμουν.
2. san evrèxi če kánni vorèa, čòla sto spíti su vlíšu⁵⁵⁴ ta stèa (b); v. TNC 379.
3. mòtti vrèxi če kánni tramuntána, òčče èssu su fiskjèune ta stèata (c).
4. òde vrèsi če fisá vorjás, akòmi če sto spíti ta kòkala trèmun (b).
7. áma èñi vrèhu ts'èñi fusú voría, akòñi tse than dèa ta kòka íñi tšèmunda (a).

431. Quando piove in giugno o luglio, cade fuoco per
tutto il mondo

1. "Όταν βρέχει τὸν Ἰούνιο ἢ τὸν Ἰούλιο πέφτει φωτιά γιὰ ὅλο τὸν κόσμο.
2. san evrèxi to protojúni o to storjúni, pètti lúci ja òlo ton gòsmo (b); v. TNC 375.
3. mòtti ivrèxi sto tèro o ston alonári, pètti lumèra ja òlo to kkòsmo (b).
4. òde vrèsi to brotoγύλι i to ðefteroγύλι, pèfti fotjá s' úlo to gòsmo (b).
6. áma vrèsi o protojúnis i o ðefterojúnis, pètti lambrò ja úllon ton gòsmon (b).
7. áma èñi vrèhu to serikjí⁵⁵⁵ i ton aonári, èñi tsitènda khára ja òle ton gòsmo (a).

432. Quando piove in agosto, si fa olio, miele e mosto

1. "Όταν βρέχει τὸν Αὐγουστο, γίνεται λάδι, μέλι και μούστος.
2. san ivrèxi ston águsto, jènete aládi, mèli če mustári (c).
3. mòtti vrèxi a' tt' águsto, jènete aláti, mèli če krasí (b).

⁵⁵⁴ Aus einer Grundlage *βλιζω. Lautmalend wie κρίζω, σίζω, τρίζω.

⁵⁵⁵ Ist ngr. θεριστής 'mietitore' > 'giugno'; vgl. Rhodos und Euböa *theristís* 'Juni'.

4. òde vrèši o ávustos, jínete láði, mèli če mústos (a).
6. áman ivrèši ton áuston, jinískjete láðin, mèlin ġe krasín (a).
7. áma e' vrèhu ton ávuste, eñi jinúmene ái, mèli tse múste (a).

433. Quando si entra in ballo, bisogna ballare

1. "Όταν μπῆς στο χορό, πρέπει νά χορέψης.
2. san embènnete sto fòremma⁵⁵⁶, èxi na forèttsi (a).
3. mòtti mbènni na òorèfsi, ngídśi na òorèfsi (a).
5. áma bèñis sto òorò, prèpi na òorèpsis.
6. áma fkjís sto òorò, ènna òorèpsis (b).
7. áma báre tho òorè, em' brèpunda na òorèspere (a).

434. Quando tu vai piede innanzi piede,
buon marito tu troverai

1. "Όταν περπατῆς πόδι με πόδι, θά βρῆς καλὸν ἄντρα.
2. sam báise pòði če pòði, kalòn ándra pjánnise (b).
3. mòtti pái ass' adía ass' adía, kalòn ándra vríski (b).
4. òde porpatís pòða me pòða, na vris θèlis kalò ádra (a).
6. ámam barpatís pòðin me pòðin ènna vris kalòn ándra (a).

435. Quando viene l'inverno, misero chi non ha capanna

1. "Όταν ἔρτη ὁ χειμῶνας, δυστυχισμένος ὅποιος δὲν ἔχει καλύβι.
2. san embènni o χιμòna, máro ti dden èxi amblíci⁵⁵⁷ (a); v. TNC 379.
3. mòtti stádśi o šimòna, ttehò čino pu den èxi kapánda (b).
4. òden èrti o šimònas, kakomírís òpjos den èi spíti (a).
6. áman èrti o šimònas, kakorísíkos òpkjos en èši kalífin (a).

436. Quattro occhi vedono più di due

1. Τέσσερα μάτια βλέπουν καλύτερα ἀπὸ δύο.
2. tèssera lúkkji θorú plène para dío (b).

⁵⁵⁶ In Roghudi *Ĥòremma* zum Verbum *Ĥorèò* (LGr 570).

⁵⁵⁷ Beruht auf mgr. ἀπλίκιον 'Wohnung' (LGr 44).

3. tèssara amμάδια itorúne plèo piri dio (b).
4. tèssara mátia θorún kala apò ðjò (a).
6. tèsser' amμάðkja θorún kallíttera 'pu ðkjò (a).
7. tèseri psilí íñi orúnde kalíttera apú tu díu (a).

437. Quel bambino ha sempre la testa altrove

1. Ἐκεῖνο τὸ παιδάκι ἔχει πάντα τὸ κεφάλι ἄλλοῦ.
2. ečíndo pedí èxi viáta (pánda) tin ġofalí ađđí⁵⁵⁸ (b).
3. čítto pedáči èxi pánta ti ččofáli ađđú (b).
7. ekjíní to kambśúli èñi èñhunda pánda ta tsufá alá⁵⁵⁹ (a).

438. Questo tempo freddo non mi si addice

1. Αὐτὸς ὁ κρύος καιρὸς δὲν μοῦ ἀρέσει
2. túto kjerò spríhò ðem mu prèpi (b).
3. túso čerò fsihrò (ttsihrò) 'em mu dèxete⁵⁶⁰ (b).
4. etútos o krijòs kjeròs ðe' m' arèsi (b).
7. ènderi p psuhrè tserè on' arèsu-mi (a).

439. Raccoglie la crusca e spande la farina

1. Μαζεύει τὰ πύτουρα καὶ σκορπάει τ'ἀλεύρι.
2. ðelègwi ta pítera če χίνni t'alèvri (a).
3. sianònni ta pítera če spèrni to lèvri (a).
5. maśèvi ta čívara⁵⁶¹ če skorpá t'alèvri.
6. sinái ta pítera če petássi t' alèvri (b).
7. èñi maśúkhu ta kjítura ts' èñi skorkjíhu to álite (a).

440. Raglio d'asino non sale al cielo

1. Τὸ γκάρισμα τοῦ γαιδάρου δὲν πᾶει στὸν οὐρανό.
2. t' anganísi tu γαδάρu ðem bettònni st' ájero (c).

⁵⁵⁸ Aus *ἀλλῆ (agr. ἀλλῆ); s. LGr 26.

⁵⁵⁹ Ist das alte dorische ἀλλᾶ.

⁵⁶⁰ Vgl. bov. *mu dèfete* 'mi giova' (δέχομαι).

⁵⁶¹ Zu mgr. κιβάρως 'Mehl oder andere Speise geringer Qualität' (lat. *cibarius*).

3. o nkarísi tu čúču 'en andevènni stin agjèra (c).
5. i agarišá tu γαιδάρου δε báí ston uranò.
6. to angánišma tu γάρου 'em báí ston uranòn (b).
7. to angázišma tu ònu on' èngunda thon uranè (a).

441. Roba d'altri, roba di tutti

1. Ροῦχα τ' ἄλλουνοῦ, ροῦχα ὀλονοῦ τοῦ κόσμου.
2. rúho ton ađđò, rúho ton olò (a); v. TNC 378.
3. rúho tos ađđò, rúho tos alò (b).
5. rúha t' alonú, rúha olonú tu kòšmu.
6. rúha tus állus, rúha úllu tu kòšmu (b).
7. tsíta^{561a} thur álu, tsíta thur úlu (b).

442. San Martino, ogni mosto è vino

1. Τοῦ ἁγίου Μαρτίνου, κάθε μούστος εἶναι κρασί.
2. tu áju Martínu kátha mustári en' grasí (b).
3. s'on am Martínu pássο músto jènete krasí (b).
4. tu áju Martinu káthe mústos íne krasí (a).
6. t' ái Martínu káthe mústos en' grasín (a).

443. Sa più il pazzo a casa propria che il savio in casa di altri

1. Ξέρει περισσότερα στὸ σπίτι του ὁ κουτὸς ἀπ' ὅτι ὁ σοφὸς στὸ σπίτι τῶν ἄλλων.
2. šeri plè' o páččo sto spíti to dikòndu pára o sávjo sto spíti ton ađđò (b); v. TNC 298.
3. ittseri plèo o páččo so spítittu píri o sávjo so spíti tos ađđò (b).
4. katèi pjò polá sto spítitu o palavòs pára òti katèi o sofòs sto spíti ton alonò (b).
7. èñi ñuríšu plètera tha dšèa-si o kutè ap' òtsi o sofò tha dšèa tur áli (a).

---

^{561a} Zak. *tsíta* in Kastanitsa entspricht dem sonstigen *tsípta* 'rien', 'quelque chose'.

444. Sappiamo che è malato

1. Ξέρουμε πώς είναι άρρωστος.
2. šèrome ti èn' árrusto (b).
3. ittšèrome ka ène adínato (b).
4. katème pòs ine arostáris (b).
7. ème ksèrunde òtsi èñi ároste (a).

445. Scherza con l'asino, chè ti bátte con la coda

1. Παϊξε με τόν γαίδαρο πού σε χτυπάει με την ουρά.
2. pèše me ton gáðaro, ti se tavrí me tin gúða (b); v. TNC 296.
3. pèttse me to čúčo pu su dšáfí⁵⁶² me ti kkúda-tu (b).
4. pèše me to γαίδαρο pu se htipá me tin orá (b).
7. pèsatse me ton òne phe d' èñi díu me tan urá (a).

446. Scopa nuova fa rumore

1. Καινούργια σκοῦπα κάμνει θόρυβο.
2. mètrimma⁵⁶³ činúrjo kánni skrúšo⁵⁶⁴ (b).
3. i skúpa činúrğa kánni frantèdđo⁵⁶⁵ (b).
4. čenúrja parasíru⁵⁶⁶ káni θòrivo (a).
6. i čunúrka sarká kámmi katšiarismòn (a).
7. tsernutsía skúpa èñi pía andára (a).

447. Scrofa grossa (grassa) non fa porcellini

1. Γουρούνα παχιά δέν κάνει γουρουνάκια.
2. kúna paχía ðen gánni kunakúča (b); v. TNC 374.
3. rèkka paχèa 'e kkánni rekkúddáča (c).
4. γυρούνα παχά ðe gáni γυrunákja (b).
6. lòtta pašá en gámni širúskja (b).
7. χυρέα παχία om' bía χυρόρπια (a).

⁵⁶² Aus ζάφω, vgl. ngr. ζάφτω (Andriotis 112).

⁵⁶³ Gehört zum Verbum *metërro* 'scopare', wohl aus μεταίρων = μεταίρω (LGr 329).

⁵⁶⁴ Aus kal. *scrúsciu* = ital. *scroscio*.

⁵⁶⁵ Ist salent. *frantiedđu*.

⁵⁶⁶ Vgl. ngr. παρασύστρα 'scopa'.

448. Secondo il santo si fa la festa

1. Κατὰ τὸν ἅγιο γίνεται ἡ γιορτὴ.
2. pòs ène o ájo, òtu tu kánnune ti jjortí (b).
3. kúndo ton ájo ijènnete i jortí (b).
4. katá ton ájo jínete i jortí (a).
6. katá ton áin jinískete jortí (a).
7. anáoga ton áje èñi jinumèna ts' a jortá (a).

449. Se la capra avesse vergogna, non alzerebbe la coda

1. Ἄν ἡ κατσίκα εἶχε ντροπὴ, δὲ θὰ σήκωνε τὴν οὐρά.
2. an i èγα ίχε andrepsía, 'en esíkonne tin guda (b).
3. an i íttsa ίχε antropí, 'en ájerne ti kkáda (b).
4. an i èγα íše dropí, δε θα síkone tin orá (a).
6. an i èja íšen andropín, 'en èðen na sikònni ton nuròn-dis (a).

450. Se la donna non fosse nata, mai guerra
sarebbe nata

1. Ἄν δὲν εἶχε γεννηθῆ ἡ γυναῖκα, ποτὲ δὲ θὰ γινόταν πόλεμος.
2. an i jinèka den ítto jenamèni, mái gwèrra den ítto jenastònda (c).
3. an i jinèka den ίχε jennitònta, mái gwèrra den ίχε jettònta (b).
4. an den íše jeniθí i jinèka, potè den θα jinòtane pòlemos (a).
6. a δden ejenniètun i jenèka, 'en ejènetum pottè pòlemos (a).

451. Se la ruota non s'unge non gira

1. Ἄν δὲν ἀλειφτῆ ἡ ρόδα, δὲ γυρίζει.
2. an i ròta den alífete, den gjirídsi (c).
3. an den alíttsi ti rròta, 'en anǵirèi (b).
4. a' den aliftí i ròda, δε' jirísí (a).
6. a δden aliftí o trohòs, 'e jjirísí (a).

452. Semina quando vuoi, che a giugno mieti

1. Σπεῖρε ὅποτε θέλεις, γιατί θερίζεις τὸν Ἰούνιο.
2. spíre sa θθèlise, ka tom brotojúni θerísise (b).

3. spíre mòtti tèli, ka to tèro⁵⁶⁷ terídsi (b); v. Morosi 79.
4. spíre òde θèlis, jatí θerísis to brotojúli (a).
6. spíre áma θθèlis, jatí θerísis tom brotojúnin (a).

453. Se non avesse piovuto, sarei venuto

1. Ἄν δὲν εἶχε βρέξει, θὰ εἶχα ἔρθει.
2. an den íto vrèhonda, ímmon èrtonda (b).
3. an den íxe vrèhonta, íha èrtonta (b).
4. a' den èvrexe, θárkumu (b).
7. an òkji èhu vrèthè, θa èma fertè⁵⁶⁸ (a).

454. Se non fossero i maiali, la ghianda tornerebbe
a quercia

1. Ἄν δὲν ἦταν τὰ γουρούνια, τὸ βελανίδι θὰ γινόταν βελανιδιά.
2. an den íxe ta kúña, to veláni ekondòferre dendrò (a).
3. an den íxe ta rèkka, 'o veláni ejurídse velanèa (b).
5. a' den íta ta γυρούña, to velanídi θá jínota dedrò.
6. a' mmen índan i síri, ta valañña ejínnondo grídes (b).
7. an un' gji i χúri, o fayò⁵⁶⁹ θa kja naθí tśúa (a).

455. Se non guardi, non puoi vedere

1. Ἄν δὲν κοιτάξης, δὲ μπουεῖς νὰ δῆς.
2. an den ganonise, e' ssònnise ívri⁵⁷⁰ (b).
3. an de' kkanonísi, e' ssòdsí torísi (b); v. Morosi 78.
4. a' den diríksis, de borís na ðis (a).
6. a' ððem paratirísis, 'en imbòris na ðis (a).
7. áma o' ksikákxere⁵⁷¹, o' s' orú (a).

⁵⁶⁷ Otr. *tèro* 'giugno', 'Monat der Ernte' (θέρως).

⁵⁶⁸ Gehört zum Verbum *feríkhu* 'herbeibringen'.

⁵⁶⁹ Ist das alte dorische φαγός = φηγός.

⁵⁷⁰ Ist Infinitiv zum Aorist *ívra* (ἴβρω) des Verbums *θωρò* 'sehen' < θρωρῶ (LGr 180).

⁵⁷¹ Zum Verbum *ksikáku*.

456. Se non hai ali di falco, non andare in alto

1. "Αν δὲν ἔχῃς φτερά τοῦ γερακιουῦ, νὰ μὴ πᾶς ψηλά.
2. an den èχise aθteríje aše jèrako, mi páise psilá (b).
3. an den èχι afterúte attse ajeráçi, mi ppái sto fsilò (b); v. Morosi 79.
4. a' den èšis fterá tu jeraçú, na mi bas psilá (a).
6. a' δden èšis fterá tis jerákas, na mem bas psilá (a).
7. an o' s èhu fterá tu jeratsíu, min èndsere apsiá (a).

457. Se non passa maggio, non cambiare vestito

1. "Αν δὲν περάσῃ ὁ Μάης, νὰ μὴν ἀλλάξῃς τὰ ροῦχα σου.
2. an den gwíki⁵⁷² o máji, mi aδdásiise to fòrema (b).
3. an den javíki⁵⁷³ mái, min aδdási rúħa (b).
4. a' dem berási o máis, na min aláksis ta rúħa-su (a).
6. a' δdem perás' o mas, na men alláksis ta rúħa-su (a).
7. áma om' baí o mái, na min átsere ta ítha-ndi (a).

458. Se non piovesse, verrei

1. "Αν δὲν ἔβρεχε, θὰ ἔρχόμουν.
2. an den èvrexε, èrkommo (b).
3. an den èvrexε, èrkamo (b).
4. a' den èvresε, θarkúmune (a).
6. a' δden èvresen, èθen n' árto (a).
7. an òkji vrèhu, θa èma mòlu⁵⁷⁴ (a).

459. Serata rossa o tramontana o acqua

1. Βράδου ροδινὸ ἢ βοριὰς ἢ νερό.
2. sperinò rodinò o vorèa o nerò (a); v. TNC 38o.
3. vrádi rodinò o tramuntána o nerò (b).
5. vrádi kòçino i vorjás i nerò.

⁵⁷² Zum Verbum *gwènno* < ἐκβαίνω.

⁵⁷³ Zum Verbum *diavènno* < διαβαίνω.

⁵⁷⁴ Zu agr. μόλω Konj. Aor. des Verbuns βλώσκω 'kommen'.

6. *ðílis kòččino ja vorkás ja nerá* (b).
 7. *arýá kotsiná i voría i ío* (a).

460. Se tu sei una buona ragazza, buone mura ti aspettano.

1. "Αν εἶσαι μιὰ καλή κοπέλα, ὠραῖοι τοῖχοι σε περιμένουν.
 2. an íse mía kalí kaspèd̥da⁵⁷⁵, kalá tíxía su amènsi (b).
 3. an íse mía kalí k̥jatèra, aklí tíxi se mènune (b); v. Morosi 78.
 4. an íse kalí kopéla, kalí tíši se perimènun (a).
 6. an íse mía kalí kopèlla, òmorfi tíši karterú-sse (a).

461. Se vuoi affogarti, entra nel mare⁵⁷⁶

1. "Αν θέλῃς νὰ πνιγῆς, ἔμπα στὴ θάλασσα.
 2. a' θ̥θ̥elíse na ffukestíse, èmba sti θ̥θ̥álassi (b).
 3. a' ttèli n' anfukettí, èmba si ttálassa (b); v. Morosi 79.
 4. an θ̥èlis na pniyís, èba sti θ̥álassa (a).
 6. a' θ̥θ̥èlis na pniís, èmba sti θ̥θ̥álassan (a).
 7. an es θ̥èu na prithíre⁵⁷⁷, tsíthatse⁵⁷⁸ tha θ̥ása (a).

462. Se vuoi aver nemici, presta danari

1. "Αν θέλῃς νὰ ᾿χῃς ἐχθρούς, δάνειζε χρήματα.
 2. a' θ̥θ̥elíse na èxise nimíku (oftrú), δάνise ðinèria (b).
 3. a' ttèli n' áxi nimíku, dániso turníssia (b).
 4. an θ̥èlis n' áxis ehtrús, δάνise parádes (a).
 6. a' θ̥θ̥èlis n' ášis ohtrús, δάνise pparáes (a).

463. Se vuoi fare lavoro molto, alzati presto la mattina

1. "Αν θέλῃς νὰ κάμῃς δουλειὰ πολλή, σήκω σύντομα τὸ πρωτῆ.
 2. a' θ̥θ̥elíse na kámise ðulía pod̥dí, jèrta sírma ti ppurrí (b); v. TNC 369.

⁵⁷⁵ Bov. *kaspèd̥da*, in Bova *kattsèd̥da*, auch otr. *kaf̥tèd̥da* 'ragazza' scheint auf *καυκέλλα zu beruhen (LGr 237).

⁵⁷⁶ Sinn des Sprichwortes ist: wenn du etwas Gefährliches unternehmen willst, dann halte dich an 'qualche cosa di grande' (Morosi 79).

⁵⁷⁷ Zum Verbum *pringu* = πνίγω (Deffner 301).

⁵⁷⁸ Zum Verbum *tsithèndu* 'fallen' (Deffner 369).

3. a' ttèli na polemísi⁵⁷⁹ poddí, áska príta (prèsta) s' o pornò (b).
4. an eðèlis na kámis polí dulá, síko profí-profí (b).
6. a' ððèlis na kámis pollín dulán, na sikostís 'pu tin afkjín⁵⁸⁰.
7. an es ðèu na píre presá dulía, ètha síndaña (a).

464. Se vuoi vedere la buona massaia, guárdala
quando fila alla candela

1. "Αν θέλῃς νὰ δῆς τὴν καλὴ νοικοκυρά, κοίταξέ τὴν, ὅταν γνέθῃ με τὸ κερί.
2. a' ððelíse na ívrise mía kalí kkoðèspina, kanúna-ti san innèthi sto çerí (b).
3. a' ttèli na torísi ti kkalí mmassára, tòrisòtti mòtti nnèti sto çerí (b).
4. an ðèlis na ðis ti kalí nikočerá, díriksè-tine òde klòthi me to çerí (a).
6. a' ððèlis na ðis tin galín nikočirán, paratíra-tin áman glòthi níman me to çerín (a).

465. Siamo greci e parliamo greco

1. Είμαστε "Ελληνες καὶ μιλοῦμε ἐλληνικά.
2. ímmasto grèki (gríči) če plateome grika ⁵⁸¹ (b).
3. ímesta gríki če gríka ímílume (b).
4. ímaste sfakjaní če milúme sfakjaná (b).
7. ème èlini tse ème ñúnde⁵⁸² tsakònika (a).

⁵⁷⁹ Otr. *polemò* 'io lavoro', in der gleichen Bedeutung in Kreta *πολεμῶ* (Pangalos III, 300); vgl. Dodekanes (Kos) *índa pu polemás* 'che lavoro fai?'

⁵⁸⁰ Aus *αὐγήν*.

⁵⁸¹ Italogr. *gríko* 'greco' scheint auf einer Grundlage *γρήκος* (*γρίκος*) zu beruhen, was vielleicht die oskische Aussprache (**græcus*) für *græcus* gewesen ist; s. LGr 115 und NB 170, 285. – Wichtige Zeugnisse für den Gebrauch des Wortes in Kalabrien im 12. Jahrh. gibt Kahane (S. 413) aus der Urkundensammlung von Trincheria: (a. 1179, Reggio) *ψάλιν γρικο καὶ λατινον* 'psallere graece ac latine' (p. 252), (a. 1192, Nordkalabrien) *καὶ τοὶς ἑρέουσιν γρίκους τε καὶ λατινοὺς* 'presbyteris graecis ac latinis'; s. noch S. 186.

⁵⁸² Gehört zum Verbum *ñu* (*νιοῦ*) = *ὀμιλῶ*; s. Anm. 77.

466. Siamo tutti figli di Adamo e di Eva

1. Εἴμασε ὅλοι παιδιὰ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας.
2. ímmasto úllí pedía tu Adámu če tis Eva (c).
3. ímesta òli pedía tu Adámu če tis Eva (b).
4. ímaste òli apòroni tu Adám če tis Evas (a).
6. ímastin úlli pedkjá tu Adám če tis Evas (a).
7. ème òli kambσία tu Adám tse tar Eva (a).

467. Spósati e se sei buona, una buona
suocera troverai

1. Παντρέψου κι' ἂν εἶσαι καλή, θὰ βρῆς καλή πεθερά.
2. prandèvjise, če an íse kalí, kalím betterá pjánnise (b).
3. armástu, če an íse kalèqða, mía kkalí ppetterá ivrísiki (b); v. Morosi 78.
4. padrèpsu, če an íse kalí, θa vris kalí peθερά (a).
6. pandrèftu, či an íse kalí, en na vris kalím beθθεράn (a).

468. Stelle d' inverno, nuvole d' estate, parole di donne
e peti d' asino: tutt' una cosa

1. Ἀστέρια τοῦ χειμῶνα, σύννεφα τοῦ καλοκαιριοῦ, λόγια τῶν γυναικῶν καὶ πόρδοι γαιδάρων ὅλα τὸ ἴδιο.
2. ástri tu χιμòna, sínnofa tu kaločeríu, lòja to ggjinekò če pòrdi tu γαδάρu: òlo nam bráma ène (b); v. TNC 370.
3. astèria attse šimòna, mánte⁵⁸³ attse kaločèri, lòja jinekò če pòrdi attse čúčo in' òlo na práma (b).
4. astèrja tu χιμòna če nèfala tu kalokjerjû, lòja to gjinekò če klañès to γαιδάρo úla to ídjo ine (b).
6. ástra tu šimòna, nèfi tu kaločerkú, lòja ton jenekòn če pòrti ton gáron, úlla ta ídja ènun (b).
7. áša tu χimonikú, sínefa tu kaotseríu, òja 'po tu γunètse tse phundè apò tur ònu, òa to ídje (a).

⁵⁸³ Ist sal. *manta* 'coperta'; s. Anm. 473.

⁵⁸⁴ Zum Verbum *voíou* = *voéω* (Deffner 247).

469. Suocera e nuora, tanto lontano che non si oda

1. Πεδερά καὶ νύφη, τόσο μακριὰ ὅσο νὰ μὴν ἀκούονται.
2. petterá ĉe grambí, tòsso lárğa na mi kustí (a); v. TNC 377.
3. petterá ĉe krambí, tòsso lárğa mi kkustí (b).
5. peðerá ĉe nífi, tòso makrá ὅσο na min akúode.
6. pettherá ĉe nífi, makriá na men akúonde (b).
7. peðerá tse nífi, tòšu alárğa ὅšu na m' íñi nònde⁵⁸⁴ (a).

470. Tanto va il gatto al lardo che vi lascia lo zampino

1. Τόσο πάει ὁ γάτος στὸ λαρδί ὅσο ἀφίνει τὸ πόδι.
2. tòssom báì o γάττο sto χιρινὸ pu afínni to podáĉi (b).
3. tòsso ipái i múša is 'o lárdo ka 'fínni to podaráĉi (b).
4. tòso pái i káta sto lardí ὅσο afíni to bòða (b).
7. tòšu èñi èngu o phongjikò tho lardí ὅšu èñi afínu to púa (a).

471. Tanto va la brocca al pozzo (alla fontana)
finchè si spezza

1. Τόσο πάει τὸ λαγίσι στὸ πηγάδι ὡς ποῦ νὰ σπάσῃ.
2. tòsso pái to lajínì sto piγádi fina pu mènì klamèno (b); v. TNC 385.
3. tòsso ipái to stanní s' o ffrèa sára nde klánnete (b).
4. tòso pjèni to laínì sto piγádi mèñri na spási (b).
6. tòsso pái to stamní ston lákkon ὅs pu na spási (b).
7. tòšu èni ènga a kunía⁵⁸⁵ tho kjaγádi os na katšuθí (a).

472. Tanto va la mosca al miele che vi lascia il capo

1. Τόσο πάει ἡ μυῖγα στὸ μέλι ὅσο ν' ἀφήσῃ τὸ κεφάλι.
2. tòsso pái i míγα sto mèli ti afínni tin ġefalí (a).
3. tòsso ipái i mía so mèli ka afínni ti ĉĉofáli (b).
4. tòso pái i míγα sto mèli ὅspu n' afísi ti ġefalí-tsi (a).
6. tòssom ba i múja sto mèlin ὅson n' afísi tin ġefalín-dis (a).
7. ὅšu en' ènga a múša tho mèli ὅspu n' afí ta tsufá (a).

⁵⁸⁵ Von agr. κωνίς = ὑδρίσκη bei Hesych (Deffner 195).

473. Terra nera butta fuori buon grano

1. Μαύρη γῆ βγάζει καλὸ σιτάρι.
2. h́uma mávro rífti sitári kalò (a); v. TNC 386.
3. h́oma mmávro rífti sitári kkalò (d); v. Morosi 79.
5. mávri jí vγási kalò sitári.
6. i mavrojí fkállli kalò ssitári (b).
7. kuvána jí èni bána⁵⁸⁶ kalè karpò (a).

474. Terra non arata produce felci e ortiche

1. Χῶμα χωρὶς ὄργωμα βγάζει φτέρες καὶ τσικουνίδες.
2. h́uma den alammèno fèrri θtère çe sklíθre⁵⁸⁷ (b).
3. h́oma den ladremmèno ifèrni láhria çe kjiníte (a).
4. h́oma díh̄os sévgárisma vgáni aftères çe agjinídes (b).
7. h́oma p'oni orgukhúmene èni pínda váša tse ah̄rie⁵⁸⁸ (a).

475. Terreni argillosi e terreni sassosi rompono
il giogo

1. Χωράφια ἀργιλώδη καὶ χωράφια πετρώδη σπάνε τὸ ζυγὸ.
2. orgáde⁵⁸⁹ çe marmúskle⁵⁹⁰ klánnu to d́siγò (a); v. TNC 377.
3. h́omata me kriq̄ða çe h́omata mpoderá⁵⁹¹ iklánnune to d́siò (b).
5. horáfja h́umatèña çe horáfja petròja spúsi to síγò.
6. horáfkja konnohómata çe čakikjèrka spásun to síòn (b).
7. húre me tšelefítsa tse húre me pètsune íni kačúnde to síγò (a).

476. Tira più un pelo di conno che una coppia di buoi

1. Σῦρε πιὸ μιὰ τρίχα τοῦ μουνιοῦ παρὰ ἓνα ζευγάρι βόδια.
2. sèrri plè èna maq̄dine tu munnáci para èna sógwári še vúdía (b).

⁵⁸⁶ Männliche Form ist *bánu* aus ἐκβάλλων (Kostakis 50).

⁵⁸⁷ In Bova und Gallicianò *sklíθra*: entspricht genau dem zypr. σκλιθρα = gemeingr. κνίδη; s. LGr 464.

⁵⁸⁸ Zak. *ah̄ria* aus ἀκνίδα (Deffner 64).

⁵⁸⁹ Ist agr. ὄργας 'fruchtbare Erde' (LGr 367).

⁵⁹⁰ Aus spätlat. *marmusculum* (LGr 318).

⁵⁹¹ Otr. auch *foderò*, *poderò* wohl aus σφοδρὸς 'forte'.

3. sírni plèo na mmaḡḡí tu píççi⁵⁹² piri na dśogári attse víddia (b).
4. síre kalá mja tríħa tu muñú pará ěna śevgári vúja (a).
6. tráva parapáno mjan driħan tu púttu⁵⁹³ pará ěna śefkári vvúḡkja (a).
7. áre^{593a} persútere nía tśíħa apò ton ġíste⁵⁹⁴ para ěna śevgázi vúe (a).

477. Tra moglie e marito non mettere dito

1. Ἀνάμεσα σὲ γυναῖκα καὶ ἄντρα μὴν βάζεις τὸ δαχτύλι σου.
2. tra jinèka ěe ándra mi válise to dáħtílo (b).
3. mèsan gjinèka ěe ándra min váli to dáttílo (b).
4. anámesa se jinèka ěe ándra mi vánis to daħtíli-su (b).
7. mi vánere to dáħhíle tha misá ta ġunèka tse ton átšopo (a).

478. Tutte le acque vanno a mare

1. Ὅλα τὰ νερὰ πᾶνε στὴ θάλασσα.
2. òla ta nerá páu sti θθálassi (b).
3. òla ta nerá ipane si ttálassa (b).
4. úla ta nerá páne sti θálasa (a).
6. úlla ta nerá pan is ti θθálassan (a).
7. òa ta ívata ífi ěngunde tha θása (a).

479. Tutte le voci non sono noci

1. Ὅλες οἱ φωνές δὲν εἶναι καρύδια.
2. úlle i fonè den ěne karíḡja (c).
3. òle i fonè 'en íne karíḡḡja (b).
4. úles i fonès den íne karíḡja (a).

⁵⁹² Vgl. in den salentinischen Mundarten *pícu, píu, píntu* 'conno' (VDS): wohl lautmalend aus der Kindersprache.

⁵⁹³ Vgl. zyp. πουττίν = μουνί (Sakellarios 511).

^{593a} Zak. *áre* gehört zum Verbum *áρω*, zak. *áru* (Deffner 50); s. *aríħu* (Anm. 111).

⁵⁹⁴ Zak. (in traditioneller Orthographie) *κύστε* ist agr. *κύσθος* 'weibliche Scham'; in Zypern auch *ššístos* (Hadjioannou 49).

6. úlles i fonès enn' en' garíðkja (a).
7. òle i fonè úñi káža⁵⁹⁵ (a).

480. Tutti gli asini si rassomigliano

1. "Όλα τὰ γαιδούρια μοιάζουν.
2. úlli γάdari ammjádsonde (c).
3. òli i čúci ammjádšotte (b).
4. úli i γαιδári mjásune (a).
6. ull' i γαδári mjásun (a).
7. òli i òni íñi njásunde (a).

481. Una gocciola fa traboccare la pentola

1. Μιά σταγόνα κάνει τὸ τσουκάλι νὰ ξεχειλίση.
2. μία ína (jína)⁵⁹⁶ kánni ti ttsúkka na χίσι (b).
3. μία ránta kánni na spetturrísi⁵⁹⁷ to tsukkáli (b).
4. mjá stalá káni to tsikáli na kseχilísi (b).
7. ña tšauá em' bía to lupái na tsiχiθí (a).

482. Una mácina sola non fa farina

1. Μιά μολόπετρα μόνη δὲν κάμνει ἀλεύρι.
2. èna liðári manahò den gánni alèvri (c).
3. èna litári manehúðçitu 'e kkánni alèvri (b).
4. mjá pètra monaçí-tsi ðe sçiási alèvri (a).
6. mjá pètra maniší-tis en gámni alèvri (a).
7. èna pètše om' bíu álite (a).

483. Una mano lava l'altra e tutt' e due lavano la faccia

1. Τὸ ἓνα χέρι πλύνει τὸ ἄλλο καὶ τὰ δυὸ τὸ πρόσωπο.
2. èna χèri plèni t' áçðo çe òla ta dío plènuti ti ffáčča (b).

⁵⁹⁵ Zak. *kažu* ist agr. κάρυον.

⁵⁹⁶ Man sagt auch *íttsa*, vgl. kal. *stizza*, *zica*; onomatopeischer Herkunft; s. dazu Kahane 419 und 421.

⁵⁹⁷ Aus sal. *spetterrare* (VDS).

3. mía χέρα plínni tin áðði če òle če dío plínune to mmuso (b).
4. i mjá šera plíni tin áli če i ðjò ti múri (a).
6. t' òna ššerín plinnískji to állon če ta ðkjò to pròsopon (a).
7. a nía šera e' khriśa⁵⁹⁸ tan áva, tse i ðíu ta šúkha.^{598a}

484. Una pecora rognosa ne guasta una mandra

1. Μιά ψωριασμένη προβατῖνα καταστρέφει μιὰ μάντρα.
2. ènam bròvato ruñammèno katalái òlo tom márkato⁵⁹⁹ (b).
3. mía pratína ruñúsa katalí mia mmándra (b).
4. èna psoriáriko osò borí na tapsoriási úla sti kúrta.
6. mjá kuèlla forkaśmèni halá mam mándran (a).

485. Una scintilla basta per accendere il fuoco

1. Φτάνει μιὰ σπίθα για ν' ανάψη ἡ φωτιά.
2. mía spítuðða⁶⁰⁰ abbastèi ja n' áspi to lúci (b).
3. mía spítta kanní n' anáttsi ti llumèra (b).
4. ftáni mjá spíða ja n' anápsi i fotjá (a).
6. mjá asína kaní n' ápsi ti ffoðkján (a).
7. e' súnna⁶⁰¹ nía spíða n' anápsi ta khára (a).

486. Uno è spina e l' altro è pero selvatico

1. Ὁ ἕνας εἶναι ἀγκάθι καὶ ὁ ἄλλος ἀγριάπιδον.
2. èna ène akáθði če o áððo grappidía (b).
3. èna ène akátti če o áððo ène skòrho⁶⁰² (b).
4. o ènas íne agáði če o álos αγριάηλαδο (a).
6. o ènas en angáθðin či o állos arkáppidon (a).
7. o èna èñi khúle⁶⁰³ tse o ále èñi alohrá⁶⁰⁴ (a).

⁵⁹⁸ Zak. *khriśu* aus dem alten ἐκκλύζω.

^{598a} Zak. *šúkho* = πρόσωπον aus agr. ῥοῦγχος = πρόσωπον (Hesych); s. Deffner 349.

⁵⁹⁹ Kal. und siz. *márcatu* aus arab. *marqad* (LGr 318).

⁶⁰⁰ Die italogr. Formen beruhen auf einem alten *σπίθθα mit der normalen Entwicklung von νθ zu tt, vgl. πενθερός > *petterò* (HG § 42).

⁶⁰¹ Zu ngr. σώνω 'arrivare', 'giungere'.

⁶⁰² Aus sal. *scòrpu* als Name verschiedener dorniger Sträucher: wohl ein Wort des alten messapischen Substrats.

⁶⁰³ Ist das alte σκῶλος 'Stachel'.

⁶⁰⁴ Entspricht dem ngr. (dial.) ἀγριαχλάδα.

487. Uno semina e un altro raccoglie

1. 'Ο ένας σπέρνει και άλλος θερίζει.
2. èna spèrri çe ènas áfðo delèji (b).
3. èna ispèrni çe o áfðo inðnni (b).
4. o ènas spèrni çe álos ðerísi (b).
7. èna èñi phíru tse èna ále èñi seríndu (a).

488. Uomo digiuno ha il diavolo nel culo

1. 'Ο νηστικός άνθρωπος έχει τον διάβολο στον κώλο.
2. áðropo nistikò èçi ton diávolο ston gòlo (b).
3. ántropo nistikò vastá ton diávolο sto kκòlo (b).
4. o nistikòs áðropos èi to diáolο ston gòlo (a).
6. o nistikòs áðropos èsi to ððkjáolon is ton gòlon (a).
7. o nistsikò átsopo en' èñu ton gataratè⁶⁰⁵ thon gòle (a).

489. Va al fiume (per pescare) e non al ruscello

1. Πήγαινε στον ποταμό κι όχι στο ρυάκι.
2. áme⁶⁰⁶ stom botamò çe mi páise sto riáçi (b).
3. ámone sto fjúmo çe nde sto kanaláçi (b).
4. áme sto botamò č' òi sto rjáçi (a).
6. páenne⁶⁰⁷ stom botamòn či òi st' arkáçin (a).
7. hángje⁶⁰⁸ thom botamò tse òsi tho žátsi (a).

490. Va da chi dà, non andare da chi chiede

1. Πήγαινε σέ κείνον που δίνει, και όχι σέ κείνον που ζητάει.
2. èbba⁶⁰⁹ eçi pu ðònnu, mi páse eçi pu dšítau (c); v. TNC 295.
3. ámone i' ččino pu di, mi ppái i' ččino pu jurèi⁶¹⁰ (b).

⁶⁰⁵ Zak. *kataratè* aus agr. *κατάρατος* 'le maudit'.

⁶⁰⁶ Italogr. *áme* und *ámone* aus *εγωμεν*; vgl. ngr. (Kreta) *áme*.

⁶⁰⁷ Zyp. *παγαίνω* aus mgr. *ύπαγαίνω*.

⁶⁰⁸ Bei Deffner 390 in traditioneller Orthographie *χάγκε* = *πήγαινε*.

⁶⁰⁹ In Roghudi *égwa*: gehört zum Verbum *gwènnο* = *εχθαίνω*.

⁶¹⁰ Aus *γυρεύει*; vgl. Kreta *jirèvi*.

4. áme s' aftò pu díni (dúni) çe òi s' aftò pu jirèvi (b).
7. èndése⁶¹¹ 's èteni^{611a} ph' èñi díu tse òçi s' èteni ph' èñi kharáhu (a).

491. Vale più un amico che cento parenti

1. Ἀξίζει περισσότερο ένας φίλος παρά εκατὸν συγγενεῖς.
2. ħrísí plè èna fílo para ekatò dikí⁶¹² (b).
3. iħrídší plèo nan amíko piri akatò dikí (b).
4. aksísí pjò polí ènas kalòs fílos pará ekatò sijenís (a).
6. aksísí parapáno ènas fílos 'pu ekatò singjenís (a).

492. Vale più un asino vivo che un medico morto

1. Ἀξίζει περισσότερο ένας ζωντανὸς γάϊδαρος παρά ένας νεκρὸς γιατρός.
2. ħrídší plèo èna gáðaro íjo⁶¹³ para èna jatrò peðammèno (c).
3. iħrídší plèo na čúčo anío piri na messère apetammèno (b).
4. aksísí pjò polí ènas śodanòs gáïðaros pará ènas peðamènos jatràs (a).
7. en' aksísu persútere èna śodanè òne pará èna penatè jatrà (a).

493. Vale più un buon nome che tutte le ricchezze

1. Ἀξίζει περισσότερο ένα καλὸ ὄνομα παρά ὅλα τὰ πλούτη.
2. ħrísí plè èna kalò nòma para òli plusía (b).
3. iħrídší plèo na kkalò nnòma piri òle te rrikkèttse (b).
4. aksísí pjò polí mjá kalí fími pará úla ta plúti (a).
6. aksísí parapáno ènan galòn ònoma pará úlla ta plúti (a).

494. (Egli) va trovando il pelo nell' uovo

1. Πάει νά βρῆ τὸ μαλλὶ στὸ ἄβγό.
2. pái jirídšonda to mađdí st' avgò (c).

⁶¹¹ Siehe Anm. 40.

^{611a} Zak. *èteni* = ngr. *ἐκεῖνος* (Kostakis 87).

⁶¹² Italogr. *dikí* ist als *ἰδιωκὸς* 'i miei (parenti)' zu verstehen.

⁶¹³ Entspricht dem ngr. (dial.) *ὑγιος* 'gesund'; vgl. otr. *anío* 'gesund', 'sano' aus *ánúγιος (LGr 42).

3. ipái vrískonta to maqdí ič' èssu s' aggò (b).
4. pái na vri malá st' avgò (a).
6. pái na vri to mallín is t' afkòn (a).
7. ènderi e' kharáhu tšíha⁶¹⁴ tho avgò (a).

495. (Egli)vende la pelle prima di ammazzare la volpe

1. Αὐτὸς πουλάει τὸ δέρμα πρὶν νὰ σκοτώσῃ τὴν ἀλεπού.
2. pulái to dërma príta na spráši tin alupúða (b).
3. pulí to dërma príta pu na sfádsi tin alipúna (b).
4. aftòs pulá to dërma pri' skotòsi ti surída⁶¹⁵ (a).
6. tútos pulí tim betšan⁶¹⁶ prin na skotòsi ton alupòn (a).
7. ènderi em' bu to tomáži protú na skotúi tan alepú⁶¹⁷ (a).

496. Vendemmia stramatura: vino dolce, uva
acerba fa aceto

1. Τρύγος σταφιδιασμένος: κρασί γλυκὸ, ἄγουρα σταφύλια κάνουν ξίδι.
2. trígo stafidjamèno: krasí gličío, áplero stafídđi kánni attsídi (a); v. TNC 385.
3. trío podđi kamomèno: krasí gličí, stafíli attsinò ikánni attsídi (b).
6. triò stafidkjaśmènos kámni krasí gličí, áuro stafíli kámni ksídi (b).
7. tšígo stafijđastè: krasí glikò, ánate vòtsu íni pínde glikádi (a).

497. Venerdí come fa giorno, così lo vedi

1. Τὴ παρασκευὴ μόλις φέζει, τὴ βλέπεις.
2. parašoggwí sírma pu diafási, òtu ti θθorí (b); v. TNC 377.

⁶¹⁴ Aus agr. θριξ.

⁶¹⁵ Bezeichnet den Marder, franz. *fouine*, ital. *faina*. Der Fuchs ist in Kreta (und Karpathos) nicht vorhanden. In Karpathos heißt der Marder *to suri*: ein Wort unbekannter Herkunft.

⁶¹⁶ Ist ngr. πέτσα 'pelle' aus ital. *pezza*.

⁶¹⁷ Als Tabuname des Fuchses ist *marúa* = Μαρούλα 'petite Marie' üblich.

3. parašegjí kúndu fsemerònni, ítu ti ttorí (b).
6. tim barašefkjín òsso na fèksi, θorís-tin.
7. to parási⁶¹⁸ mòtsi fukjísi⁶¹⁹ ñ' es orú (a).

498. Vento, donna e fortuna cambiano come la luna

1. Ἄνεμος, γυναῖκα καὶ τύχη ἀλλάζουν ὅπως τὸ φεγγάρι.
2. forèa, jinèka če furtúna ađđássu fòla to fengári (c).
3. ánemo, jinèka če furtúna ađđássune kundo to fèngo (b).
4. aèras, jinèka če míra alásun sa do fegári (b).
7. ánemo, γυνèka tse tíχι íñi ásunda òphu to fengázi (a).

499. Véstiti secondo la stagione

1. Ντίσου ἀνάλογα με τὴν ἐποχὴ.
2. fòrese skúndo⁶²⁰ ton gjerò (b); v. TNC 371.
3. ndísu sekúndu to ččerò (b).
4. díθu sínfona me tin epoší (a).
6. ndíθu análoga me tin epoχín (a).
7. gjúsu katá to tserè (a).

500. Volpe che dorme non mangia galline

1. Ἄλεπού πού κοιμᾶται δὲν τρώει κόττες.
2. alerúða ti čumáte 'en dròji púđe (a).
3. alipúna pu plònni e' ttròi òrnite (b).
6. alupòs pu čimáte 'en dròi òrniθes (a).
7. alerú ph' en' gjúfa⁶²¹ o' tšúa kòthe (a).

⁶¹⁸ Deffner 282 gibt die Formen *parásiti* und *paráski*.

⁶¹⁹ Gehört zum Verbum φωτίζω 'éclairer'.

⁶²⁰ Aus ital. *secondo*.

⁶²¹ Zak. *kjufu* siehe Anm. 109.

INDICES (WORTREGISTER)¹

1. Griechisch

ἀβοηθῶ 159	ἀπολύω 462
ἀγκάθι 277	ἀπόσπασις 411
ἀγριαχλάδα 604	ἀπού 138a
ἀδεροτέκνι 452	ἀππάριον 22
ἀδρός 62, 212, 510	ἀπώρας 375
ἀδρύνω 62	ἀπωροῦ 375
αἰγίλωψ 403	ἀραιός 210
αἰγωλιός 533	ἀργά 66
αἶρω 94, 111, 593a	ἀρνίδια 437
ἀκνίδα 588	ἀρνός 435
ἀκριβός 106	ἄρτος 138, 254
ἀλάτι 464	ἄρτυμα 255
ἀλέκτωρ 238	ἄσαμος 350
ἄλητον 222	ἄσκός 189
ἀλλᾶ 559	ἄτρακτος 257
ἀλλῆ 558	ἀττέλαβος 407
ἀλυκτῶ 83	αὐγή 580
ἄλων 286	ἀφέντης 527
ἄλωνάρης 56	ἀφοηδῶ 159
ἄμε 526, 606	
ἄμπελος 166	
ἄμπέχω 38	βάγματα 505
ἀναγυιόνω 110	βαγοίνιον 42
ἀναδεύω 418	βάζω 426
ἀνδρίλλιον 484	βαθεῖα 198, 477
ἀνθρήνη 457	βάλανος 365
ἀντέχω 50	βάνω 209, 468
ἀνύγιος 613	βαστάγιον 326
ἄξιόνω 421	βέργα 345
ἄου 59, 87, 261a	βέρκα 345
ἄπαντένω 133	βίλλος 522
ἄπελῶ 462	βλάχιον 241
ἄπλίκιν 557	βλᾶχρον 241
ἀποθήκη 270	βλάχοι 14a
ἀποκαμένος 542	βλᾶχρον 241

¹ Das folgende Wortverzeichnis enthält nur diejenigen Wörter, die in den Anmerkungen erwähnt oder erklärt worden sind. – Die Zahlen verweisen auf die Anmerkungen.

- βλῆχρον 241
 βλίζω 554
 βλώσχω 574
 βοηθῶ 160
 βόλβιθον 413
 βόλβιτον 413
 βόσκημα 530
 βοσκία 531
 βοσκίζω 531
 βότρυς 204
 βοῦς 281
 βοῦς θήλεια 102
 βοῶ 157
 βροῦκος 409
 βρούκουλος 408
 βῶλος 195
- γαμβρή 214
 Γιάνης 312
 γκρεμίζω 319
 γλαῦξ 536
 γλακῶ 313
 γλέπω 384
 γλῶσσα 195
 γνωρίζω 178
 γούρνα 304
 γουρούνη 27
 γρηῆκος 581
 γριά 524
 γρίκος 581
 γρονίζω 178
 γρόνος 355
 γυρεύω 610
- δαίσου 174
 δαίω 174, 298
 δακία 283
 δάκρυμα 93
 δάκρυον 93
 δείγει 474
 δείφει 474
 δείχνει 474
 δέλλιθα 453
 δέσποινα 502
- δευτεροιοῦλης 30
 δευτεροιοῦνιος 30
 δέχομαι 560
 διαβαίνω 31, 573
 διαβῶ 185, 539
 διαγέρνω 387a
 διβόλιον 344
 δουλεύω 145
 δρῦς 227
 δυχατέρα 206
- ἐγγίζει 454
 εἶτως 200
 ἐκβαίνω 224, 341, 572, 609
 ἐκβάλλων 368, 586
 ἐκγυμῶ 95
 ἐκδίδω 371
 ἐκεῖ δά 246
 ἐκεῖ ἐμπρός 546
 ἐκεῖ χαμαί 68
 ἐκεῖνος 119
 ἐκκλύζω 343, 598
 ἐκρίπτω 463, 551
 ἐλαύνω 103
 ἐμπλέκω 263
 ἐμπορτέσα 428
 ἐμπρόσθεν 146
 ἐνδυμα 132
 ἐνδύω 423
 ἐνόνω 162
 ἐντηρῶ 183
 ἐν-ῶρα 377
 ἐξ 117
 ἐξ ἀδείας 182
 ἐξαποδύνω 96
 ἐξεικάζω 53
 ἐξευπόρησα 373
 ἐξυπνιαζώ 315
 ἕξω 518
 ἐργασία 467
 ἔρια 61
 ἔριφος 202
 ἔρμηνεία 379, 383
 ἔσθαι 261, 470
 ἐστία 259

ἐσχάρα 49
 ἔσωνθε 71
 εὐκαιρος 40a, 78
 εὐλογῶ 445
 ἔως ἄρα 492

 ζάφτω 562
 ζάφω 562
 ζέμα 262
 ζουρλός 538
 ζυγόνω 184
 ζωνάριον 65, 216
 ζῶον 60

 ἦκω 40, 127
 ἦῦρα 175
 ἦῦρον 570

 θαφίον 54
 θεριστής 555
 θερμιστός 289
 θέρος 567
 θέτω 203
 θεωρῶ 570
 θηλυκά 486
 θίς 274
 θρίξ 614
 θυγάτηρ 13a
 θώψ 537a

 ἰδιχοί 612
 ἰμάτιον 129
 ἴντα 135
 ἰππάριον 22
 ἴππαρος 23
 ἴρις 63
 ἰστός 215

 καῆν 24
 καιδίας 244, 369
 καιρός 82

κάλον 393
 καμπία 550
 κανονῶ 52
 κάνψης 173
 κάρυον 595
 κάσσα 466
 καταβαίνω 552
 κατάρατος 605
 κατέχω 134, 280
 κατσηφάρα 381a
 κατσίκια 89
 καύκαρος 351
 καυκέλλα 575
 καῦκος 351
 καυματερός 472
 κεντύνω 456
 κεντῶ 456
 κεφάλη 325
 κηλαδῶ 487
 κιβάριος 561
 κίλιξι 104
 κίνου 142
 κλόκα 248
 κνήθω 339
 κνίδη 587
 κνιπός 106
 κοίτα 290
 κόκκος 229
 κόκορας 362
 κόλος 88
 κομβόνω 359
 κοντοφέρνω 493
 κορτόω 442
 κουζούλα 391
 κουβέλι 305
 κούκουλλον 218
 κουκούρι 218
 κουλλίζω 113
 κουμάρι 434
 κούντουρος 447
 κουτσούλλα 501
 κούτσουρον 488
 κρημνίζω 319
 κριθή 221
 κρούζω 112
 κρούω 112

κρυάδα 285
 κύανος 402
 κυβέρτιον 186, 458
 κύβητρον 186
 κύλλιξ 104
 κύπτω 109
 κύριος 69
 κύσθος 594
 κυψάλη 268
 κύων 85
 κωνίς 585

 λαιμός 73
 λακκιά 480
 λαλῶ 59, 87
 Λαμπρή 440
 λέβης 193
 λίπος 508
 λιρίον 63
 λοπάδιον 37
 λοπάς 37
 Λουππίους 126
 λουρί 63

 μὰ ναί 118
 μαζεύω 167
 Μαρούλα 617
 μάτηρ 35
 μελετῶ 152
 μελιγρόνι 336
 μὲν 39
 μερμήγκι 334
 μεταίρνω 563
 μεταίρω 563
 μεταπάλιν 451
 μιῶ 520
 μισεύω 446
 μογέω 372
 μόλω 574
 μουγγός 347
 μύρμηξ 334
 μύστρα 191
 μῶρον 195

νέφος 381
 νιοῦ 77, 582
 νοέω 584
 νομεύς 512
 νοῦρλος 406
 νοῶ 100
 νυκτοῦ 177

 ξαρίζω 337
 ξεικάζω 53
 ξεράγανον 460
 ξερίχου 551
 ξεστίον 141
 ξημερόνει 529
 ξυρίζω 337
 ξύω 338

 ὀζαίνω 415
 οἰκέλλα 91
 ὄλω 410
 ὀμάλιον 51
 ὀμιλῶ 77, 582
 ὄνος 265
 ὄξινος 549
 ὄξεϊα 198, 477
 ὄπα 242
 ὄπη 242, 358
 ὀπτίλος 70
 ὀργάς 589
 ὀρι + ὄπα 247
 ὀρίζω 271, 364
 ὀρῶ 164
 ὄτου 199
 ὄτρα 400
 οὔατα 346
 οὐδέν 118
 οὐδέν γε 118
 οὔλος 234
 οὔτως 199

 παγαίνω 607
 παιλλός 147
 παίρνω 327

- παίω 105a
 παραγγελιά 382
 παραμυθία 288
 παρασύστρα 566
 παρατηρῶ 183
 πάρειμι 219
 παριών 219, 482
 παροψονία 288
 πάσσαλος 489
 πάσσαξ 490
 πεινῶ 419
 πειρασμός 283a
 περιγελῶ 230
 περισσός 105
 πέρπερος 190
 πέτρος 45
 πέτσα 616
 πικρεῖος 258
 πίνω 142
 πλαγιάζω 108
 πλαγιόνω 108
 πλατειάζω 75
 πλατεύω 75
 πλερόνω 386
 πλεότερο 256
 πλέω 306
 πνίγω 577
 ποδάρι 491
 ποιῶ 48
 πολεμίζω 64
 πολεμῶ 64, 579
 πομισιάρης 237
 ποῖος 98, 232
 ποιῶ 48
 πορεία 545
 πόρος 86
 πούγγα 150
 ποῦς 140
 πουττίν 593
 πρᾶμα 101
 πρεσβύτερος 21
 πρὶν 144
 πρινάρι 226
 πρῶτα 144
 πρωτοιούλης 30
 πρωτοιούνιος 30
- πτερύγα 278
 πτωχός 514
 πύρρα 309
 πυρρείας 309
 πῶμα 36
- ραντίζω 43
 ραφίδα 301
 ράχος 367
 ρήγας 228
 Ρήγιον 125
 ρίζα 509
 ρίζω 364
 ροῦγγος 481, 598a
- σαββάτω 131
 σακκωτός 483
 σάμβατ 130
 σαυράδα 431
 σαυρίκα 432
 σηκόνω 170, 376
 σήκωσις 438
 σκιάδιον 26
 σκιάζομαι 331
 σκλωπίον 536
 σκνίθθα 587
 σκουῖλλος 540
 σκυφίον 317
 σκῶλος 603
 σκῶψ 536, 537a
 σπαρτός 469
 σπήλυγγα 293
 σπίνθα 600
 σποδίζω 287
 σποδιός 235
 σποδίλα 476
 σποδός 476
 σπόρος 211
 σταίνω 171, 378, 422
 σταλοῦλα 41
 σταυρίκα 432
 στάχυς 503
 στέριφος 353, 354
 στιά 259

στόμα 389
 στοῦμα 74
 στρηγιῶ 264
 συλλέγω 154
 συνενόνω 155
 συντυχάνω 76, 519
 σύρμα 114
 σύρνω 197
 σφιχτός 495
 σφοδρός 591
 σώζω 156
 σώνω 153, 156, 601

ταράσσω 444
 ταχειά 429
 τεμπέλης 459
 τί καὶ ἂν εἶναι 543
 τίλος 122
 τίς ποτε 323
 τίτυρος 349
 τοῦμα 74
 τραβῶ 541
 τρακλιζω 471
 τρακλός 169
 τράχω 32a, 314
 τρεκλός 471
 τρέφω 425
 τροιᾶ 400
 τρώα 400
 τρώγω 116, 291
 τρώξανον 322a
 τσάκωνες 14a
 τσάντσαλον 300
 τσίλα 122
 τσίτσιδος 97

ὔγιος 613
 ὕδωρ 32
 ὑλακτιῶ 83
 ὑλάσσω 84
 ὑμῶν 276
 ὕπνος 398
 ὕφ' ἄλλα 72

ὑφοροῦμαι 333
 ὑψηλός 478
 φαγί 163
 φαγός 569
 φθειρ 252
 φιλοῦ 99
 φοβιόμενος 335
 φορεμένος 360
 φοροῦμαι 333
 φούλιος 401
 φούσκα 58
 φραγμός 275
 φυτεία 165
 φωτίζω 619
 φωτογωνία 260

χαλεπός 79
 χανδός 320
 χαραγίδα 322
 χαραμίδα 225
 χαράσσω 340
 χιών 57
 χοιρέλα 397
 χοῖρος 29
 χόρτα 138
 χορτάτος 318
 χόρτον 254
 χοῦμα 195
 χρήζω 231
 χριστιανός 148
 χῶμα 195
 χώνω 195
 χωρίζω 443

ψαυράτα 431
 ψείρα 252

ώριος 34
 ὦς καὶ 370

2. Griechisch

(in phonetischer Transkription)

- abrumídsó 250
 ađđí 558
 adehúmene 50
 adía 182
 afèngji 527
 afdía 433
 afdò 160, 433
 afitò 160
 afkji 580
 afse 117
 afsènno 421
 afsepodínno 96
 aftehò 514
 afterúda 279
 afudáo 159, 433
 afudía 433
 agjèlamos 403
 aγolèo 533
 agronísó 178
 áhio 500
 ahría 588
 ajèlipo 403
 akhò 189
 ákhriste 343
 akkutèo 158
 alá 559
 alánno 103
 alèθtora 238
 álite 222
 aliθtò 83
 alohíra 604
 alonári 56
 ámbele 166
 ambelò 161
 ambleko 263
 ambliči 557
 áme 606
 amèđđa 194
 ámone 516, 606
 ampári 22
 an 217
 anaðèngu 418
 ánate 92, 387
 ande 138, 254
 andríđđí 484
 andsíða 392
 anemukhúmene 388
 angatí 277
 anínu 321
 anío 613
 annorídso 178
 anónno 162
 apolò 462
 apoθítsi 270
 aporò 375
 aporónni 235a
 apospasíla 411
 áppharos 24
 apú 138^a
 arçerònnno 40a
 áre 94, 593a
 arèo 210
 arγá 66
 argasía 467
 arídso 271
 arikhu 111, 593a
 ártuma 255
 ásamo 350
 áskla 223
 askònno 170, 376
 asperènno 40a
 ass' adía 182
 astálaño 407
 ašáti 26
 aše 117
 ášte 257
 átsi 464
 átsu 518
 atšè 212, 510
 atšerènu 62
 atšítère 510
 attèhò 514

- atterída 279
 attse 117
 attsikkònno 328
 attsinò 549
 attsumpèò 245
 aṭteriya 278
 aú 261a
 áuna 286
 avisò 160
 avutána 346
 aẓíkhu 111, 149, 357
- bagáša 521
 baínu 224
 bánu 586
 bejiri 25a
 bètsuma 38
 bráska 486
 bujèlo 247a
- čaḥamè 68
 čáiri 531a
 ččèḍḍi 267
 čekáo 251
 čèò 249
 čidá 246
 čilaḍò 487
 čimentèò 455
 čío 192
 číso 119, 200
 čiste 594
 čittònno 239
 čivara 561
 čivèrti 186, 458
 čofáli 325
 čòla 244, 369
 čúri 69
- ḍačia 283
 dámmi 93
 ḍánga 137
 ḍè 118
 ḍèfete 560
- ḍefterojúnis 30
 ḍefterúlis 30
 ḍèxete 560
 ḍelègwo 154
 ḍèngje 118
 ḍespíni 502
 ḍèsu 298
 diavènno 31, 573
 ḍifi 474
 ḍiji 474
 ḍiḥatèra 206
 ḍikí 612
 dirá 183
 díu 371
 ḍivòli 344
 driḍḍako 484
 ḍsába 107
 ḍsáfo 562
 ḍsargára 356
 ḍsèma 262
 ḍsènno 415
 ḍsonári 216
 ḍsúrle 538
 dulèò 145
 dúma 389
 dúrma 115
- èbba 609
 ecimbrò 546
 èfčero 40a
 ègwa 609
 embelò 161
 èndše 40, 611
 engídši 454
 èngu 40, 127, 185
 èngunde 506
 ènna 526
 enònno 162
 erèñu 461a, 485
 èrža 61
 èspero 40a, 78
 essittò 495
 èste 261, 470
 èteni 611a
 ètha 378

- ètru 528
 èžifo 202
 èžikhu 441
- faè 163
 fayò 569
 fèrfero 190, 302
 ferikhu 568
 fertè 568
 fiakko 284
 fitía 165
 flòkka 248
 foderò 591
 fòla 72
 foremèno 360
 fòremma 556
 foríome 333
 fošúmeno 335
 fotoyonía 260
 fráfti 296
 frantédðo 565
 ftíra 252
 ftohojánis 312
 fuđáo 159
 fúkha 58
 fukjisi 619
 fúleno 401
- gaèrno 387 a
 ggèno 341
 gjúku 423
 ɣlakò 313
 glèpo 384
 grambí 214
 greñíliu 319
 griko 581
 groníšo 178
 ɣrúsa 195
 ɣrusòs 355
 gúđðo 88
 gúvele 305
 gwèno 572, 609
 gwiko 572
- ĥalipò 79
 ĥandòs 320
 ĥángje 608
 ĥónda 138
 ĥondáte 318
 ĥòndi 254
 ĥòremma 586
 ĥorèò 556
 ĥoríšo 443
 ĥrídšo 231
 ĥúma 195
 ĥúnno 195
 ĥúra 195, 469
- ida 135
 íjo 613
 ína 596
 índa 135
 ío 32
 ípre 398
 isè 424
 iso 119
 isparèò 450a
 íthe 215
 íttsa 89, 596
 itu 200
 ívra 175, 570
 ívri 570
- jannákji 312
 jannúði 312
 jará 299a
 jattso 89, 348
 javénno 31
 javíko 573
 jína 596
 jirèvo 610
 jispála 268, 269
 jissála 268
 jurèò 610
- káfađða 220
 kafčèđða 575

- káfkaros 351
 káfti 296
 kafúna 324
 kafúrko 294
 kaí 249
 kaja 299
 kákavros 351
 káli 393
 kamaterúði 472
 kambía 550
 kambí 173
 kanunò 52
 kása 466
 kašbe 123
 kaspèdða 575
 kataratè 605
 katèo 134, 280
 katsavára 381 a
 katsèlla 103 a
 katšúnu 266, 329
 kattšèdða 575
 kávaðða 220
 kážu 595
 kečči 172, 267
 khambènu 552
 khára 49
 kharašindu 340
 khondúkhu 442
 khraía 322
 khraníða 225
 khrišo 343
 khrišu 598
 khúle 603
 kifurittso 269
 kinipò 106
 kjatèra 206
 kjispála 268
 kjúfu 109, 621
 kníšo 339
 kòkkho 229
 kombòno 359
 kondoferro 493
 košía 531
 košídšo 531
 kòtto 25
 krambí 214
 kráulo 208
 kripò 106
 kšáða 285
 ksežíhu 463, 551
 ksikášu 571
 kuðdíšo 113
 kúe 85
 kúklis 362
 kuklòno 307
 kukosáli 218
 kúkuððo 218
 kukufkjáoš 535
 kúlika 102, 104
 kumáro 434
 kúmba 150
 kúna 394
 kundúra 447
 kunía 143, 585
 kúnni 292
 kuráði 303, 430
 kurnutèdða 537
 kuruðdèo 507
 kuskúni 394
 kušúla 391
 kutèo 158
 kútsura 488
 kuttšúlla 501
 kuváne 402
 kuváni 305
 kúvele 305
 kžísa 221
 Labrí 440
 láhri 241
 lakšá 480
 lássò 84
 lemò 73
 levèta 193
 lingòni 336
 líppo 508
 líri 63, 539
 líro 539
 lòtto 396
 húči 46
 lumèra 47

- lupái 37
 Luppíu 126
 lúta 396
- máli 51
 mándsí 297
 manè 118
 mannára 515
 máño 33
 manòkulo 213
 manta 583
 mantañato 81
 mantèd̄da 473
 márkato 599
 marmúska 590
 máro 330, 513
 marúa 617
 mašúkhu 167
 máti 129
 mátuka 345
 mbánu 368
 mèd̄da 194
 mèd̄diḡa 453
 meletò 152
 meligúni 475
 melingòni 336
 melingúni 336
 melisokòḡine 188
 mèn 39
 mèrmiko 334
 messère 151
 metapále 451
 metèrro 563
 mètrimma 563
 micčèd̄di 267
 miša 191
 misèvgo 446
 mišitèggo 414
 mistra 191
 mita 450
 mòlu 574
 mošú 372
 mpoderò 591
 munḡáo 347
- muntúra 390
 múro 195
- nahúmene 387
 natè 92, 387, 547
 ndèggje 118
 ndi 374
 nèfos 381
 ngji 142
 niftú 177
 niliere 520
 niskjá 259
 ñíu 100
 nomía 512
 nõnde 584
 nõnno 162
 ñú 77, 52ä, 582
 ñúmu 276
 núra 377
- òčče 370
 òkja 242, 358
 òla 72
 òndu 24
 òne 265
 òngjuma 132
 orátse 176
 orgáda 589
 orjíñe 383
 ormiñá 379
 orú 164
 òrpa 247
 òrrio 34
 ošía 477
 òssutte 71
 ottsía 198, 477
 ottsilò 478
 òtu 199
 òu 410
- paènno 607
 pakamèno 542

pandènno 133
 parangetà 382
 parási 618
 parasíra 566
 parasomía 288
 paratirò 183
 paríu 219, 482
 pásaka 490
 pásalos 489
 pažíu 482
 peláo 462
 pellòs 147
 pelò 462
 penákhu 436
 pergelía 230
 pèrro 327
 pèšo 105a
 pètša 616
 pètše 45
 pettònno 180
 phartè 469
 phoreskùmene 211
 phundèhu 287
 phure 211
 phurtèse 146, 428
 pičči 592
 pikuláči 311
 pikúli 311
 pindís 499
 pínos 232
 píos 98, 232
 pírria 309
 pis 98
 pittsa 523
 píu 48
 platègwo 75
 plèo 306
 pleráto 386
 plerònno 386
 plètežu 256
 plònno 108
 podári 491
 poderò 591
 polemísi 64
 polemò 579
 pomišárikos 237

poránda 465
 pòre 86
 poría 545
 presè 105
 pričío 258, 548
 prinári 226
 príngu 577
 príta 144
 protojúni 30
 psilè 70
 púe 140
 púma 36
 púnga 150
 purmídšo 250
 putíha 168
 púttos 593

rálios 367
 ránta 43
 rása 273
 rækka 395
 rekhári 534
 rækko 28, 534
 respèris 67
 restíre 441
 ríya 228
 Riji 125
 ríšo 364
 rká 524
 ròttsa 44
 rođđò 417
 ruèttso 310
 rukúmi 461
 rumáni 361

sakkúta 483
 sámba 130
 sambatári 511
 sára 492
 sáti 139
 saváto 131
 savúči 427
 sávuko 427

serikjí 555	śáu 185, 532
sfittò 495	śiyòni 184
sguđđo 88	śonári 65
sianòнно 155	śore 295
síkosi 438	śurí 615
siliká 486	śuríđa 615
sindiháнно 76	
sínnevo 473	śádśome 331
siráyano 460	śalúni 496
sírma 114	śarídśo 337
sírno 197	śaθía 301
skafáttsa 416	śěfu 425
skarfavína 404	śína 274
skjèro 253	śínda 509
sklíθra 587	śiporèi 373
sklòpa 536	śistí 141
sklupí 536	śístos 594
skòrpo 602	śòliko 420
skotáśi 235 a	śomistè 289
skrúšo 564	śoñistè 289
skuđđí 540	śònko 181
skundo 620	śòrte 124
sòdśo 156, 261	śová 374
soğeste 261	śufí 317
sonněste 261	śúkho 481, 598 a
sònno 156, 261	śupúna 498
sòttśi 412	śurèa 397
spetturrèo 597	śuto 90
spilinga 293	śute 352
spinarúta 366	
spitta 600	taxía 429
spittuđđa 600	tarásso 444
spoia 235, 476	telèste 261
spoilè v. spoia	tembeliđa 459
sprofáta 431	tèro 567
ssittò 495	thaiho 503
stavríka 432	thaiíhu 422
sterèo 497	thènu 171, 378
stèrifo 353	thuma 74
stirèo 497	tída 135
storojúni 30, 55	tikanè 543
strakòttśa 399	tínos 232
striñádśo 264	tío 233
stríppa 354	tíspo 323
súnu 153, 601	
superkèi 316	

títsiros 97
 tráho 32 a, 314
 traklèno 169, 471
 travindu 541
 trívulo 236
 trúa 400
 tsandaláro 300
 tsándalo 300
 tsèa 91
 tsèla 91
 tsendú 456
 tserè 82
 tsikkíni 128
 tsikkiníá 128
 tsípta 561 a
 tsíta 290, 561 a
 tsithèndu 315, 378
 tsofráta 431
 tsufála 325
 tsúros 349
 tšáhu 314
 tšaǵía 301
 tšaúa 41
 tšíhía 614
 tšiná 457
 tširásmò 283 a
 tšu 116, 291
 tšúa 227
 tšulè 525
 ttíra 252
 ttíro 252
 ttsènno 421
 ttsimerònni 529
 ttsío 338
 túmeno 494

 ǵafkjòn 54
 ǵaní 380
 ǵèso 203
 ǵiú 99
 ǵorò 570
 ǵupín 537 a

 uǵè 118
 úllo 234

úlos 234
 úmma 118
 úmme 118
 úrle 406

 vajèni 42
 vámata 505'
 váne 435
 vańíša 437
 vánu 209, 468
 váši 241
 vášo 479
 vastáji 326
 vátserè 504
 vaǵía 198, 477
 vèane 365
 vèǵǵiǵa 453
 vèrka 205, 345
 vermiči 332
 viáǵǵo 385
 viáta 80
 víǵǵo 522
 víspa 453
 vjinnò 95
 vlišo 554
 vlojète 445
 vodǵǵidšo 417
 vòkka 248
 vòšima 530
 vòtše 204
 vrańhlo 241
 vrúho 409
 vrúkulo 408
 vu 157, 281
 vúfa 255 a
 vúla 195
 vúle 240
 vúnere 179
 vúrna 304
 vúrvito 413
 vúrvitò 413
 vušilikò 102
 vúǵrako 484
 vuǵulía 102

3. Italienisch

- amaru 330
 azata 438
 azzicare 328
 bagascia 521
 bugliolo 247a

 cafone 324
 caja 299
 cassa 466
 cáuzi 123
 cecatu 251
 chèzzu 89
 chiazzu 89
 cimentare 458
 cionco 181
 cittu 239
 còttu 25
 cráulu 208
 cristianu 148
 curnutedda 537
 curuḡḡare 507
 fiaccu 284
 frantieddu 565
 ganga 137
 gazella 103a
 giammarucu 136

 jòcca 248

 mannara 515
 mantagnu 81
 manta 583
 mantèḡḡa 473
 manúcciu 213
 márcatu 599
 maru 330
 messère 151
 melitugni 336
 miscitare 414

 mita 450
 murichèḡḡa 136
 muttura 390

 paranta 465
 pecora 60
 pezza 616
 picu 592
 pintu 592
 píu 592
 pizza 523
 pòma 36
 putica 168
 putiña 168

 rasa 273
 ruḡḡare 417
 ruèzzu 310
 rúculu 408
 ruvèzzu 310

 sambataru 511
 sarica 432
 sarvica 432
 scafazza 416
 scarpavina 404
 scialone 496
 sciorte 124
 sciupone 498
 scòrpu 602
 scrúsciu 564
 secondo 201, 620
 sòzzu 412
 sparari 450a
 spettarrare 597
 spinaruta 366
 stiratu 497
 stizza 596
 stracozza 399

superchiu 316
suzzo 342

turnisi 121
tocca 454
trivulu 236

vâsciu 479
verga 205
viatu 80

viaggiu 384
vlòcchà 248

zammataren 511
zandalaru 300
zargara 356
zica 596
ziđđuni 122
zillu 122
zilu 122
zumpare 245

4. Lateinisch

ascla 223
assula 223
cella 91
cibarius 561
cingulum 216
coctus 25
deligere 154
fulvus 401
lux 46

magnus 33
manuculus 213
marmusculum 590
natus 92
perperus 190
praebyster 21
quetare 158
racemus 461
sabucus 427

5. Verschiedene Sprachen

bedava türk. 107
beygir türk. 25a
breshka alb. 486
bujol serbokr. 247a

čayır türk. 531a
cingle katal. 216
ciut rum. 90
cochon. franz. 27
cocoş rum. 362
copt rum. 25
coq franz. 362

denier franz. 120
dúrma türk. 115

gorrino span. 27

jac serbokr. 89
yara türk. 299a
juignet franz. 30
juillet franz. 30

kac alb. 89
keç alb. 89
kokosh alb. 362
kraštiaun lad. 148
kumar türk. 434

marqad arab. 599
meldar span. 152

melle franz. 194	šut alb. 90
motika serbokr. 449	šut serbokr. 90
orman türk. 361	tembel türk. 459
pinti türk. 499	tournois franz. 121
puggs germ. 150	tumn arab. 494
	ðumn arab. 494
reco port. 28, 395	zakon serbokr. 14a
rençper türk. 67	

WÖRTERVERZEICHNIS ZUM ITALIENISCHEN BASISTEXT¹

abbaiare 46, 218	alveare 136, 350
abisso 157	alzare 114, 116, 117, 287ss.
abito 1	amare 24, 25, 35, 65ss.
accarezzare 415	amaro 190
accendere 32, 144, 363, 485	amico 21, 24, 62, 354ss.
accettata 402	ammazzare 5, 54, 455
acerbo 296, 424, 496	ammogliare 115, 417
aceto 232, 496	amore 26, 244, 274, 290
acqua 5, 6, 7, 62 ss.	anche 28, 74, 117
addire 438	andare 12, 30, 76, 80ss.; v. va.
affogare 86, 238	andar fuori 402
agnello 338, 339	Andrea 31
ago 230	anima 415
agosto 432	Annunziata 394
aia 221, 255	antico 212
aiutare 108, 197, 219, 411	anziché 183
aiuto 283, 334	aperto 47
ala 211, 456	aprile 5, 221
albero 16	aprire 59
albeggiare 407, 497	arare 61, 474
alieno 56	aratro 176
allegro 197	arcobaleno 30, 412
allevare 324, 237	arrivare 103, 158, 176, 424
alto 127, 373, 456	arte 82, 165
altro 55, 168, 233, 289 ss.	ascoltare 56
altrove 437	asino 33, 198, 304, 305 ss.
altrui 99	aspettare 16, 460

¹ Unser Register verzeichnet Wörter, die häufig vertreten sind, nur mit 3–4 Belegstellen.

assiuolo 409
 attaccare 33
 avaro 391
 avena 309
 avere 28, 31, 36, 200ss.
 azzuffare 198, 254

 babbo v. padre
 bachetta 261
 baciare 55, 405
 baffi 359
 bagnare 22
 ballare 421, 433
 ballo 433
 bambino 117, 324, 437
 banca 77
 barbuto 207
 barile 198, 412
 basso 293
 bastare 242, 485
 bastone 148
 battere 95, 284, 445
 beato 35, 36
 becco 263, 264
 bello 8, 11, 37, 89 ss.
 bene 59, 100, 158
 bene m. 67, 187
 bere 355
 bestemmiare 38
 biondo 308
 bisaccia 261, 384
 bisogna 19, 39, 349, 390
 bisogno 227
 bocca 2, 40, 41, 42 ss.
 boccale 94
 boccone 217
 bollire 180
 bosco 277
 botte 14, 365
 bottega 77
 brocca 471
 brodo 195
 bruciare 68, 119, 228, 328
 brutto 37, 81, 182, 276
 buco 248, 372

budello 28
 bue 5, 43, 215, 216 ss.
 buono 31, 135, 195, 217 ss.
 buttare 473

 cacare 43, 57, 85
 cacciare 260
 cacio v. formaggio
 cadere 143, 241, 281, 298 ss.
 caldaia 139, 178
 caldo 208, 225
 cambiare 226, 409, 457, 498
 camicia 81, 121, 142
 camminare 241
 campagna 123, 427
 campo 44, 45
 candela 10, 19, 32, 144
 Candelora 18
 cane 46, 47, 116, 202 ss.
 canna 269
 cantare 172, 175, 210, 268 ss.
 capanna 435
 capello 48
 capitombolo
 capo v. testa
 cappello 4
 capra 49, 145, 177, 263 ss.
 capretta 177
 capretto 145
 carne 118
 carnevale 340
 caro 60, 63, 131
 casa 30, 50, 115, 124 ss.
 cascare 296, 423
 cascina 72
 catinella 137
 cattivo 51, 138, 395
 cavalletta 311
 cavallo 2, 3, 52, 54 ss.
 cavare 151
 cavolo 203
 cazzo 404
 cenere 373
 cento 43, 53, 54, 150 ss.
 ceppo 301

- cercare 88
 cervello 4, 42, 252
 che (pr. rel.) 51, 153, 172, 180 ss.
 ché 335
 che (compar.) 332, 391
 cheto 12
 chi 55, 56, 59, 60 ss.
 chi-chi 118, 258
 chiamare 88
 chiaro 101
 chiarore
 chiedere 490
 chierica 1
 chioccia 179
 chiocciola 85
 chiodo 398
 chiudere 59, 274
 ciascuno 136
 cieco 36, 181, 344
 cielo 137, 440
 ciliegia 316
 ciò 138, 139, 286
 civetta 170
 coda 310, 333, 445, 449
 codolo 345
 collo 413
 colpo 298
 coltivare 141
 colto 358
 colui 142, 337
 come 38, 143, 144, 145ss.
 comandare 96
 commare 276
 comprare 60
 comune 171
 con 68, 86, 116, 117ss.
 conno 476
 conoscere 20, 21, 122, 261ss.
 consigliare 425
 consiglio 294
 contadino 31
 coperchio 9
 coppia 476
 coricare 116, 117, 146, 287
 corno 49, 85, 216, 248
 cornuto 66
 correre 267
 corto 190, 233
 corvo 151
 cosa 152, 168, 368, 422
 così 143, 146, 389, 497
 cotto 84
 covone 153
 credere 247
 crepare 413
 crescere 29
 Cristo 154
 crudo 84
 crusca 159, 278, 370, 439
 culo 39, 119, 487
 cuore 318
 da 62, 123, 155, 156, 157ss.
 danaro v. denaro
 dare 88, 91, 354, 355
 denaro 74, 210, 211, 462
 dente 48, 205, 284
 dentro 37, 275
 destro 286
 detto 212, 388
 di 5, 72, 109, 114, 121, 167, 169, 181,
 186ss.
 diarrea 75
 diavolo 219, 272, 278
 dietro 236
 digiuno 247, 487
 dimenticare 55, 70
 Dio 3, 108, 197, 204 ss.
 dire 28, 48, 73, 99ss.
 dito 68, 79, 184, 313 ss.
 diventare 373
 doglia 263
 dolce 496
 dolore 284, 414
 dolore 171
 domani 330
 domenica 106, 109
 donare 2, 63, 347
 donna 19, 20, 52, 120 ss.
 dopo 173
 doppio 320

dormire 64, 220, 500
 dote 273
 dove 33, 114, 176, 177ss.
 dovere 75, 134, 405
 due 86, 133, 436, 483
 durare 194, 341, 387

 educare 65
 empire v. riempire
 entrare 30, 174, 433, 461
 erba 185
 essere 99, 212, 361, 389
 estate 341, 468

 faccia 186, 275, 376, 483
 faggio 329
 falco 456
 fame 27, 72, 276, 277
 fango 355
 fare 1, 34, 51, 61, 67, 125ss.
 farina 159, 278, 370, 439 ss.
 fatto 50
 fava 162, 205, 314
 favilla v. scintilla
 febbraio 190, 191
 felce 176, 474
 festa 448
 fico 386
 fiele 173, 186
 figlia 132, 150, 192, 326
 figlio 8, 34, 274, 326 ss.
 filare 307, 464
 finchè 471
 fino 387
 fiorire 282
 fischiare 430
 fiume 12, 185, 489
 focolare 191
 formaggio 185, 224
 formica 255, 372
 forno 92
 forse 193
 forte 44, 232
 fortuna 120, 279, 420, 498

fortunato 17, 344
 fossa 21
 freddo 208, 221, 225
 fruttare 16
 fruttifero 45
 fuco 350
 fuggire 156, 163
 fumo 351, 374
 fuoco 16, 68, 129, 155ss.
 fuori 18, 37, 115, 402
 furia 254
 fuso 189

 gallina 172, 175, 195, 280
 gallo 49, 175, 280, 402
 gamba 93, 314
 gatta 13, 192, 271
 gatto 167, 410
 gazza 346
 geloso 66
 genere 150
 gennaio 111, 196
 gente 74, 197
 germogliare 348
 gettare 23, 109, 243, 261
 ghianda 281, 303, 454
 giardino 57
 ginestra 282
 giocare 68, 69, 337
 giogo 413, 475
 gioia 171
 giorno 39, 81
 girare 279, 451
 giugno 6, 431, 452
 giuoco 223
 goccia 15, 481
 godere 299
 granaio 199
 grande 155, 199, 202, 398
 grandine 158, 306, 320
 grano 61, 109, 111, 308ss.
 grappolo 352
 grasso 364
 grattare 256
 greco 465

- gridare 70, 200
 grigio 167
 grillo 311
 grosso 237, 252, 404
 guadagnare 337
 guaio 213
 guancia 86
 guardare 2, 19, 78, 132 ss.
 guastare 484
 guerra 188, 450
 gufo 408
- Iddio v. Dio
 ignudo v. nudo
 imparare 34, 128, 360, 399
 impazzire 102
 indietro 388
 infelice 255, 256, 257
 ingannare 272
 ingrassare 5, 317
 innanzi 329, 434
 inverno 18, 335, 341, 435
- là 274
 lacrima 51, 201, 396
 ladro 53, 209
 lana 29
 lardo 470
 largo 40
 lasciare 47, 83, 293, 470
 lavare 259, 483
 lavatoio 20
 lavoro 30, 217, 250, 463
 leccare 79
 leggere 102
 legno 154, 302, 374
 legume 162
 lenticchia 109
 lepre 133
 letame 224
 letto 23, 146, 225
 libro 212
 lievito 273
 lingua 76, 215, 284, 285
- lisciare 126
 oglio 343
 lontano 156, 318, 469
 luce 19
 lucertola 333
 luglio 23, 431
 luna 173, 320, 321, 498
 lunedì 169
 lungo 233
 luogo 129
 lupo 226, 227, 277, 282 ss.
- ma 226
 macina 482
 macinare 7, 103
 madia 20, 235
 madre 8, 20, 88, 55, 132 ss.
 maggio 323, 457
 magro 3, 303
 mai 69, 120, 158, 244 ss.
 maiale v. porco
 malato 444
 male 67, 97, 220, 268 ss.
 male (m.) 56
 malo 257
 malizioso 270
 mamma v. madre
 mancare 4
 mancino 286
 mandare 3, 204, 205
 mandra 484
 mangiare 71, 78, 85, 86 ss.
 mano 40, 41, 148, 184 ss.
 marchio 49, 264
 mare 366, 461, 478
 marina 208
 maritare 89, 326
 marito 288, 362, 434, 477
 martedì 342
 marzo 183, 228, 248, 328
 massaia 464
 massaiò 31, 196
 mattina 114, 287
 matto v. pazzo
 maturare 140, 147

- maturo 296, 423
 medicina 288
 medico 101, 174, 229, 492
 meglio 59, 100, 183, 184 ss.
 merciaio 230
 meritare 376
 messa 163
 mestolo 139, 213
 mettere 357, 358, 477
 mezzo 171
 miele 79, 173, 186, 472
 mietero 111, 323, 335, 452
 migliore 170, 212, 231, 232
 minchione 188
 minestra 225
 mio 170
 misero 435
 misura 387
 moglie 100, 262, 289, 336 ss.
 molto 61, 70, 111, 185 ss.
 monaco 1, 148, 163, 233
 mondo 6, 82, 234, 258
 montagna 208, 329, 366
 monte 143, 204, 375
 montone 338
 mordere 46, 202, 218
 morire 66, 72, 90, 265
 morte 291, 292
 morto 29, 41, 251, 392 ss.
 mosca 3, 54, 472
 mosto 432, 442
 mugnaio 254, 400
 mulino 305, 385, 418
 mungere 135
 muro 378, 460
 musco 397
- nascere 89, 90, 155, 159 ss.
 nascondere 26, 310
 naso 376
 Natale 27, 340
 nato 394, 450
 nè 19
 nebbia 293, 341
 nemico 462
- nero 308, 331, 473
 nespola 140
 nessuno 133, 250, 292, 345 ss.
 neve 27, 143, 204
 nevicare 18, 427
 nido 11, 257, 346
 niente 48, 60, 149, 347
 nipote 348
 no 73
 noce 479
 nodo 377
 nome 493
 non 7, 12, 25, 29 ss.
 nonno 35
 notte 121, 167
 nozze 21
 nudo 53, 142
 nuora 154, 469
 nuovo 83, 203, 260, 323 ss.
 nuvola 468
 nuvoletta 366
- occhio 36, 51, 151, 181ss.
 oggi 330
 ogni 8, 9, 10, 11, 81ss.
 ognuno 382, 383, 384
 olio 238, 432
 oliva 281
 olivo 380
 orecchio 262
 oro 131, 266, 353
 ortica 474
 orto 392
 orzo 159
 osso 118, 285, 414, 430
- padre 34, 55, 88, 266 ss.
 padrone 33, 317, 382, 409
 paese 36, 52, 115, 336 ss.
 pagare 97, 107, 206
 paglia 140, 194
 palmento 17
 palo 381
 pancia 422
 panciotto 23

- pane 88, 92, 154, 273 ss.
 panno 23, 259
 pantaloni 75
 papa 134
 paradiso 80
 parente 62, 491
 parere 8, 371
 pari 291
 parlare 41, 87, 215, 465 ss.
 parole 216, 315, 316, 388 ss.
 partire 342
 partorire 263
 pascolo 407
 Pasqua 340
 passare 7, 457
 pastore 400
 paura 393
 pazzo 98, 219, 410, 443
 pecora 5, 29, 295, 339
 pecorella 137
 peggio 236, 389
 pelle 226, 495
 pelo 126, 226, 476, 494
 pentola 9, 57, 213, 481
 pepe 119
 per 60, 83, 188, 390 ss.
 perché 215
 pera 296, 423
 perdere 25, 69, 98, 129 ss.
 pero selvatico 486
 pesare 153
 pescare 12
 pesce 64, 237, 238, 239
 peto 468
 pettine 377
 pettirosso 240
 piacere 214
 piaga 229, 249
 piangere 106, 125, 183, 258 ss.
 piano 130
 piantare 203
 piccolo 170, 199, 237, 240
 pidocchio 182
 piede 241, 434
 pieno 42, 364, 365, 422
 pietoso 229
 pietra 15, 297, 378, 398
 pigliare v. prendere
 piovere 17, 18, 321, 412 ss.
 pisciare 101, 114, 117
 pisello 393
 più 7, 41, 73, 102, 189, 398 ss.
 poco 46, 49, 185, 194ss.
 porcaio 408
 porcellino 324, 447
 porco 243, 327, 400, 454
 porta 47, 56, 266, 274 ss.
 portare 154, 267, 269, 294 ss.
 potare 348
 potere 26, 53, 73, 87 ss.
 povero 401, 416
 pozzo 300, 355
 precipizio 312
 prendere 39, 52, 64, 99 ss.
 preparare 346
 prestare 462
 presto 70, 114, 287
 prete 1, 148, 163
 prima 97, 103, 104, 296 ss.
 prima che 402
 prima di 403
 primo 22, 244, 298
 primogenito 245
 prodigo 391
 produrre 474
 proprio 92, 136, 443
 provare 105
 pulce 116
 pulcino 179
 puttana 404
 puzzare 239, 319, 422
 quadro 90
 qualche 405
 quale 406
 quando 227, 326, 407, 408 ss.
 quanto 325
 quattro 436
 quello 83, 173, 204, 275, 437
 quercia 161, 298, 401, 454
 questo 82, 258, 438

raccogliere 104, 109, 113, 439
 ragazza 460
 ragione 200, 290
 raglio 440
 rana 379
 raro 152
 raspo 352
 rassomigliare 301, 480
 regina 162
 ricchezza 493
 ricco 196, 416
 ricevere 67, 91
 richiedere 398
 ridere 5, 98, 106, 172 ss.
 riempire 300, 315
 rilucere 353
 rimanere 142
 rimescolare 213, 319
 rinnegare 408
 ritonare 105
 roba 99, 299, 441
 rognoso 484
 rompere 107, 198, 241, 285 ss.
 ronzare 136
 rospo 379
 rosso 459
 rotolare 397
 rovinare 6
 rovo 44
 rubare 122
 rugiada 300
 rumore 446
 ruota 279, 451
 ruscello 489

 sabato 81, 169, 206
 sacco 254
 sale 356, 390
 salire 127, 440
 saltare 177
 sambuco 329
 sanare 249
 sangue 246
 santo 10, 31, 32, 130 ss.
 sapere 83, 96, 139, 213 ss.

sasso 388
 sassoso 475
 saziare 92, 153, 311
 sazio 243, 247
 sbarbato 207
 scacciare 191
 scalzo 112
 scarpa 252
 scavare 15
 scendere 427
 scheggia 160, 301, 302
 scherzare 445
 scherzo 164
 scintilla 155, 485
 sciocco 245
 scodato 49
 scopa 446
 scordare 244
 scottare 180
 scrofa 303, 447
 scurire 169
 se 451, 453, 454 ss.
 secchio 178, 364
 secco 196
 secondo 448, 499
 sella 95
 selvatico 309
 seminare 31, 62, 104, 109 ss.
 sempre 45, 236, 251, 289
 sentire 56, 163, 290
 senza 49, 169, 264, 273
 seppellire 238
 sera 287
 serata 459
 servito 97
 sfatto 50
 sì 73
 siepe 209, 228
 siero 185
 sino 76
 sognare 303
 soldi 80, 428
 solatio 45
 sole 169, 174, 183, 248 ss.
 solo 69, 81, 305, 482
 sorcio v. topo

- sottile 252
 sovrabbondare 242
 spandere 439
 sparare 62
 spegnere 222
 speranza 172
 sperare 62
 spezzare 471
 spiga 394
 spina 112, 486
 spirito 271
 spogliare 53
 sporco 259
 sposa 181
 sposare 120, 342, 429, 467
 stagione 499
 stare 148
 stella 468
 sterco 319
 sterile 265
 stipite 357
 stomaco 275
 stramaturò 496
 strappare 203
 stretto 40, 75
 subire 254
 subito 321
 suo 35, 56, 115, 374 ss.
 suocera 467, 469
- tacere 175
 tagliare 405
 tale 406
 tana 227
 tanto 469, 470, 471ss.
 tardi 332
 tartaruga 306
 tasca 101, 201
 taverna 115
 tela 19, 307
 telaio 189
 temere 255, 306, 404
 tempo 25, 140, 147, 249 ss.
 tenere 204, 216
 tenero 13
- terra 141, 224, 308, 473
 terreno 44, 358, 475
 tessere 121
 testa 39, 93, 239, 253, 333
 tingere 183
 tirare 297, 385, 388, 413
 togliere 23
 tomolo 390
 tondo 90
 topo 13, 192, 410, 421
 torcere 314
 tornare 297, 388, 454
 torto 251
 tosse 28
 tra 477
 traboccare 481
 tramontana 430, 459
 tramontare 366
 trarre 123
 trebbiare 335
 trogolo 243
 trovare 58, 83, 127, 160
 tuo 34, 52, 336, 340
 tutto 167, 214, 250, 291ss.
- ubbriaco 219, 365
 uccello 11, 240, 257, 380 ss.
 uccidere 123
 udire 469
 uguale 313
 ungere 451
 uomo 53, 207, 216, 275 ss.
 uovo 280, 330
 uscire 160, 176, 227, 277 ss.
 uva 147, 352, 496
- va 489, 490
 vacca 61, 135, 358, 407
 valentuomo 245
 valere 49, 164, 264, 491 ss.
 valle 375
 vecchia 83, 404
 vecchio 13, 32, 195, 203 ss.

- vedere 111, 120, 221, 250 ss.
 vedova 120
 veleno 267
 vendemmia 496
 vendemmiare 111
 vendere 60, 63, 131, 230
 venerdì 106, 342, 497
 venire 124, 145, 173, 234 ss.
 vento 28, 62, 113, 498
 ventre 315
 verdo gnolo 321
 vergogna 449
 verminoso 229
 vero 354
 verso 380
 vescovo 418
 vespa 349
 vestire 349
 vestito 154, 457
 via 420
 vicino 395
 vigna 50, 111, 395
 villano 47, 252
 vincere 142
 vino 94, 232, 238, 253 ss.
 vite 381
 vitello 135, 364
 vivere 82, 399
 vivo 492
 vizio 24, 226
 voce 479
 volare 211
 volere 33, 34, 71, 84 ss.
 voler bene 124, 125
 voler male 126
 volpe 270, 310, 311
 volta 296, 304, 405
 vuoto 42
 zampino 470
 zappa 345
 zoppicare 128
 zoppo 128

Nachtrag zu Anmerkung 581

(*grikos* = *graecus*)

Unsere Annahme, daß γρῆκος (γρῆκος) die oskische Aussprache für *graecus* gewesen sein könnte, läßt sich durch folgende parallele Beispiele erhärten. Der aus der Antike überlieferte Name des Flusses *Aesarus* (bei Crotone), heute offiziell *Ēsaro* genannt, lautet in der lokalen kalabrischen Mundart *Īsara*; s. Verf., Beiträge zur Namenforschung, Band 4, 1969, S. 120. Lateinisch *aesculus* 'Art Eiche' (*Quercus pedunculata*), ital. *eschio*, ist bei den Griechen in Kalabrien zu *isklo* geworden (LGr 188). Man beachte auch das Verhältnis von *ae* zu *i* in den lateinischen Gentilnamen *Caelius* und *Cilius*, *Laevius* und *Livius*, *Paetius* und *Pitius*, *Caesius* und *Cisius*, *Paesius* und *Pisius*, *Saenius* und *Sinnius*.